

TBMM

(S. Sayısı: 490)

Ankara Milletvekili Haluk İpek'in; Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Kastamonu Milletvekili Mehmet Serdaroğlu ve 18 Milletvekilinin; Afyonkarahisar Milletvekili Halil Ünlütepe ve Denizli Milletvekili Ali Rıza Ertemür'ün; Denizli Milletvekili Hasan Erçelebi ve 10 Milletvekilinin; Diyarbakır Milletvekili Gültan Kışanak ve 19 Milletvekilinin; Şırnak Milletvekili Sevahir Bayındır'ın; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekili Oktay Vural ve Mersin Milletvekili Mehmet Şandır'ın; Tunceli Milletvekili Kamer Genç'in; Denizli Milletvekili Hasan Erçelebi ve 5 Milletvekilinin Benzer Mahiyetteki Kanun Teklifleri ile Anayasa Komisyonu Raporu (2/636, 2/123, 2/200, 2/288, 2/304, 2/342, 2/364, 2/474, 2/596)

Not: Teklifler Başkanlıkça; Esas olarak Anayasa Komisyonuna, 2/288 esas numaralı teklif ayrıca tali olarak Dışişleri Komisyonuna havale edilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Söz konusu Teklifin kanunlaşması için gereğini arz ederim.

Haluk İpek
Ankara

GENEL GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67 nci ve 79 uncu maddelerinde, seçimlerin, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılması ilkesi benimsenmiştir. Anayasanın 67 nci maddesinin 23/7/1995 tarihli ve 4121 sayılı Kanunla değişik ikinci fıkrasında; seçimler ve halkoylamasının serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy ve açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı hükme bağlanmıştır. Anayasanın 79 uncu maddesinin birinci fıkrasında ise; "Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır." denildikten sonra, 31/5/2007 tarihli ve 5678 sayılı Kanunla değişik ikinci fıkrasında; "Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları,

şikayet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kuruludur. Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz. " hükmüne yer verilmiş; aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise; Yüksek Seçim Kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Anayasanın bu hükümlerine göre; seçim kurullarına, biri seçimlerin yönetimini sağlamak diğeri de itiraz ve şikayetleri inceleyerek karara bağlamak üzere, iki türlü görev ve yetki verilmiştir. Bunlardan birincisi idari, ikincisi ise yargısal niteliktedir.

Seçim sistemi ve usulü, seçim dönemi ve zamanları ile seçim çevreleri, aday olabilme ve seçilme ilkeleri ile seçim propagandası, sayım, döküm ve sonuçların alınması, seçim yasakları, yaptırımlar, itirazlar ve bunların karara bağlanması gibi çeşitli konular, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir.

Seçim Kurullarının görev ve yetkileri; 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun ile belirlenmiştir.

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesine göre, "Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanır."

298 sayılı Kanun, zaman içinde yapılan kimi değişikliklerle, bugüne kadar 1 inci maddede belirtilen tüm seçimlerde ve halkoylamalarında uygulanan usul kanunu olma özelliğini halen devam ettirmektedir. Ancak, yaklaşık 50 yıldır uygulanmakta olan bu Kanunun, güncel gelişmeler karşısında yetersiz kalması doğal olduğu gibi, bazı hükümleri de, özel kanunlarda yapılan düzenlemeler nedeniyle uygulanamaz hale gelmiştir. (Örneğin 298 sayılı Kanunun 78 inci maddesi gibi)

Seçim zamanında, propaganda ve seçim yasakları konusunda uygulanacak hükümler, 298 sayılı Kanunda yer almaktadır. Anayasa Mahkemesine göre, "Seçim çalışmalarının, özellikle propagandanın Anayasanın 67 nci maddesinin güvencesi altında bulunduğu kuşkusuzdur. Propaganda, seçimin vazgeçilmez bir öğesidir. Propagandanın, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlanması, Anayasaya açık bir aykırılık oluşturur." (AYMK. E.1987/23, K. 1987/27, T. 9/10/1987)

Seçim propagandası, 298 sayılı Kanunun Üçüncü Bölümünün İkinci Kesiminde, 49 ila 66 ncı maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu maddelerde, siyasi partilerin açık ve kapalı yer toplantıları, hoparlörle propaganda, el ilanı, duvar ilanı, afiş ve benzeri yöntemlerle propaganda, radyo ve televizyonda propaganda ile ilgili usul ve esaslara yer verilmiş, ayrıca, birkısım propaganda yasakları da hükme bağlanmıştır. Ancak örneğin, internet, cep telefonu, sabit reklam panoları (bilboardlar), görüntülü yayın yapan dijital reklam panoları veya yazılı basın yoluyla propaganda gibi yöntemlere veya günün teknolojik imkanlarından yararlanılarak yapılabilecek diğer propaganda yöntemlerine Kanunda yer verilmemiş, bu boşluk Yüksek Seçim Kurulu tarafından doldurulmaya çalışılmıştır.

Propaganda, demokratik iradenin sağlıklı biçimde oluşumuna katkıda bulunan, seçimin vazgeçilmez bir ögesidir. Öngörülen değişikliklerle, siyasi partilerin ve bağımsız adayların serbestçe propaganda yapabilmesine imkan verecek nitelikte bazı düzenlemeler yapılmaktadır.

Bu bağlamda;

1) Seçim zamanlarında, siyasi partiler ve bağımsız adaylar tarafından belli şartlarla seçim büroları açılabilmesi imkanı getirilmek suretiyle, siyasi parti ve adayların seçmenlerle zaman zaman bir araya gelerek, görüş ve düşüncelerini paylaşması, bu sayede demokratik bilincin ve seçmenin iradesinin oluşumuna katkıda bulunulması, öte yandan, siyasi parti ve adayların seçim çalışmalarını daha kolay ve serbestçe yürütebilmesi sağlanmıştır.

2) Siyasi parti ve adayların, günün teknolojik imkanlarına göre, modern iletişim teknikleri ile de propaganda yapabilmeleri, parti ve adayların programlarını, görüş ve düşüncelerini daha etkili ve kolay biçimde vatandaşlara ulaştırabilmelerine ve böylece seçmen iradesinin sağlıklı biçimde oluşumuna olumlu katkıda bulunmak amacıyla, siyasi partilerin ve bağımsız adayların oy verme gününden önceki gün saat 18.00'e kadar gazete, dergi ve benzeri yazılı basın ve yayın araçları veya internet ortamında kendilerini tanıtıcı, görüş ve düşüncelerini açıklayıcı nitelikte sözlü, yazılı, görüntülü, sesli veya sair suretlerle propaganda yapabilmesine olanak sağlanmakta, ayrıca, vatandaşların taşınabilir telefonlarına veya elektronik posta adreslerine sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle de seçim propagandası yapılabilmesi öngörülmektedir.

3) Siyasi parti ve adayların, oy verme gününden önceki gün saat 18.00'e kadar kendilerini tanıtıcı nitelikte broşür, el ilanları, parti bayrağı, poster veya afiş gibi matbuat, ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi taşıyıcı materyaller ile üzerinde kendilerine ait reklam veya ilan bulunan ve her biri için değeri 5 Türk Lirasını geçmeyen tanıtım malzemelerini dağıtabilecekleri hükme bağlanmaktadır.

4) Siyasi parti ve adayların, belediyeler veya özel kişilere ait sabit ilan ve reklam yerlerinden yararlanma şartları düzenlenmekte, bu yerlerde propaganda süresi 30 güne çıkarılmaktadır. Ayrıca, bu süre içinde, vatandaşların da, konutlarına, işyerlerine veya taşıtlarına partilere veya adaylara ait bayrak, afiş veya poster gibi tanıtıcı dokümanları asabilme imkanı da getirilmektedir.

5) Seçimin başlangıç tarihinden itibaren oy verme gününü takip eden güne kadar, siyasi partiler, bağımsız adaylar, vatandaşlar veya herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından, 60 ıncı maddede belirtilen yerlerin dışında, örneğin, cadde ve sokaklara, viyadük, tünel, köprü üstleri, alt veya üstgeçit, kamu veya özel kişilere ait bina yüzeyleri veya duvarları gibi ilan ve reklam yapmaya elverişli her türlü kamu veya özel kişilere ait yerlere, ilan ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemeler asılması, yapıştırılması veya teşhirinin yasak olduğu, bu hükme aykırı biçimde asılan veya yapıştırılan ilan ve reklamların kaldırılacağı ve masraflarının ilgisinden tahsil edileceği hükme bağlanmaktadır. Bu hükümlerle, çevre ve görüntü kirliliğinin önlenmesi amaçlanmaktadır.

Yapılan düzenlemede, bir diğer yenilik ise, sandık alanı ve sandık çevresi ayrıdır.

Sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alan sandık alanı; sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı alan ise, sandık çevresi olarak kabul edilmiştir. 298 sayılı Kanununun 81 inci ve devamı maddelerinde, sandık alanı olarak belirlenen alanda, sandık başkanının sandık başı düzenini sağlayacağı öngörülmüştür. Ancak uygulamada görüldüğü üzere, sandıkların çok büyük bir bölümü, okulların derslik veya salonlarına konulmakta, sandık başkanı doğal olarak, sadece bu dar alandaki düzeni kontrol edebilmekte, buna

karşın 100 metre yarıçaplı alanda, örneğin bu alan içinde kalan okulun bahçesinde meydana gelebilecek herhangi bir düzensizliğe müdahale edememektedir. Bu nedenle, sandık çevresi kavramı kabul edilerek, mehzaz metinlerde sandık emniyet çevresi olarak da adlandırılan bir alan, fiilen sandık kurulunun düzeni sağlamlasına elverişli hukuki bir altyapıya kavuşturulmaktadır.

Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde kalan alanlarda, seçimin düzenini ve güvenliğini etkileyebilecek olaylara karşı ise, ilçe seçim kurullarınca görevlendirilen bina sorumlularının müdahale edebilmesine olanak sağlanmaktadır. Kanununun 74 üncü maddesi gereğince bina sorumlusu üçten fazla sandık kurulan yerlerde görevlendirileceğinden, sandık sayısı üçe kadar olan yerlerde (ki bu yerlerin çok büyük bir çoğunluğu köy seçim çevreleridir) sandık başkanı veya sandık kurulu, hem sandık çevresinde hem de sandık alanında yetkili olacaktır.

Yapılan düzenlemeyle, sandık alanı ve sandık çevresinde bulunabilecek kimseler belirlenmekte, ayrıca, bu alanlarda uygulanacak yasaklar da hükme bağlanmaktadır.

Öte yandan, seçme hakkı, seçimin dürüstlüğü ve seçim sonuçlarının sağlıklı ve doğru biçimde tespitine dair yeni esaslar kabul edilmektedir.

Özgürlükçü, çoğulcu parlamenter rejimlerin temelini özgür seçimlere dayandığı, işleyişinin özgür, eşit ve dürüst seçimlerden kaynaklandığı bilinen bir gerçektir. Özgür, eşit ve dürüst seçimlerin yapılamadığı bir ülkede, demokrasinin varlığından söz edilemeyeceği kuşkusuzdur. (O. Aydın, YSK. Başkanı, 1979, YSK. Kararlar Dergisi, sh.5)

Anayasa Mahkemesine göre, "Özgür ve demokratik yönetimin temeli sayılan serbest seçim hakkı, her tür etkiden uzak olarak kullanılan oylarla bir anlam ve değer taşır." (AYMK, E. 1986/17; K. 1987/11; T. 22/5/1987). Yine Anayasa Mahkemesine göre, "Demokrasinin en belirgin özelliği ve yüz akı olan seçimlerin taşıdığı yadsınmaz önem, oyların kutsal sayılan değerleri, serbestliği etkileyecek yanlış girişim ve eylemlere karşı önlem alınmasını zorunlu kılmıştır. Seçimlerin dürüstlük kurallarına uygun biçimde yapılması, Devletin başta gelen yükümlülüğüdür. Bu konuda gösterilecek özen, rejimin sağlıklı yaşamı için temel koşuldur. Seçimler, demokratik düzenin başlıca kaynağı ve geçerlik göstergesidir ...Serbest oy ilkesi, seçmenin hiçbir yasa dışı el atmaya, baskıya, tek yanlı etkiye kapılmadan oyunu kullanmasıdır. Serbest seçim, oyların bu ortamda kullanıldığı seçimdir. Baskının eylemli olması gerekmez. Oy kullanmayı etkileyecek, seçmenin özgür iradesini saptırabilecek her tür etkileme baskı sayılır. Seçmeni dolaylı da olsa, olumsuz tek yanlı etkiye açık tutacak her girişimin önlenmesi gerekir. (AYMK, E. 1987/6; K.1987/14; T. 22/5/1987)

Seçme hak ve özgürlüğü, demokratik bir devlet yönetiminin vazgeçilmez koşulları arasındadır. Anayasanın 67 nci maddesinde, bu hak ve özgürlüğü güvence altına alacak ilkeler belirlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesine göre, "Demokrasinin koşullarından birisi olan katılım, seçmen niteliğini taşıyan her yurttaşın oyunu kullanmasına olanak vermek ve bunu sağlamla anlam kazanır. Oy kullanmayı güçleştirme, sınırlama, kimi koşullara bağlama, az ya da tümüyle olanaksız kılarak yoksun bırakma, hukuksallıkla asla bağdaşmaz. " (AYMK, E. 1995/54; K. 1995/59; T. 18/11/1995) "Demokrasilerde yalnız bir hak değil, görev de sayılan seçme hakkı, bunu, yerine getirme olanağıyla anlam kazanır ... Seçim, demokrasinin kaynağı ve dayanağıdır. Demokrasiye anlam veren, onu değerli kılan ve yaşama geçiren seçimin, her yönden gölgesiz yapılması, seçmenlerin ve tüm yurttaşların yakıncacağı yöntemlerden uzak kalınmasıdır Seçmen oyu, ulusal iradenin belirlenme aracıdır ve demokrasinin en doğal, en temel göstergesidir. Bu olguyu, kuşkulu ve tartışmalı duruma düşüren yöntemlere ve oluşumlara geçerlik tanınmaz." (AYMK, E. 1994/83; K. 1994/78; T.16/11/1994)

298 sayılı Kanununun 86 ncı, 87 nci ve 94 üncü maddelerinde yapılan değişiklikle, vatandaşların seçme hakkını kullanmasını engelleyen fiili durumlara karşı, hukuki güvenceler getirilmektedir.

Öte yandan, oyverme işlemlerinde kullanılacak oy sandıkları ile kapalı oyverme kabinlerinin, çağdaş standartlara uygun hale getirilmesine yönelik düzenlemeler de yapılmaktadır. Kapalı oyverme kabinleri bakımından, seçmenin, oyunu başkalarının göremeyeceği şekilde uygun bir ortamda kullanması sağlanarak Anayasanın 67 nci maddesinde öngörülen "gizli oy" ilkesi daha da teminatlı hale getirilmektedir.

Seçimlerde kullanılacak oy zarflarının ebatları büyütülerek, seçmenin oyunu daha kolay ve rahat kullanması sağlanmaktadır.

Yapılan düzenlemeyle ayrıca, oy sayım ve dökümüne dair ilkeler yeniden düzenlenmekte, 98 inci maddede yapılan değişiklikle, zarfların iki ve gerektiğinde üç defa sayılması esası benimsenmekte, 100 üncü maddede yapılan değişiklikle de, sayım ve döküm cetvellerinde çelişki olması halinde ikinci ve gerektiğinde üçüncü sayım yapılması esası kabul edilmektedir. 105 inci ve 106 ncı maddelerde yapılan değişiklikle, sandık sonuç tutanaklarının içeriği yeniden düzenlenmiş ve müşahitlere verilecek ilan tutanaklarının ne şekilde düzenleneceği hükme bağlanmaktadır.

Bu düzenlemelerle, sandık başı işlemlerinden kaynaklanan sorunların azaltılması amaçlanmakta, seçim sonuçlarının doğru biçimde tespiti ve bu sonuçlara parti ve adayların rahatlıkla ulaşabilmeleri imkanı getirilmektedir.

108 inci maddede yapılan değişiklikle, sandık kurullarınca düzenlenen sandık sonuç tutanaklarının, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi işlemlerine dair usul ve esaslar yeniden düzenlenerek, ilçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce; ilçe seçim kurulunda bulunan siyasi partili üyelere birer nüsha çoğaltılarak verildikten sonra, o tutanakta birleştirilmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarının ilçe seçim kurulunda, ilçe seçim kurulu başkanının görevlendireceği memur üyelerden biri tarafından yüksek sesle okunmak suretiyle, ilçe birleştirme tutanağına işlenen bilgilerde yanlışlık olup olmadığının denetlenmesi usulü getirilmekte, yapılan denetim işlemi sonucunda bir denetim tutanağı düzenlenerek başkan ve üyelere imzalanması ve denetim işlemi tamamlandıktan sonra, varsa düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağının kurul başkanı ve üyelerince imzalanması ve sonuçların hazır bulunanlara sözlü olarak ilanı öngörülmektedir. Böylece seçim sonuçlarının daha sağlıklı tespiti mümkün hale getirilmektedir.

Kanununun 128 inci maddesinde yapılan değişiklikle, sandık kurulu kararlarına itirazlara ait usul ve esaslar yeniden düzenlenmekte ve itiraz süresi Salı günü saat 15.00 olarak belirlenmekte; ayrıca sandık başı iş ve işlemlerine karşı ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikayet veya itirazda bulunmuş olmasının şart olmadığı hükme bağlanmaktadır. Dolayısıyla, siyasi partiler ve adaylar, oyverme günü sandık kuruluna herhangi bir şikayet veya itirazda bulunmamış olsalar dahi, Salı günü saat 15.00' e kadar doğrudan ilçe seçim kuruluna itirazda bulunabileceklerdir.

Ayrıca, 153 üncü maddede yapılan değişiklikle, seçimin düzenini bozmaya ve seçme hakkının kullanılmasını engellemeye yönelik suç teşkil eden davranışlara dair yaptırımlar düzenlenmektedir.

Bu amaçlarla işbu Kanun Teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, seçim zamanlarında siyasi partiler ve bağımsız adaylar tarafından açılacak "seçim büroları"nın açılma usul ve esasları düzenlenmektedir.

Uygulamada bu tür büroların seçmenlerle siyasi parti ve adayların zaman zaman bir araya gelerek görüş ve düşüncelerini paylaşmasına, bu sayede demokratik bilincin ve seçmenin iradesinin oluşumuna katkıda bulunduğu, öte yandan siyasi parti ve adayların seçim çalışmalarını daha kolay ve serbestçe yürütülebilmesine katkı sağladığı bilinmektedir.

Nitekim geçmiş yıllarda yapılan seçimlerde, Yüksek Seçim Kurulu tarafından idari prosedüre ve seçim yasaklarına uymak koşuluyla seçim irtibat bürosu ya da aday irtibat bürosu açılmasında bir sakınca olmadığı yolunda kararlar verilmiş olmasına rağmen, konunun yasal olarak düzenlenmemiş olmasından dolayı zaman zaman hukuki sıkıntılar yaşandığı da görülmüştür. Bu nedenle seçim bürolarının açılma şartları düzenlenmek suretiyle, yaşanabilecek hukuki sıkıntıların giderilmesi aynı zamanda siyasi parti ve adayların da demokratik seçim yarışında kendi görüş ve düşüncelerini seçmenlerle paylaşabileceği demokratik platformlar oluşturulması amaçlanmıştır.

Seçimlere katılma yeterliğine sahip olan ve o il, ilçe ve belde seçim çevresinde seçime katılan siyasi partiler seçimin başlangıç tarihinden itibaren, bağımsız adaylar ise adaylıklarının kesinleşmesinden itibaren seçime katıldıkları seçim çevresinde seçim bürosu açabileceklerdir.

Madde 2- Maddeyle, 298 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin son fıkrasında yapılan değişiklikle açık yerlerde yapılacak toplu sözlü propaganda süresi yeniden düzenlenmiştir.

Madde 3- Maddeyle, seçime katılma yeterliğine sahip olan siyasi partilerin seçimin başlangıç tarihinden itibaren seçim propaganda süresinin sona erdiği ana, yani oy verme gününden önceki gün saat 18.00' e kadar gazete, dergi vb. yazılı basın ve yayın araçları veya internet ortamında kendilerini tanıtıcı, görüş ve düşüncelerini açıklayıcı nitelikte sözlü, yazılı, görüntülü sesli veya sair suretlerle propaganda yapabilmelerine olanak sağlanmaktadır. Öte yandan, vatandaşların taşınabilir telefonlarına veya elektronik posta adreslerine sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle de seçim propagandası yapılabilmesi öngörülmektedir.

Propaganda, demokratik iradenin sağlıklı biçimde oluşumuna katkıda bulunan, seçimin vazgeçilmez bir ögesidir. Anayasa Mahkemesinin 9/7/1987 tarihli ve E. 1987/23, K. 1987127 sayılı kararında da vurgulandığı üzere, seçim çalışmalarının, özellikle propagandanın Anayasa'nın 67 nci maddesinin güvencesi altında bulunduğu kuşkusuzdur. Propagandanın demokratik toplum düzeninin gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde sınırlanması Anayasaya açık bir aykırılık oluşturur.

Partilerin ve adayların kamuoyu oluşturma bakımından çeşitli propaganda usulleri ile faaliyette bulunması mümkündür. Siyasi parti ve adayların günün teknolojik imkanlarına göre modern iletişim teknikleri ile de propaganda yapabilmeleri, parti ve adayların programlarını, görüş ve düşüncelerini daha etkili ve kolay biçimde vatandaşlara ulaştırabilmelerine ve böylece seçmen iradesinin sağlıklı biçimde oluşumuna olumlu katkıda bulunacaktır.

Siyasi partilerin kendi üyelerine bilgi veya propaganda amaçlı sesli, görüntülü veya yazılı mesajlar göndermelerinin seçim zamanı içinde ve dışında her zaman serbest olduğundan ayrıca düzenlenmesine gerek görülmemiştir.

Madde 4- Partilerin ve adayların kamuoyu oluşturma bakımından çeşitli propaganda usulleri ile faaliyette bulunması mümkündür. Bunlardan biri de siyasi parti ve adayların kendilerini tanıtıcı, görüş ve düşüncelerini açıklayıcı veya reklamlarını yapmaya yönelik yayınlar ve malzemeler dağıtabilmesidir.

Maddeyle seçime katılan siyasi partilerin ve adayların seçimin başlangıç tarihinden, seçim propaganda süresinin sona ermesine yani oylama gününden önceki gün saat 18.00' e kadar, kendilerini tanıtıcı veya reklamlarını içeren nitelikte broşür, el ilanları, parti bayrağı, poster veya afiş gibi matbuat ile ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi taşıyıcı materyaller dağıtabilmeleri veya bunları üçüncü şahıslar vasıtasıyla dağıttırabilmeleri hükme bağlanmaktadır.

Öte yandan, siyasi partiler ve bağımsız adayların, üzerinde kendilerine ait reklam veya ilan bulunan ve her biri için değeri beş Türk lirasını geçmeyen kalem, anahtarlık, ajanda, şapka, çanta, tişört ve benzeri tanıtım malzemelerini dağıtabileceği veya dağıttırabilecekleri de düzenlenmiştir.

Maddede belirtilen propaganda amaçlı yayın veya malzemeleri dağıtacak kimselerin onsekiz yaşını doldurmuş olması şarttır.

Madde 5- Maddeyle siyasi partilerin, genel merkez, il, ilçe ve belde binalarına her zaman, seçim bürolarına ise seçimin başlangıç tarihinden itibaren seçim propaganda süresinin sona erdiği tarihe kadar; parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asabileceği, yapıştırılabileceği ve teşhir edebileceği öngörülmekte, ayrıca siyasi parti ve adayların, miting alanları ve meydanlar gibi açık veya kapalı yer toplantıları ile taşıtlarında, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri ilan ve reklam malzemesi kullanmasının serbest olduğu hükme bağlanmaktadır.

Öte yandan mitinglerin yapıldığı alanların çevresindeki güzergahlarda toplantı bitimine kadar siyasi parti ve adayların bayrak, poster, afiş vb. tanıtım malzemelerini kullanabilmesine imkan sağlanmıştır.

Yukarıda belirtilen yerler dışında seçim zamanında propaganda ilan ve reklam malzemeleri, ancak, maddede teferruatlı olarak belirtilen usul ve esaslara göre seçim kurullarınca gösterilecek yerlere asılabilecektir.

Bu maddede belirtilen ilan ve reklam malzemeleri, oylama gününden önceki otuzuncu günden itibaren oylama gününden önceki gün saat 18.00'e kadar asılabilecek veya yapıştırılabilecek, bu saatten sonra birinci fıkrada belirtilen yerler dışında hiçbir suretle asılamayacak, yapıştırılmayacak ve teşhir edilemeyecektir.

Madde 6- Maddede yapılan değişikliklerle, çevre ve görüntü kirliliğinin önlenmesi amacıyla, seçimin başlangıç tarihinden itibaren oylama gününü takip eden güne kadar olan süre içinde, siyasi partiler, bağımsız adaylar, vatandaşlar veya herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından, 60 ıncı maddede belirtilen yerlerin dışında örneğin, cadde ve sokaklara, viyadük, tünel, köprü üstleri, alt veya üstgeçit, kamu veya özel kişilere ait bina yüzeyleri veya duvarları gibi ilan ve reklam yapmaya elverişli her türlü kamu veya özel kişilere ait yerlere ilan ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemeler asılması, yapıştırılması veya teşhirinin yasak olduğu, bu hükme aykırı biçimde asılan veya yapıştırılan ilan ve reklamların kaldırılacağı ve masraflarının ilgisinden tahsil edileceği hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, seçimin başlangıç tarihinden oylama gününü takip eden güne kadar; kamu hizmetlerinde kullanılan hava, kara, deniz ve raylı şehiriçi veya şehirdışı toplu taşıma taşıtlarının üzerinde veya bu taşıtların içerisinde yer alan görüntülü veya sesli yayın araçları veya ilan veya reklam yapıştırılan yerlerde, siyasi propaganda içeren ilan, reklam ve yayın yapılamayacağı ve bu taşıtların yolcu indirip bindirdiği (metro veya tren istasyonları, otogar, havaalanı, iskelelerin kapalı alanları gibi) kapalı alanlarda da bu yasağın uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

Maddede belirtilen yasaklarla ilgili işlem yapma yetkisi, seçimin başlangıç tarihinden itibaren oylama gününden önceki otuzuncu güne kadar mülki makamlara, son otuz gün içinde ise, ilçe seçim kurullarına ait olacaktır. Belediyeler, bu maddede belirtilen yetkili mercilerin talebi üzerine, kanuna aykırı biçimde asılan ilan ve reklamların kaldırılması için gerekli araç, gereç ve personeli sağlamakla yükümlüdür.

Madde 7- Maddeyle, 298 sayılı Kanunun 68 inci maddesine eklenen fıkralar ile oylama işlemlerinde kullanılacak oylama sandıkları ile kapalı oylama kabinlerinin standartları belirlenmektedir.

Seçimlerde halen kullanılmakta olan ahşap oylama sandıkları belirli bir standarda sahip olmadığı gibi, bunların çoğu yıpranmış olup görüntü estetiğinden de yoksundur. Getirilen düzenleme ile oylama sandıklarının maddede belirtilen ve gerekli hallerde Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek standartlara göre hazırlanarak seçimlerde kullanılması amaçlanmaktadır.

Öte yandan, 298 sayılı Kanunun 75 nci ve 76 ncı maddelerinde, sandık kurullarının, oylama serbestliğini ve gizliliğini sağlayacak şekilde, yeteri kadar kapalı oylama yeri hazırlayacağı; kapalı oylama yerinin içerisi dışarıdan gözetilemeyecek ve oylama pusulasını seçmenin inceleyip zarfa koyabileceği şekil ve nitelikte olması öngörülmüş olmasına rağmen, uygulamada bu hükmün aksine, kapalı oylama kabinlerinin bir standardı olmadığı, çoğu sandıkta karton kutulardan yararlanılarak ve kapalılığı sağlamayacak nitelikte basit kapalı oylama yerleri kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Oysa kapalı oylama yerlerinin seçmenin oyunu serbestçe kullanmasına ve oyun gizliliğini sağlamaya elverişli, dışarıdan müdahalelere imkan vermeyecek nitelikte olması, seçimin düzeni ve dürüstlüğü açısından da önemlidir. Bu sebeple, getirilen düzenleme ile kapalı oylama kabinlerinin maddede belirtilen ve gerekli hallerde Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek standartlara göre hazırlanarak seçimlerde kullanılması amaçlanmaktadır.

Madde 8- Maddeyle, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı seçimlerinde, bu Kanun ve özel kanunlarda yer alan hükümlere göre hazırlanacak birleşik oylama pusulalarının kullanılacağı hükme bağlanmakta; seçimlerde kullanılacak oylama zarflarının şekil ve standartları belirlenmektedir.

Seçimlerde kullanılacak oylama zarflarının, her seçim için ayrı renkte olmak üzere, eni 15 cm boyu 21 cm olacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulu'na hazırlattırılacağı esas kabul edilmiştir. Örneğin, büyükşehir belediye seçimlerinde bir zarfa üç oylama pusulası konulduğu ve bazı seçim çevrelerinde oylama pusulasının uzunluğu dikkate alındığında, uygulamada kullanılan oylama zarflarının ebadının küçük olması nedeniyle, oylama pusulalarının zarflara konulmasında güçlükler yaşandığı veya zarfların veya oylama pusulalarının kazara yırtılması gibi sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum yırtılan zarfın veya oylama pusulasının kimi zaman geçersiz sayılmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla bu sorunların gidermek için oylama zarflarının ebadı büyütülerek seçmenin oyunu rahat ve kolayca kullanabilmesine imkan sağlanmıştır.

Ayrıca, oylama zarflarının ön yüzünün sol üst köşesinde 4x4 cm ebadında Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunması öngörülerek, seçimin güvenliği açısından da ilave bir tedbir daha alınmıştır. Yüksek Seçim Kurulunun zorunlu hallerde bu maddenin amacına uygun biçimde oylama zarflarının standartlarında gerekli değişiklikleri yapabileceği de kabul edilmiştir.

Öte yandan, seçimlerde kullanılacak oylama zarflarının, milletvekili, belediye, il genel meclisi ve muhtarlık seçimleri için ayrı renkte belirlenmesi kabul edilerek, oylama sırasında meydana gelebilecek karışıklıkların önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 9- Maddeyle, "sandık alanı" ve "sandık çevresi" kavramları tanımlanmıştır. Sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alanın "sandık alanı" olduğu, ancak özel koşulları nedeniyle ceza infaz kurumları ile tutukevlerine konulan sandıklar için sandık alanının sandık kurulu başkanı tarafından o yer şartları dikkate alınarak belirlenmesi öngörülmüştür. Sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı alan "sandık çevresi" olarak tanımlanmıştır. Sandık alanı sandık çevresini de kapsayan bir kavramdır. Ancak sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık başkanı ve sandık kuruluna aittir.

Madde 10- Maddeyle, sandık çevresinde seçim iş ve işlemlerinin yasalara ve genelgelere uygun olarak düzen içinde yürütülmesini sağlamak bakımından öngörülen tedbirler hükme bağlanmıştır.

Sandık çevresinde düzeni sağlama yetkisi sandık kurulu başkanına aittir. Ancak sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyici veya zorlaştırıcı nitelikte olamayacaktır. Keza bu tedbirler, seçmenlerin oylarını kolay ve rahat biçimde kullanmasını ve sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlama amacına yönelik olacaktır.

Sandık çevresinde bulunma hakkına sahip olan kimseler maddede belirtilmiştir. Bunlar, sandık kurulu başkanı ve asıl ve yedek üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık seçmen listesinde kayıtlı seçmenler, o sandıkta görevli müşahitler, bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçleri ile siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilcilerdir. Seçim kurulu başkan ve üyeleri ile başkan veya kurul tarafından görevlendirilen kimselerin sandık çevrelerinde bulunması her zaman mümkün olacağından ayrıca maddede belirtilmesine gerek görülmemiştir. Diğer yandan, medya mensuplarının, meslek mensubu olduklarını belgelemeleri halinde, sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbest bırakılarak, aynı zamanda seçimlerin şeffaf bir ortamda yapılmasına da katkı sağlanmış olacaktır. Ancak, medya mensupları da sandık başında alınan tedbirlere ve yasaklara uymak zorundadır.

Sandık başkanı, sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanları ya da oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi ve ilanı gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları uyararak bu hareketleri derhal önleyecektir. Uyarıyı dinlemeyen kimse, başkan tarafından kolluk gücü çağırılarak sandık çevresinden uzaklaştırılacaktır.

Sandık kurulu başkanının, maddede belirtilen yasaklara aykırı davranarak sandık düzenini bozan kimselere karşı, uyarı görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak yasaklara uymayan kimseyi uyarabilecek ve bu kişinin davranışını devam ettirmesi halinde kolluk gücünü çağırarak sandık çevresinden uzaklaştırabilecek ve bu durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirecektir.

Sandık çevresinde, sandık kurulunun oluşumundan itibaren oylama öncesinde, oylama sırasında veya oylama sonrasında, seçmenlere, sandık kuruluna veya sandık çevresinde bulunan kimselere karşı cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık başkanı veya üyelerden herhangi biri tarafından derhal kolluk güçleri çağrılmak suretiyle sandık çevresinden uzaklaştırılacak, bu kimseler hakkında cezai işlem yapılmak üzere tutanak tutulacaktır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak sandık çevresinden dışarı çıkarılabilecektir.

Sandık çevresinde düzeni sağlamak üzere bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak ve ilgili hakkında gerekli işlemleri yapmak zorundadırlar.

Sandık kurulunun görev yaptığı ve oylama işlemlerinin yürütüldüğü derslik veya salonda, sandık kurulu başkan ve üyelerinin görevi gereği yapacağı görüşmeler dışında, cep telefonu ile görüşme yapılması yasaklanmak suretiyle, seçimin düzeni ve dürüstlüğüne gölge düşürebilecek ve etkilenmelere veya tartışmalara yol açabilecek davranışlar önlenmiş olacaktır.

Sandık çevresinde herhangi bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirerek ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağıracaktır.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlayacak tedbirleri alacaktır. Sandık kurulları, mülki ve idari makamlar bu hususlarda, İlçe Seçim Kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır.

Madde 11- Maddeyle, sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde seçimin düzen içinde yürütülmesi ve güvenliği amacıyla alınacak önlemler ile uyulacak yasaklar düzenlenmektedir.

Sandık alanı sandık çevresini de kapsamakta birlikte, sandık çevresinde düzenin sağlanması sandık başkanı ve sandık kuruluna ait olacaktır. Ancak, sandık çevresi dışında ve fakat sandık alanı içinde bu Kanunda gösterilen yasaklara aykırı davranışlar olması veya suç işlenmesi halinde, bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılacaktır. Bina sorumlusunun bulunmadığı sandık sayısı üçten az olan yerlerde bu yetkiler, sandık başkanı veya sandık başkanının görevlendireceği sandık kurulu üyesi tarafından kullanılacaktır.

Maddede sandık alanında bulunma hakkına sahip olan kişiler belirtilmiştir. Buna göre, sandık alanında, sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kişiler bulunabilecektir. Bunlar, sandık kurulu başkanları ile asil ve yedek üyeleri, adaylar, milletvekilleri, seçmenler müşahitler, bina sorumluları ve seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri ile siyasi partilerin il ve ilçe seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilcilerdir.

Seçim kurulu başkan ve üyeleri ile başkan veya kurul tarafından görevlendirilen kişilerin sandık çevrelerinde bulunması her zaman mümkün olduğundan ayrıca maddede belirtilmesine gerek görülmemiştir. Diğer yandan, medya mensuplarının, meslek mensubu olduklarını belgelemeleri halinde, sandık alanına girmeleri mümkün olacaktır.

Sandık alanına sadece seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri ve bunların amirleri üniforma ve silahla girebilir. Bunların dışında, seçimin güvenliğini sağlamakla görevli olmayan kolluk güçleri ile özel güvenlik görevlileri, köy korucusu, belediye zabıtalı gibi görevliler de dahil resmi üniforma taşıyan hiç kimse sandık alanına giremez. Sandık alanına seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, hiç kimse silahla giremez.

Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamayacak ve yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamayacaktır. Sandık alanı için öngörülen bu yasağın sandık çevresini de kapsadığı açıktır. Bu sayede, seçmen iradesinin dolaylı veya doğrudan baskı veya etki altına alınması önlenmiş olmaktadır.

İlçe seçim kurulu başkanı, seçmenin huzur ve güven içinde sandık başına gitmesi ve oyunu her türlü baskı ve etkiden uzak olarak kullanmasını sağlamak amacıyla, sandık alanlarında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlamak için gerekli her türlü tedbiri alacaktır. Bu

çerçevede sandık alanında bulunma hakkına sahip kimselerin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketleri önleyici tedbirleri de alacaktır. Mülki ve idari makamlar bu hususlarda, İlçe Seçim Kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır.

Madde 12- Maddeyle seçimlerde oy verme yetkisi yeniden düzenlenmektedir. Buna göre, ilçe seçim kurulunca onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen oy verme yetkisine sahiptir. Bu kanunda sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayan seçmenlerin oy kullanmalarına izin verilmeyecektir.

Uygulamada, bazı hallerde seçmen listelerinin güncelleştirilmesi işlemleri tamamlandıktan sonra, bu listelere kaydedilmesine karar verilen seçmenlerin ihmalen sandık seçmen listelerine kaydedilmemesi sonucu, anayasal bir hak olan seçme hakkını kullanmadıkları görülmektedir. Getirilen düzenleme ile kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dahil edilmek suretiyle oy kullanmasının sağlanacağı hükme bağlanarak, seçme hakkı kanuni güvenceye bağlanmış olmaktadır.

Her seçmen, bu kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilecektir.

Bir seçmen, hangi seçim çevresinin seçmeni ise ancak o seçim çevresinde yapılan seçimler için oy kullanabilecek, başka bir seçim çevresi için oy kullanamayacaktır. Örneğin bir köy seçim çevresinde kayıtlı bir seçmen, o köyde yapılan muhtarlık seçimleri ile il genel meclisi üyeliği veya milletvekili seçimleri için oy kullanabilecek, fakat belediye seçimleri için oy kullanamayacaktır.

Bir seçmen, oy kullanma hakkına sahip olduğu her seçim türü için bir oy kullanabilecektir.

Onaylı seçmen listelerinde kayıtlı olduğu halde, oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmi belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmi belge gelmiş bulunanlara, oy kullandırılmayacak ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir.

Madde 13- Maddeyle, 298 sayılı Kanunun 87 nci maddesine eklenen fıkralarla, oy vermek üzere sandık başına gelen seçmenin kimliğinin tespitine dair ilkeler belirlenmiştir. Getirilen düzenleme ile, üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan bir kimlik ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için seçmen bilgi kağıdını veya resmi makamlarca onaylanmış kimlik numarasını ispata elverişli bir belgeyi de ayrıca ibraz etmesinin şart olduğu hükme bağlanarak, seçmenin diğer hukuki imkanlardan da yararlanmak suretiyle Anayasal bir hak olan seçme hakkını kullanması kolaylaştırılmıştır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevindeki taksirli suçlardan hükümlü bulunanlar ile tutuklu seçmenlerin kimlikleri esasen bu idareler nezdinde tespitli olduğundan, 87 nci maddede sayılan kimlik belgeleri bulunmayan bu seçmenler için cezaevi idaresince verilmiş belgenin kimlik yerine geçeceği hükme bağlanmıştır.

Madde 14- Maddeyle, 298 sayılı Kanununun 92 nci maddesi yeniden düzenlenerek, kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar hükme bağlanmıştır. Buna göre, oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine giren seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça sandık başkanı veya kurul üyeleri dahil hiç kimse oraya giremez. Ancak, seçmenin oyunu kullanması için gerekli normal süreden fazla kapalı oy verme yerinde kalması halinde, seçmen, kurul başkanı tarafından, kapalı oy verme yerine girilmeksizin makul bir süre verilerek seçmenin duyacağı şekilde uyarılır. Bu uyarıya rağmen, kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır. Bu süre belirlenirken seçmenin yaşlı, özürlü veya hamile olması durumu dikkate alınır.

Anayasanın 67 nci ve 298 sayılı Kanununun 2 nci maddeleri gereğince oyların gizli verilmesi esastır. Dolayısıyla oyun gizliliğini ihlal edebilecek her türlü davranışın önlenmesi, seçimin dürüstlüğü bakımından bir zorunluluktur. Bu itibarla, seçmenin, cep telefonu, fotoğraf veya film makinası gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesi yasaklanmak suretiyle, seçmenin kullandığı oyu belli etmesine yönelik davranışlar önlenmiş olmaktadır.

Bu tür cihazlar, kapalı oy verme yerine girmeden önce kapatılarak sandık başkanına teslim edilecek ve oy kullanması bittikten sonra seçmene iade edilecektir. Ancak seçmenin bu cihazları, bir yakınına veya başka bir seçmene iradesiyle teslim etmesi de mümkündür.

Madde 15- Maddeyle, sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanmasına dair usul ve esaslar düzenlenmiştir. Kanununun 86 ncı maddesine göre, her seçmen, bu kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilecektir. 94 üncü maddede yapılan değişiklikle, seçmen niteliğine sahip olan ancak görevi veya yasal durumu gereği başka bir sandıkta oy kullanma durumunda olan kişiler belirlenmiş, böylece görevi veya yasal durumları gereği başka sandıklarda bulunmak zorunda kalan bu kişilerin Anayasal hakkı olan seçme hakkını kullanabilmeleri düzenlenmiştir.

Milletvekilleri ile milletvekili adaylarının da, seçmen kütüğüne kayıtlı oldukları yerin ilçe seçim kurulu başkanından alacakları oy kullanma belgesini göstermek suretiyle, kayıtlı oldukları seçim çevresi içinde veya dışında herhangi bir sandıkta oylarını kullanabilecekleri hükme bağlanmıştır.

Madde 16- Maddede yapılan değişiklikle, sandığın açılması ve zarfların sayılmasına ilişkin iş ve işlemler yeniden düzenlenmiştir.

298 sayılı Kanun gereğince, sandık açılmadan önce yapılması gereken "EVET" mühürlerinin torbaya konulması, kullanılmayan birleşik oy pusulaları ve zarfların sayılıp paketlenmesi ve mühürlenmesi, seçmen listelerinin kontrolü ve masa üzerinde sandıktan başka araç ve gereçlerin kaldırılması gibi iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, sandık oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde ve sandık kurulu başkanı tarafından açılacaktır.

Getirilen düzenlemeyle, sayımın sağlıklı yapılabilmesini temin için zarfların iki defa sayılması esası benimsenmiştir. Buna göre, sandıktan çıkan zarflar sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılacak, iki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılacaktır, böylece o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilecektir. Bu şekilde tespit edilen zarf sayısı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenecektir.

Bütün zarflar sayıldıktan ve sonucu tutanağa işlendikten sonra, zarflar geçerli olup olmaması yönünden kontrol edilecektir. Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan zarflar ile üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan zarflar veya bir parçası koparılmış veya tamamı yırtılmış zarflar ile üzerinde seçmenin kimliğini veya oyunu kesin belli edecek şekilde imza, mühür, işaret veya yazı bulunan zarflar geçersiz sayılacaktır.

Zarfların kontrolü sırasında, itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar ile geçerli olmadığı yönünde itiraza uğrayan zarflar olursa, bu zarflar daha sonra karara bağlanmak üzere başkan tarafından bir kenara ayrılacaktır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra itiraza uğrayan zarfları inceleyerek geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verecek, bu işlemler tamamlandıktan sonra o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenecektir.

Geçersiz zarflar paketlenip bağlandıktan sonra paketin üzeri mühürlenerek geçersiz zarf sayısı yazılacaktır. Bu zarflar saklanacak ve kesinlikle açılmayacaktır.

Yukarıda belirtilen işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile bu zarfların ait olduğu seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Toplam zarf sayısı o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmayacak; ancak, zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise; eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülecek; geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından eşitliği sağlayacak sayıda zarfı geliş güzel çekerek, bu zarfları açılmadan derhal yakarak imha edecektir.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilecektir.

Bu madde uyarınca yapılan işlemlerin sonuçları ayrıca sandık tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkanı ve üyeleri tarafından imzalanıp, mühürlenecektir.

Oy sandıkları, sayım ve döküm işlemleri bitinceye ve tutanaklar düzenlenip, sandık kurulu oy verme yerinden ayrılıncaya kadar oy verme yerinden çıkarılamayacaktır. Birden fazla seçim yapılan hallerde, bütün seçimlere ait işlemler yukarıdaki usule göre tamamlanmadan sandıklar muhafaza altına alınacak ve oy verme yerinde göz önünde muhafaza altına alınarak, dışarı çıkarılmayacaktır.

Madde 17- Maddede yapılan değişikliklerle, zarfların açılması ve oyların sayım ve dökümüne dair usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir. 298 sayılı Kanunun aynı konuyu düzenleyen 99 ncu ve 100 üncü maddelerinde düzenlenen hususlar esas itibarıyla korunmuş olmakla birlikte, yeni düzenleme ile oyların sayım ve dökümünün sağlıklı biçimde yapılması amaçlanmıştır. Zira seçim sonrası yapılan itirazların çok büyük bir bölümü, sandık başı işlemlerinden, yani oyların sayım ve dökümü ile sandık sonuç tutanaklarına geçirilmesine dair işlemlerden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla bu işlemlerin sağlıklı yapılması, sayım sonuçlarının doğru olarak belirlenmesi, seçimin dürüstlüğü ilkesini gerçekleştirme açısından da zorunludur.

Oyların sayım ve dökümü, aralıksız devam edecek ve sayım ve döküme dair yapılacak itirazlar, bu işlemleri durdurmayacaktır.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, iki adet sayım ve döküm cetvelinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterdikten sonra, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından,

- a) Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,
- b) İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,
- c) Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirip, korumak,
üzere görevlendirecektir.

Sayım ve döküm cetvellerini işlemekle görevli üyeler, sandık başkanının gözetiminde ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adlarını soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelere yazdıktan sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayırarak bağımsız adayların ad ve soyadlarını da alfabetik sırada yine sütunların yukarısındaki hanelere yazacaktır.

Bundan sonra geçerli zarfların açılıp, içinden çıkan oyların okunması işlemi yapılacaktır. Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verecek, başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının partilerin ve bağımsız adayların yer aldığı kısmı oyların hazır bulunanlara göstererek birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere "EVET" mührü basılmış ise o partinin adı veya bağımsız adaya oy verilmiş ise o bağımsız adayın ad ve soyadını herkesin işitebileceği şekilde okuyacaktır. Muhtarlık seçimlerinde ise zarfın içerisinden çıkan oy pusulaları, hangi muhtar veya üyelere ait ise onların adı ve soyadı okunacaktır.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben görevli üyeler tarafından aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki rakamlar birden başlamak üzere sırasına göre çizilmek suretiyle ayrı ayrı işaretlenecektir. Sandık kurulu başkanı bu işlemleri sürekli denetleyecektir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları görevli üye tarafından masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilip muhafaza edilecektir.

Büyükşehir belediye seçimlerinde, önce büyükşehir belediye başkanlığına ait oy pusulaları, sonra ilçe belediye başkanlığı ve daha sonra da belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılacaktır. Diğer belediye seçimlerinde ise, önce belediye başkanlığına ait oy pusulaları, sonra belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılacaktır.

Kanuna göre geçersiz sayılan oylar ile hesaba katılmayacak olan oylar veya geçerli olup olmadığı yönünden itiraza uğrayan oylar aynı şekilde hazır bulunanlara gösterildikten sonra, okunup bir kenara ayrılacak ve başkan tarafından muhafaza altına alınacaktır.

Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden bir seçim türüne ait eksik oy pusulası çıkmış ise, eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve toplam sayısı, zarfların açılması bitirilip toplamı belirlendikten sonra sandık sonuç tutanağının ilgili bölümüne işlenecektir. Keza, içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı da aynı şekilde tutanağa işlenecektir.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilecektir. Her siyasi parti ve bağımsız adayın iki döküm cetvelinde aldıkları oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız

adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenecek, böylece o sandıkta itiraz edilmeksizin geçerli sayılan toplam oy sayısı tespit edilmiş olacaktır.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları ve iki sayım ve döküm cetveline işlenen geçerli oy sayılarında farklılık olması halinde, ikinci sayım yapılacaktır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenecektir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenecektir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yeralan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıdaki usulle üçüncü sayım yapılacak ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle sonucuna göre işlem yapılacaktır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılarak tüm cetveller ilçe seçim kuruluna teslim edilmek üzere muhafaza edilecektir.

Açılan sandığa ait son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilerek, açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı ile karşılaştırılıp sonucu tutanak defterine işlenecektir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden ve bunların toplam sayısının sandık sonuç tutanağına işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanacak ve bu karar tutanak defterine yazıldıktan sonra başkan ve üyeler tarafından mühürlenip imzalanacaktır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlendikten sonra, bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık sonuç tutanağının ilgili yerine işlenecektir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları paket yapılarak bağlandıktan sonra, paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılacak ve saklanacaktır. Bu oy pusulaları kesinlikle yakılmayacak, yırtılmayacak ve yok edilmeyecektir. Bunların sayısı o seçim türüne ait sandık sonuç tutanağının ilgili yerine işlenecektir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılarak, sonuçlar orada bulunanlara başkan tarafından yüksek sesle ilan edilecektir. Bu ilandan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar sandık sonuç tutanağına işlenecek ve bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, başkan ve üyeler tarafından tutanak imzalanıp, mühürlenecektir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanıp, mühürlenecektir.

Sayım ve döküm iş ve işlemleri sırasında, oy pusulalarını kurulun diğer üyeleri ve parti müşahitleri de izleyebilecek; aday ve parti müşahitlerine sayım masası başında yer verilecektir. Ancak, parti müşahitleri beşten fazla olursa, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle sandık başında kalacak beş parti müşahidi tespit edilecek, diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için ise sayım işlemini yakından takip edebilecekleri uygun bir yer ayrılacaktır.

Madde 18- Maddeyle, birleşik oy pusulalarının geçerliliğini etkileyecek hususlar, bazı özel seçim türleri de göz önünde bulundurularak ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Madde 19- Maddeyle, sandığının açılması, zarfların ve oy pusulalarının sayım ve döküm işlemlerinin yapılmasından sonra, o sandığa ait seçim sonuçlarının ve seçime dair diğer iş ve işlemlerin sandık sonuç tutanaklarına geçirilmesine dair usul ve esaslar düzenlenmektedir.

Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını iki nüsha olarak düzenleyecektir. Bu tutanaklara, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgiler ile sayım ve döküm cetvelinde siyasi parti ve bağımsız adayların aldıkları geçerli oylar işlenecek ve bu tutanaklar başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalandıktan sonra sandık kurulu mührü ile mühürlenecektir.

Getirilen düzenleme ile sandıkta yapılan sayım ve döküm sonuçlarının ayrıntılı biçimde sandık sonuç tutanaklarına işlenmesi öngörülerek, o sandıktaki seçim sonuçlarının ve yapılan işlemlerin sağlıklı ve doğru biçimde tespiti amaçlanmaktadır.

Her seçim türü için ayrı ayrı düzenlenmesi zorunlu olan sandık sonuç tutanaklarında yer alması gereken hususlar maddede sayılmıştır.

Sandık sonuç tutanağının onaylı bir suretinin, sandık kurulu tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere bir hafta süreyle asılacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 20- Maddeyle, müşahitlere verilecek tutanaklar düzenlenmektedir.

Sandık kurulu, sandık sonuç tutanağını düzenledikten sonra, bu tutanakta yer alan bilgilere göre, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilmek üzere, her seçim türü için özel olarak hazırlanmış müşahit tutanağını düzenleyecektir. Tutanaklarda yer alması gereken hususlar maddede sayılmıştır.

Başkan ve üyeler tarafından imzalanıp, mühürlenmesi zorunlu olan bu tutanaklar, talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine verilecek, ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmeyecektir.

Müşahit tutanakları, çok yapraklı kopyalı (fotokopili) suret biçiminde hazırlanacak; ancak suretler de ayrıca sandık kurulu mührü ile mühürlenip imzalanacaktır.

Sandık kurullarına, her seçim türü için oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda müşahit tutanağı verilmesi öngörülmek suretiyle, uygulamada yaşanan sıkıntıların giderilmesi amaçlanmıştır.

Madde 21- Maddeyle, sandık kurullarınca düzenlenen sandık sonuç tutanaklarında siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi işlemlerine dair usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir.

Sandık kurullarından gelen tutanakların ilçe seçim kurullarında birleştirilmesi ve seçim sonuçlarının belirlenmesi işlemleri açık ve aralıksız olarak yapılacaktır.

İlçe seçim kurulunda yapılacak birleştirme işlemleri ile gerektiğinde yapılacak sayım, döküm işlemlerini siyasi partilerin aday ve müşahitleri, bağımsız adaylar ve müşahitleri ile ilçe seçim kurullarındaki siyasi parti temsilcileri istedikleri takdirde izleyebileceklerdir.

Ancak, kurulda hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri üçten fazla olursa bunlar arasında ad çekilerek adı ilk çıkanlardan üçü bu işlemleri takip etmek üzere kalabilecektir. Siyasi parti aday ve müşahitleri için ad çekme yapılmayacaktır. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, tasnif ve birleştirme işlerini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılacak ve tasnif ve birleştirme bu suretle açık olarak yapılacaktır.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği birleştirme tutanaklarında yer alacak bilgiler maddede sayılmıştır.

İlçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce; sandık sonuç tutanaklarında siyasi parti ve adayların aldıkları oyları ve diğer verileri gösterir bir toplu döküm cetveli birer nüsha çoğaltılarak ilçe seçim kurulunda bulunan siyasi partili üyelere verildikten sonra, o tutanakta birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanakları, ilçe seçim kurulunda, başkanın görevlendireceği memur üyelerden biri tarafından yüksek sesle okunmak suretiyle ilçe birleştirme tutanağına işlenen bilgilerde yanlışlık olup olmadığı denetlenecektir. Başkan denetim sırasında tespit edilen yanlışlıkları tutanağına geçirmek üzere kurulun diğer memur üyesini görevlendirecektir.

Denetim işlemi sonucunda bir denetim tutanağı düzenlenerek başkan ve üyelerce imzalanacaktır. Denetim işlemi tamamlandıktan sonra, varsa düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı kurul başkanı ve üyelerince imzalanacak ve sonuçlar hazır bulunanlara sözlü olarak ilan edilecektir.

İlçe birleştirme tutanağının onaylı bir sureti ilçe seçim kurulunda herkesin inceleyebileceği uygun bir yere bir hafta süreyle asılmak suretiyle ilan edilecektir.

İlçe birleştirme ve denetim tutanağının ilçe seçim kurulu başkanınca imzalı ve mühürlü birer sureti, ilçe seçim kurulunun siyasi partili üyelerine de verilecek; ayrıca, ilan süresi içinde yazılı talepte bulunan ve o seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ilçe başkanlıklarına ve bağımsız adaylara da bir defaya mahsus olmak üzere verilecektir.

Birden çok ilçe seçim kurulu bulunan ilçelerde, birleştirmenin nasıl yapılacağı maddede ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Madde 22- Maddeyle, sandık kurulu kararlarına itirazlara ait usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, sandık kurullarının kararları ile oyların sayımı ve dökümü ve sandık sonuç tutanaklarının düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilecektir. Bu itirazlar, sandık tutanağının düzenlenip sandık kurulu başkanı ve üyeleri tarafından imzalanmasına kadar sözlü veya yazılı, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki salı günü saat 15.00'e kadar doğrudan doğruya ilçe seçim kurullarına yazılı olarak da yapılabilecektir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, ilgililerin daha önce sandık kuruluna herhangi bir şikayet veya itirazda bulunmuş olması şartı da aranmayacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla siyasi partiler ve adaylar, oy verme günü sandık kuruluna herhangi bir şikayet veya itiraz yapmamış olsalar dahi, salı günü 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kuruluna itirazda bulunabileceklerdir.

İlçe seçim kurulları itirazları en geç itirazın kendisine verildiği tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlamak zorundadır. Verilen kararlar, itirazı yapan hazır ise karar kendisine bildirilecek, yoksa ilgilinin adresine tebliğ edilecektir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağı düzenleyemeyecektir. Her nasılsa böyle bir tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için Kanunda öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmeyecektir.

Madde 23- Maddeyle 298 sayılı Kanunun 153 üncü maddesine eklenen fıkralarla, seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına Kanuna aykırı biçimde engel olan kimseler ile, o seçim çevresinde yapılan seçimlerde oy kullanma hakkına sahip olan bir seçmenin oy kullanmaya gitmesine veya sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına engel olmak amacıyla tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimselere verilecek cezalar düzenlenmiştir.

Madde 24- Getirilen düzenleme ile ilgili siyasi parti genel merkezinin Yüksek Seçim Kurulunca yapılan tebliğden itibaren iki gün içinde eksik adaylarını tamamlamaması halinde, bu siyasi partinin o seçim çevrelerinde eksik liste ile seçime katılacağı kabul edilmiştir.

Madde 25- Maddede yapılan değişikliklerle, milletvekili seçimlerinde kullanılan oy pusulalarının şekli ve standartları yeniden düzenlenmiştir.

Yüksek Seçim Kurulu'nun 16/6/1990 tarihli ve 1990/190 sayılı kararında da belirtildiği üzere, oy pusulaları, seçmenin gerçek ve hür iradesinin, dolayısıyla seçimi kimin kazandığının belirlenmesine esas olan temel ve tek unsurdur. Bu önem ve niteliğinden ötürü de yasada, birleşik oy pusulalarının basılması, seçime katılan siyasi partilerin birleşik oy pusulasındaki yerlerinin belirlenmesi ve birleşik oy pusulalarının nasıl kullanılacağı belli kurallara bağlanmıştır. Amaç, seçmenin gerçek iradesinin en doğru biçimde saptanmasıdır.

Getirilen yeni düzenlemeyle, birleşik oy pusulalarının seçmen iradesinin en doğru biçimde ortaya çıkmasını kolaylaştırıcı şekilde hazırlanması esası kabul edilmiştir.

Maddeye göre, milletvekili seçimlerinde birleşik oy pusulası kullanılacaktır. Siyasi partiler ve varsa bağımsız adaylar bu birleşik oy pusulasında yer alacaktır. Ancak yurtdışı seçmenlerin kullanacağı birleşik oy pusulalarında sadece siyasi partilere yer verilecektir.

Birleşik oy pusulaları, her seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ve bağımsız aday sayısı gözönünde tutularak, üzerinde "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunan, beyaz kağıtlara, Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılacaktır. Kağıt özellikleri YSK tarafından belirlenecek, bu belirleme yapılırken kağıdın mürekkep emici veya mürekkebi dağıtmayacak niteliklerde olması da dikkate alınacaktır.

Siyasi partilerin birleşik oy pusulasında kullanacakları özel işaretleri (emblemleri) adı ve kısaltılmış adının belirlenmesinde parti tüzükleri esas alınacaktır. Tüzüklerine göre, kısaltılmış adları mevcut olmayan siyasi partilerin tam adı yazılacak, bu durumdaki partilerin kısaltılmış ad yerine partinin adının baş harflerini yazması da söz konusu olamayacaktır. Bağımsız adaylar birleşik oy pusulalarında herhangi bir özel işaret veya ibare kullanamayacaklardır.

Birleşik oy pusulasında siyasi partilerin özel işaretleri tüzüklerine uygun biçimde renkli olarak bastırılacaktır. Mevcut uygulamada bu işaretler siyah beyaz renklerde bastırılmakta, bu da seçmenin oy kullanmasını zorlaştırmakta, başka bir ifadeyle algılama gücünü meydana getirmektedir. Parti amblemlerinin renkli basılması, algılamayı ve seçmenin oyunu kullanmasını kolaylaştıracak, bu sayede zaman tasarrufu da sağlayacaktır.

Milletvekili seçimlerinde kullanılacak birleşik oy pusulalarının şekli ve özellikleri maddede detaylı olarak gösterilmiştir. Bu düzenleme ile oy pusulasının hem estetik hem de içerik olarak algılama kolaylığı sağlaması, hem de uygulamada sık görülen ve çoğu zaman pusulaların geçersizliğine yol açan oy pusulasının şekli karakterinden kaynaklanan olumsuzlukların da giderilmesi amaçlanmıştır. Örneğin, oy pusulasında parti sütunlarının 4 cm olması kabul edilmiş ve sütunlar arasındaki mesafe 0,5 cm' den 0,75 cm'ye çıkarılmış, evet mührünün basılacağı dairenin çapı 2 cm' den 2,5 cm'ye çıkarılmış, bağımsız adayların siyasi parti sütunlarının altına yazılmayacağı esası getirilerek, bir yandan seçmen iradesinin kolay ve doğru biçimde tecelli etmesi, diğer yandan, her yaşta seçmenin oy kullandığı dikkate alınarak, oy pusulasının şekli içeriği daha rahat oy kullanmaya müsait hale getirilmiştir.

Maddeye göre, birleşik oy pusulalarının üst, sağ ve sol kenar boşlukları en az 2 cm olacaktır. Birleşik oy pusulasının başlığına, (en üst kısmına), rakamla, yapılan seçimin dönemi yazıldıktan sonra, bu ibarenin yanına büyük harflerle "Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler Birleşik Oy Pusulası" ibaresi ortalı biçimde yazılacaktır. Örneğin, "25. DÖNEM MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMİ SİYASİ PARTİLER BİRLEŞİK OY PUSULASI" gibi. Şayet oy pusulasının ait olduğu seçim çevresinde bağımsız adaylar varsa, "Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler ve Bağımsız Adaylar Birleşik Oy Pusulası" ibaresi ortalı biçimde yazılacaktır. Yapılan seçim ara seçim niteliğinde ise, yukarıda yer alan genel sözcüğü yerine "ara" sözcüğü yazılacaktır. Örneğin, "25. DÖNEM MİLLETVEKİLİ ARA SEÇİMİ SİYASİ PARTİLER BİRLEŞİK OY PUSULASI" gibi.

Bu ibarenin altına seçim çevresinin adı ve varsa numarası büyük harflerle yazılacaktır. Örneğin, "İSTANBUL (I) NOLU SEÇİM ÇEVRESİ" veya "ADİYAMAN SEÇİM ÇEVRESİ" gibi.

Birleşik oy pusulasının başlığı yukarıdaki şekilde yazıldıktan sonra, bu yazının altında 2 cm aralık bırakılacaktır. Bundan sonra seçime katılan her siyasi parti için 4 cm genişliğinde kenarları belirgin biçimde çizilmiş birer dikey sütun ayrılacaktır. Bu sütunlar, seçime katılan siyasi parti temsilcileri huzurunda, Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, soldan sağa doğru yan yana sıralanacak ve aralarında 0,75 cm aralık bırakılacaktır.

Siyasi partilerden herbirine ait sütunda yukarıdan aşağıya doğru sırası ile yer alacak hususlar maddede ayrıntılı olarak sayılmıştır.

Siyasi partilerin adayları birleşik oy pusulasına yazılmayacaktır. Uygulamada nispi temsil sistemine dayanan örneğin belediye meclisi üyeliği seçimlerinde parti adayları birleşik oy pusulasında yer almamakta, esasen Yüksek Seçim Kurulu kararlarında da vurgulandığı üzere, nispi temsil sistemine dayanan seçimlerde, seçmenler tarafından kullanılan oyların şahıslara değil, partilere verilmiş olduğu da gözetildiğinde, milletvekili seçimlerinde de adayların birleşik oy pusulasında yer alması, oy pusulası ebatlarının gereksiz yere genişlemesine yol açmakta ve oy pusulasında bu isimler okunması çok zor küçük yazı karakterleri ile yazıldığından, pratikte hiçbir faydası olmadığı da bilinmektedir. Bu nedenle siyasi parti adaylarının birleşik oy pusulasında yer almaması kabul edilmiştir.

Madde ile bağımsız adayların birleşik oy pusulasındaki yerleştirilme düzeni de belirlenmiştir. Buna göre, bağımsız adaylar, birleşik oy pusulasının en sağ tarafındaki siyasi parti sütunundan sonra ve aynı hizada olmak üzere 0,75 cm aralık bırakılarak dikey bir çizgi çizildikten ve bu çizgiden sonra 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra yerleştirilecektir.

Her bağımsız aday için kenarları 4 cm olan bir kare ile bu karenin içine 2,5 cm çapında boş daire çizilecek, bu dairenin 0,5 cm altına adayın 10 punto olarak koyu renkte ve baş harfleri büyük şekilde nüfus kayıt örneğindeki adı ve soyadı ortalı biçimde yazılacaktır.

Birden fazla bağımsız aday varsa, bağımsız adaylara ait her kare, aralarında 0,75 cm boşluk bırakılarak ad sırasına göre alt alta yerleştirilecektir. Örneğin, adları A1 ve A2 olan adaylar, üstte A1, bunun altında da A2 olacak şekilde ve iki kare arasında 0,75 cm boşluk bırakılarak yerleştirilecektir. Ancak, altalta en fazla iki bağımsız adaya yer verilebilecek, sonraki bağımsız adaylar aynı usulle oy pusulasının sağ tarafına doğru yerleştirilecek ve her kare arasına 0,75 cm boşluk konacaktır. Örneğin adları A1, A2, B1, B2, olan adaylar, ikili olarak alt alta önce A1 onun altına A2 olarak yerleştirildikten sonra, bunlara ait karenin sağ tarafına doğru 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra, B1 ve B2 adlı adaylar A1 ve A2 adaylarla aynı hizada olacak şekilde yerleştirilecektir. Bağımsız adaylar bittikten sonra 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra dikey bir çizgi çizilecektir. Siyasi parti sütunlarının altında hiçbir surette bağımsız adaylara yer verilmeyecektir.

Yurt dışı seçmenler tarafından kullanılacak birleşik oy pusulaları da bu maddede öngörülen usul ve esaslara göre hazırlanacaktır. Ancak, bu oy pusulalarında bağımsız adaylar ve seçim çevreleri yer almayacaktır. Örneğin, "25. DÖNEM MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMİ SİYASİ PARTİLER BİRLEŞİK OY PUSULASI" gibi.

Madde 26- 298 sayılı Kanununun 84 üncü maddesi ile 85 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen hususlar, değiştirilen 83 üncü ve 84 üncü maddelerde düzenlenmiş olduğundan; 99 uncu maddede ayların sayım ve dökümüne ilişkin yer alan esaslar, değiştirilen 100 üncü madde kapsamında düzenlenmiş olduğundan, 84 üncü madde ile 85 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 99 uncu madde yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 27- Yürürlük maddesidir.

Madde 28- Yürütme maddesidir.

KASTAMONU MİLLETVEKİLİ MEHMET SERDAROĞLU VE
18 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ (2/123)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Saygılarımızla arz ederiz.

		09/01/2008
<i>Mehmet Serdaroğlu</i>	<i>Mehmet Şandır</i>	<i>Oktay Vural</i>
Kastamonu	Mersin	İzmir
<i>Erkan Akçay</i>	<i>Hasan Çalış</i>	<i>Mustafa Enöz</i>
Manisa	Karaman	Manisa
<i>İzzettin Yılmaz</i>	<i>Akif Akkuş</i>	<i>Kamil Erdal Sipahi</i>
Hatay	Mersin	İzmir
<i>İsmet Büyükataman</i>	<i>Gürcan Dağdaş</i>	<i>H. Hamit Homriş</i>
Bursa	Kars	Bursa
<i>Emin Haluk Ayhan</i>	<i>Cumali Durmuş</i>	<i>Rıdvan Yalçın</i>
Denizli	Kocaeli	Ordu
<i>Cemaleddin Uslu</i>	<i>Necati Özensoy</i>	<i>Abdülkadir Akcan</i>
Edirne	Bursa	Afyonkarahisar
	<i>Ahmet Kenan Tanrıkulu</i>	
	İzmir	

GENEL GEREKÇE

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 18 inci maddesinde Kamu görevlileri, siyasi parti yöneticileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının adaylığı ile ilgili düzenlemeler yapılmış, Hakimler ve Savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, aday olmak isteyen siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyelerinin genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce, seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde ise yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamayacakları ve aday gösterilemeyecekleri belirtilmiştir.

3069 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliğine seçilenlerin Devlet ve diğer kamu tüzelkişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda; Devletin veya diğer kamu tüzelkişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda; özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklerin ve Devlettten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıfların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alamayacakları, vekili alamayacakları, herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul edemeyecekleri, temsilcilik ve hakemlik yapamayacakları hüküm altına alınmıştır.

3069 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi seçilmeden önce bu Kanunla yasaklanan herhangi bir yükümlülük üstlenmiş bulunan üyelerin mevcut durumlarını altı ay içinde bu Kanuna uygun hale getirecekleri ifade edilmiştir.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununa göre aday olacak yada gösterilecek kamu görevlileri, siyasi parti yöneticileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının görevlerinden ayrılmaları gerekirken, özü itibariyle kamu görevi yapan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanların görevden ayrılma zorunluluğu bulunmamaktadır. Hatta 3069 sayılı Kanunla milletvekili seçildikten itibaren görevlerinden ayrılmaları için kendilerine altı aylık bir süre tanınmaktadır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görevli adaylar, kurumlarının teşkilat ve imkanlarını seçimlerde kullanmakta, bu durum haksız rekabete yol açmaktadır. Milletvekili seçilemeyenlerin görevine devam etmesi içinde buldukları kurumu siyasallaştırmakta, temsil kabiliyetini zayıflatmaktadır. Milletvekili seçilenlere tanınan altı aylık süre ile de özellikle bu kurumların başkanlıklarından gelenler için yeni yönetim kurulunu tanzim etme, bir nevi o kurumda varlığını devam ettirme yolu açılmaktadır.

Kanun teklifi ile aday olmak isteyen yada aday gösterilecek kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanların da, aday olacak yada gösterilecek kamu görevlileri, siyasi parti yöneticileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları gibi görevlerinden ayrılmaları amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile aday olmak isteyen yada aday gösterilecek kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanların da, aday olacak yada gösterilecek kamu görevlileri, siyasi parti yöneticileri ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları gibi görevlerinden ayrılmaları amaçlanmaktadır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

**MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 18 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kamu görevlileri, siyasi parti yöneticileri, meslek kuruluşları, sendikalar ve Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarının adaylığı

MADDE 18- Hakimler ve Savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, aday olmak isteyen siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar, genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler."

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

AFYONKARAHİSAR MİLLETVEKİLİ HALİL ÜNLÜTEPE VE
DENİZLİ MİLLETVEKİLİ ALİ RIZA ERTEMÜR'ÜN TEKLİFİ (2/200)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ekte bilgilerinize sunulmuştur. Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Halil Ünlütepe
Afyonkarahisar

Ali Rıza Ertemür
Denizli

GEREKÇE

Oy verme hakkı Anayasamız tarafından da hükme bağlanarak güvence altına alınmış temel haklardan biridir. Yurttaşların sağlıklı bir şekilde oy kullanarak yönetime katılmalarının sağlanması ülkedeki demokrasi düzeyinin en önemli göstergesidir. Her bir yurttaşın hiçbir sorunla karşılaşmadan özgürce oyunu kullanabilmesi için tedbirlerin alınması milli iradenin azami düzeyde yönetime yansması için gereklidir.

Mevcut Yasa ile İlçe Seçim Kurulunun seçmen kaydının bulunduğu merkezin dışında görevlendirdiği sandık kurulu başkanları, görevli olarak bir başka sandığın başında bulunmaları nedeniyle kendi seçmen kayıtlarının buldukları yerin Belediye Başkanlığı, Belediye Meclisi Üyeliği, Muhtar ve İhtiyar Heyeti seçimlerinde oy kullanamamaktadırlar. Son seçimlerde kullanılan sandık sayısının 135 bin olduğu düşünülürse, sandık başında görev alan binlerce yurttaşımızın Anayasal hakkını kullanamadığı anlaşılmaktadır. Bu durum Anayasa'nın Siyasi Hak ve Ödevler ile ilgili 67 nci Maddesi ve bu hakkın kullanılmasını düzenleyen diğer Yasalar ile çelişmektedir. Ayrıca özellikle yerel seçimlerde zaman zaman birkaç oy seçim sonucunu değiştirebilmektedir. Dolayısı ile bu durum bazen seçim sonuçlarını da olumsuz etkileyebilmektedir.

Sandık kurulu başkanlarının kayıtlı buldukları seçim bölgeleri içinden seçilmelerini öngören bu düzenleme ile, sandık başında görev alan yurttaşlarımızın kendi kayıtlı buldukları seçim bölgesinde oy kullanabilmeleri sağlanmış olmaktadır. Seçim bölgesinde sandık kurulu başkanı olma şartlarını taşıyan kimse bulunmaması halinde, İlçe Seçim Kuruluna sandık kurulu başkanını dışarıdan seçme yetkisi de verilmektedir. Bu durumda da kendi kayıtlı buldukları seçim bölgesi dışında sandık başında görevlendirilen yurttaşlarımızın, seçmen kayıtlarının bulunduğu bölgede oy kullanabilmeleri hüküm altına alınmaktadır.

Bu Kanun Teklifi ile sandık kurulunda görev alan yurttaşlarımızın görevlerini yaparken oy verme haklarını da kullanabilmeleri amaçlanmaktadır.

298 SAYILI SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26.04.1961 Tarihli 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 22 nci Maddesinin birinci fıkrasında yer alan "veya dışındaki" ibaresi madde metninden çıkarılmış ve ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Sandık Kurulu Başkanı muhtarlık bölgesi içerisinde ikamet eden seçmenler arasından seçilir. Sandığın kurulacağı muhtarlık seçim bölgesi içerisinde Sandık kurulu başkanı olma şartlarını taşıyan kimse bulunmaması halinde, İlçe Seçim Kurulu, sandık kurulu başkanını seçim bölgesi dışından seçer. İlçe Seçim Kurulu seçimin yapılacağı muhtarlık bölgesi dışından belirlediği sandık kurulu başkanının yapılmakta olan seçimlerde oy kullanmasını sağlar. Seçmen kaydının bulunduğu bölge dışında kendisine görev verilen sandık kurulu başkanları ve üyeleri, seçmen kayıtlarının bulunduğu ilgili seçim kurulu sorumluluğunda kurulan bir sandıkta seçimden bir gün önce oy kullanır. Bu sandık seçim günü oy verme süresinin sonunda açılır. İlçe Seçim Kurulu sandık kurulu başkanlarını belirledikten bir gün sonra bu sandıkta oy kullanacakların listesini ilçe seçim kurulu merkezinde ilan eder. Bu sandıkta görev alacak sandık kurulu başkan ve üyeleri kanundaki usullerle belirlenir."

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DENİZLİ MİLLETVEKİLİ HASAN ERÇELEBİ VE
10 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ (2/288)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

13.6.2008

Hasan Erçelebi

Mustafa Vural

Harun Öztürk

Denizli

Adana

İzmir

Hüseyin Pazarcı

Ayşe Jale Ağırbaş

Hasan Macit

Balıkesir

İstanbul

İstanbul

Mücahit Pehlivan

Hüseyin Mert

Recai Birgün

Ankara

İstanbul

İzmir

Süleyman Yağız

Ahmet Tan

İstanbul

İstanbul

GENEL GEREKÇE

Çeşitli yabancı ülkelerde, çoğunluğu çalışmak amacıyla bulunan Türk vatandaşlarının toplam sayısının 4 milyona yaklaştığı ve bunlardan yaklaşık 3 milyonunun seçmen yaşında bulunduğu bilinmektedir.

Bu olgu dikkate alınarak Anayasanın 67 nci maddesine eklenen bir hüküm uyarınca bu vatandaşlarımızın oy kullanmalarına olanak sağlanmıştır. 13.3.2008 tarih ve 5749 sayılı kanun ile de, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda yapılan değişikliklerle de oy kullanılmasına ve değerlendirilmesine ilişkin ayrıntılar belirlenmiştir.

Getirilen düzenlemeler, yurtdışında kullanılan oyların, ülke genelinde ve seçim çevreleri bazında yurtiçindeki oylara eklenmesi esasına dayanmaktadır.

Oysa, yabancı ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarının oy kullanmaları kadar, kendi içlerinden çıkacak, dolayısıyla kendi sorunlarını yakından bilen adaylar arasından seçecekleri milletvekillerini TBMM'ne göndermeleri de önem taşımaktadır.

Bu nedenle, yurt dışı oyların bütün seçim çevrelerine dağıtılması yöntemi yerine, yabancı ülkelerde yaşayan vatandaşların kullanacakları oyların "yurt dışı seçim çevresi" adıyla kurulacak ayrı bir seçim çevresinde toplanması ve bu seçim çevresine tahsis edilen milletvekillerini çıkarması öngörülmüştür.

Kanun teklifimizle, yabancı ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarının milletvekili seçme ve seçilme haklarına gerçek anlamda işlerlik kazandırılması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Bu kanunla yurt dışında yaşayan seçmen vatandaşlar için ayrı bir "yurt dışı seçim çevresi" kurulduğundan, 298 sayılı kanunun 3. maddesindeki seçim çevresi düzenlemesine, yurt dışı seçim çevresi de dahil edilmiştir.

Madde 2- Bu kanunla ihdas edilen yurt dışı seçim çevresinde milletvekili seçilenlerin tespiti ile ilgili işlemlerin, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu hükümlerine uygun olarak Ankara İl Seçim Kurulunca yürütülmesi öngörülmüştür.

Madde 3- 2839 sayılı kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle; bu kanun ile ihdas edilen yurt dışı seçim çevresi için şimdilik 10 milletvekilliği ayrılmaktadır. Bu sayı yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sayısı ile ülkelerarası dağılımı daha sağlıklı bir biçimde tespit edildikten sonra ve bu çevre için yapılacak seçimlerden alınacak sonuçlara göre ileride yapılacak düzenlemelerle yeniden belirlenebilecek; hatta gerek görüldüğünde birden çok yurt dışı seçim çevresi oluşturulabilecektir.

2839 sayılı kanunun 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklikle de; 10 milletvekilinin yurt dışı seçim çevresine tahsis edilmesi nedeniyle iller arası milletvekili dağılımı hesabının 540 rakamı üzerinden yapılacağı belirtilmektedir.

Madde 4- Yürürlükle ilgilidir.

Madde 5- Yürütme ile ilgilidir.

SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUN İLE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 3- Özel kanunlarındaki çevre ayrımları saklı kalmak ve yabancı ülkelerde yaşayan Türk vatandaşlarının nüfus toplamı yurtdışı seçim çevresi olmak kaydıyla, seçimlerde her il bir seçim çevresidir."

MADDE 2- 26.4.1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 94/B maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yurtdışı seçim çevresinde siyasi partilerin elde edecekleri milletvekili sayısının hesaplanması, siyasi parti adaylarından milletvekili seçilenlerin tespiti, milletvekili seçilenlerin Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesi ve milletvekili tutanaklarının verilmesi işleri, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu hükümlerine uygun olarak Ankara İl Seçim Kurulunca yapılır."

MADDE 3- 10.6.1983 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 4 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İllerin çıkaracağı milletvekili sayısının tespitinde, toplam milletvekili sayısından yurtdışı seçim çevresi için 10 milletvekili çıkarıldıktan sonra, kalan milletvekili sayısından her il önce bir milletvekili verilir."

"Bu suretle hesaplanan milletvekillerinin sayısı 540'ı bulmadığı takdirde, artık nüfus bırakan illerin artık nüfusları büyüklüklerine göre sıraya konular ve ilk hesapta iller arasında bölüştürülmemiş bulunan milletvekillikleri bu sıraya göre dağıtılır."

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ GÜLTAN KIŞANAK VE
19 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ (2/304)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekili Seçimi Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu ile Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

<i>Gültan Kışanak</i>	<i>Ahmet Türk</i>	<i>Selahattin Demirtaş</i>
Diyarbakır	Mardin	Diyarbakır
<i>Fatma Kurtulan</i>	<i>Emine Ayna</i>	<i>Ayla Akat Ata</i>
Van	Mardin	Batman
<i>Sebahat Tuncel</i>	<i>M. Nezir Karabaş</i>	<i>Bengi Yıldız</i>
İstanbul	Bitlis	Batman
<i>Sırrı Sakık</i>	<i>Nuri Yaman</i>	<i>Özdal Üçer</i>
Muş	Muş	Van
<i>Aysel Tuğluk</i>	<i>Pervin Buldan</i>	<i>Akın Birdal</i>
Diyarbakır	Iğdır	Diyarbakır
<i>İbrahim Binici</i>	<i>Hasip Kaplan</i>	<i>Sevahir Bayındır</i>
Şanlıurfa	Şırnak	Şırnak
<i>Şerafettin Halis</i>	<i>Osman Özçelik</i>	
Tunceli	Siirt	

GENEL GEREKÇE

Demokrasinin temel ilkesi halkın yöneticilerini seçebilmesi; insan hak ve hürriyetlerinin güvence altında olmasıdır. Seçim süreci, bütün parti ve adaylar için eşit maddi koşullar sağlamalıdır. Seçmenlerin oy kullanarak, bir yurttaşlık görevini ve hakkını yerine getirdikten sonra, bu irade beyanının adil bir biçimde Meclis'te temsile kavuşması "egemenliğin halka ait" olduğunun somut yansıması olacaktır.

Demokratik toplumlarda seçimlerle irade beyanında bulunan hiçbir yurttaşın oyu diğerinden daha ayrıcalıklı olamaz. Bu nedenle toplumu oluşturan tüm kesimlerin iradelerinin meclise yansımasını esas alınması demokratik bir temayüldür.

Yürürlükte bulunan 25/08/2006 tarih 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu bir siyasi partinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde Temsil edilebilmesi için Türkiye genelinde geçerli oyların %10 unu almasını gerekli kılmaktadır.

Seçim barajları siyasal sisteme iki türlü etki yapmaktadır. Birinci barajların "kurumsal" etkileri, ikincisi ise "davranışsal" etkileridir. Barajların yasama organında sandalye dağılımına yapacağı kısa vadeli etkiler ile siyasal parti yaşamında uzun vadede doğuracağı etkiler "kurumsal" etkilerdir. Barajların seçmenlerin oy kullanma davranışında uzun vadede ortaya çıkaracağı etkiler de "davranışsal" etkilerdir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sında "yönetimde istikrar", temsilde "adalet" ilkeleri yer almaktadır. %10'luk "ülke seçim barajı" Anayasa'daki "yönetimde istikrar", temsilde "adalet" ilkeleri açısından ele alındığında ne "istikrarı" sağladığı ne de "adalete" uygun olduğu ortaya çıkmaktadır.

Son altı Milletvekili Genel seçimlerinde 1987'de %19.5, 1991'de %0.5, 1995'te %14, 1999'da %18.5, 2002'de %45 son olarak 2007'de %13 geçerli oy meclis dışında kalmıştır. 1987'de 4.6 milyon, 2002'de 14 milyon seçmenin oyu baraj nedeniyle değerlendirme dışında kalmış, meclis iradesine yansımamıştır.

Meclis dışında kalan her seçmen oyuna karşılık Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde suni bir "aşkın temsiliyet" oluşmaktadır. Bu suni çoğunluk birinci partide yoğunlaşmakta bir sonraki partiye geçtikçe de yoğunluğu azalmaktadır. Geçmiş seçimlerde en çok oyu alan siyasi partilerin meclisteki temsiliyetleri 1987 genel seçimlerinde ANAP %36,1 oyla, milletvekilliklerinin %69,9' unu, 2007 seçimleri ile birinci parti olarak Meclis'e giren AKP %46,6 oyla milletvekillerinin %62, ikinci parti CHP %20,9 oyla %22 temsil bulurken, üçüncü ve son sırada yer alan MHP %14,3 oyla %12,7 temsil bulmaktadır.

Tek parti iktidarını destekleyerek "siyasi istikrarı" ülke genelindeki %10 seçim barajı ile sağlanamayacağı 1983 sonrasındaki her bir hükümetin gerek çalışma süresi gerekse siyasi ortamda yaşanan tartışma süreçleriyle görülmüştür. Mevcut sistem, barajı aşan partiler arasında da eşit bir temsiliyet getirmemekte yalnızca en çok oyu alan partiyi desteklemektedir. O nedenle ki 2002 seçimleri, dünyadaki nisbi temsil sistemlerinde 1995 Rusya seçimleri dışında milletvekilleri bakımından en yüksek orantısızlık değerini taşımaktadır.

Bu rakamlar, %10'luk ülke barajının, "temsilde adalet" ilkesinde ne kadar büyük yaralar açtığını ortaya koymaktadır. Mevcut baraj nedeniyle "seçim ve temsil" esasına dayalı demokratik sistem zedelenmekte, halkın oyları Meclis'te temsiliyete dönüşmediği gibi; Mecliste oluşan "aşkın temsiliyet" yani halkın verdiği temsil yetkisinden çok daha fazlasına sahip olmak, "meşruiyet krizi" yaratmaktadır.

Baraj sistemi, Demokrasinin vazgeçilmez ilkelerinden olan "çoğulculuk" ilkesinin hayata geçmesini de önlemekte, Meclis'te "aşkın temsiliyetin" oluşturduğu "çoğunluğun" iktidarını dayatmaktadır. Seçmen iradesinin Meclis'te temsilini sınırlayan %10'luk barajı, halkın yönetime katılımını engellemektedir.

Yüzde 10'luk baraj sistemi aynı zamanda seçimlere katılım oranında düşüşün yaşanmasına da yol açmaktadır. Seçim barajının seçimde yarattığı psikolojik baraj oy kullanma oranına katılımın düşmesi olarak yansımaktadır. "Oyum boşa gitmesin" kaygısıyla hareket etmeye zorlanan seçmen, ya gerçek tercihi dışında bir partiye yönelmekte ya da sandık başına gitmemektedir.

Seçim barajının %3 olarak belirlenmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin toplumun daha geniş kesimlerini kapsamasını ve yansıtmasını sağlayacaktır. Yurttaşların seçimlerinin ve tercihlerinin yasama erkine yansması, toplumsal barışı güçlendirecektir. Barış, uzlaşa gerektirir, uzlaşa ise istikrarı getirir. Tek partiyi güçlendiren devlet yardımından başlayarak seçim barajına kadar devam eden süreç siyasette çatışmacı üslubu de beraberinde getirmektedir ki, bu üslup uzlaşadan hayli uzaktır. Uzlaşının olmadığı yerde istikrar gelişmez.

Meclisteki çok partili temsiliyet gerek hükümetin kurulmasında gerek, hükümet icraatlarından ülke genelindeki politik tartışmalara yanıt olunmasına kadar bütün süreçlerde daha uzlaşıcı, ılımlı ve demokratik siyasal kültürün gelişmesini güçlendirir. İstikrar kaygısıyla oluşturulan temsiliyetin ne Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde ne de siyasal yaşama istikrar getirmedığının örneklerini yakın tarihimizde görmekteyiz.

Demokratik katılımı güçlendirilmiş bir yasama gücü, Türkiye'nin kendi iç dinamikleriyle sorunları çözmeye kültürünü geliştirecek ve uluslararası platformlarda da güçlü temsiliyet sağlayacaktır. Demokrasi dış ilişkilerde prestijli görünmek için giyilen bir forma değildir. Bilakis kendi dinamiklerimizle, sorunları doğrudan, açık yüreklilikle irdeleyip çözümler sunabilme siyasi erdemini göstermeyi gerektirir ki bir devleti içte ve dışta güçlü kılan da budur. Bugün herhangi bir dış beklenti olmadan, herhangi bir uluslararası anlaşma ve merci tavsiyesi olamadan kendi iç demokrasimizi güçlendirmek adına ve daha kapsayıcı bir Türkiye Büyük Millet Meclisi için bu değişim ve dönüşüm zorunludur.

Bir ülkede çok sayıda siyasal partinin bulunması, siyasetteki parçalı yapı veya dağınıklık olarak değerlendirilemez. Siyasi partiler demokrasi, toplumsal barış ve özgürlüklerin politik hayattaki teminatlarıdır. Toplumun tüm zenginlik ve organizasyon gücünün toplandığı "devlet erki" tek bir parti, kişi, aile, zümre ve benzeri monark yapının eline bırakılamayacak kadar önemli bir güçtür; bu güç Anayasa tarafından bir yandan "güçler ayrılığı" ilkesiyle yaygınlaştırılırken, diğer yandan örgütlenme hakkı ve siyasi partiler, sosyal hukuk devleti içerisinde tanımlanarak güçlendirilmiştir. Siyasi partiler, siyasal tartışmaların halka yaygınlaştırma, dolayısıyla siyaseti demokratikleştirme aygıtlarıdır ki bu nedenle anayasada kamu hizmeti olarak tanımlanmıştır. Anayasa "Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır" tanımlamasıyla siyasi partilerin korunup geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Her açıdan eşit koşullarda başlamayan seçim yarışının, adil bir yarış olduğu iddia edilemez. Yönetme erkini kullanmaya aday olan, siyasal partilerin ekonomik sorunlardan ötürü, herhangi bir "ekonomik" ve "sosyal" etki altına girmesinin engellenmesi açısından "Devlet Yardımları" yapılmaktadır. Bu yardımlar 85 yıllık Cumhuriyet tarihinde farklı biçimlerde uygulanmışlardır. Son olarak 1995 yılında Anayasa'nın 68/son maddesinde yapılan değişiklikle siyasi partilere "devlet yardımı" yapılması anayasal güvenceye bağlanmıştır.

Emredici nitelikteki bu düzenlemeyle, siyasi partilere 'yeterli düzeyde ve hakça' mali yardım yapılması ve bu yardımın tabi olduğu esasların yasa ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Ancak yapılan yasal düzenlemeler, Anayasa'da öngörüldüğü gibi "hakça" devlet yardımı yapılmasına olanak sağlamamıştır.

%10 genel seçim barajı nasıl bir temsil adaletsizliği oluşturuyor ise devlet yardımı alabilmek için konulan %7 lik barajda, aynı eşitsizliği destekleyen diğer bir dayanaktır. %7 oy alma zorunluluğu, tıpkı seçim barajı gibi, çoğunluğu oluşturan partilerin desteklenmesini öngörmekte ve demokrasinin "çoğulculuk" ilkesini zedelemektedir.

Yurttaşların vergileriyle oluşturulan devlet gelirlerinin, yurttaşların ülke siyasetine yön vermeleri için seçtikleri veya örgütlendikleri siyasal partilere yeterli düzeyde ve hakça paylaştırılması gerekir.

Ayrıca, Anayasa'da 2001 yılında, Siyasi Partiler Yasası'nda 2002 ve 2003 yıllarında yapılan değişikliklerle, siyasi partileri kapatma yaptırımına seçenек olarak 'devlet yardımından kısmen ya da tamamen yoksunluk yaptırımı' öngörülmüştür. Bu düzenlemeler yapılırken devlet yardımı alamayan 'siyasi parti tüzelkişilikleri' hakkında devlet yardımından yoksunluk yerine bir başka yaptırım getirilmemiştir.

Böylece Anayasa koyucu zımni iradesi ile bütün siyasi partilerin devlet yardımı alacağını kabul etmiştir. Anayasa'nın 68/son maddesi ile de bu yardımın, 'yeterli düzeyde ve hakça' yapılması düşüncesi benimsenmiştir. Tüm siyasi partiler için "devlet yardımından yoksunluk" yaptırım söz konusu olmadığına göre; bu yardımı 'tüm siyasi partilerin' almasını sağlayacak şekilde düzenleme yapılması zorunludur.

Bu düzenleme yapılırken, siyasi partilerin milletvekili seçimlerine katılarak milli iradeyi oluşturmak ve ülke genelinde faaliyet göstermek amacıyla kurulmaları da gözetilmelidir. Tabela partileri kurulmasını önleyici tedbirler de alınmalıdır. Bu konuda siyasi partiler yasasında köklü değişiklikler yapılması gerekmektedir. Ancak sınırlı bir değişikliği ön gören bu yasa teklifinde, mevcut yasa ile tutarlılık içerisinde, hem mümkün olan en geniş kesime "devlet yardımı" verilmesi, hem de istismar edilmesinin önlenmesine yönelik hükümler bulunmaktadır.

Yasa teklifinde, ülke genelinde %1 oy almış veya Meclis'te grubu bulunan yada Meclis içinde en az 5 milletvekiliyle temsil edilmekle birlikte bir siyasi partinin genel seçimlere katılma koşulu olan ülke genelindeki illerin yarısında teşkilat kurmuş olan siyasi partilere devlet yardımı yapılması öngörülmektedir. Bu kriterler Anayasa'da işaret edilen yardımın "hakça" olması ilkesinin yerine getirilmesine imkân tanıyacaktır. Dünyada da yaygın örnekler benzer kriterlere işaret etmektedir.

Ekonomik sıkıntılar nedeniyle örgütsel yapısını geliştiremeyen, siyasi bir etkinlik yapamayan ve de geniş kitlelere ulaşamayan bir siyasi partinin siyasi hayatta varlığını sürdürmesi oldukça zordur. Ayrıca bu durum siyasi partiler arası en başından eşitliği ortadan kaldırmakta ve küçük partileri ya yok olmaya ya da marjinal kalmaya zorlamaktadır.

Tarihin taşa nakşedildiği günden bu yana engin kültürlere ev sahipliği yapmış bir coğrafyada yaşamaktayız. Anadolu, bir baştan bir başa kıtaları, kültürleri buluşturan ulvi bir köprülük gibidir.

Envai çeşit çiçeğin açtığı bu coğrafyada, her renk nasıl ki bu muazzam tablonun müstesna bir parçası ise her dil de o çiçeğe sevdalı bülbülün şarkısıdır.

Ülkemizde Türkçe'nin yanı sıra bir çok dil ve lehçe kullanılmaktadır. Politikacılar da özellikle seçim dönemlerinde, "de facto" olarak seçmenleriyle onların bildiği dille iletişim kurmaktadırlar. Ancak bu konuda "Türkçe dışındaki dillerin kullanılmasını yasaklayan yasal düzenlemeler bulunduğu için, her politikacı da bu durumu tabiri caiz ise "uygun formüller bularak" atlatmaya çalışmaktadır. Yasalar farklı şey söylese de "realite" budur.

Siyasi partilerin farklı dilde ve lehçelerde propaganda yapılmasının yasaklanması demokrasiyle bağdaşmamaktadır.

40 Avrupa ülkesinde çoklu dil kullanılmakta ve dil bilimciler birden fazla dil bilenlerin kavrama ve sosyal ilişkilerde daha başarılı olduklarını belirtmektedirler. Birden fazla dil kullanılması, asla ayrımcılık veya ayrılıkçılık anlamına gelmemektedir.

Seçimlerde temel amaç adayla seçmen arasındaki sağlıklı iletişimidir; bu iletişimin en doğal yolu farklı dilleri de kullanılabilme olanağıdır. Ayrıca bu yasa teklifi ile yapılmak istenen, realitede var olanı yasallaştırmaktır. Bugün doğal olarak siyasal arenanın en tanınmış simaları, bakanlar, milletvekilleri, belediye başkanları seçmenin ve de çoğunlukla kendilerinin, yerel dili veya lehçesiyle konuşmakta, iletişim kurmaktadır.

Ancak yasaklayıcı yasa hükümleri işletilerek hakkında yasal işlem başlatılan çok sayıda politikacı da bulunmaktadır. Çağımızda artık dilin bir yasak konusu yapılması kabul edilemez.

Yerel dillerin her hangi bir arenada kullanılmasının yasaklanması öncelikle Türkiye iç dinamikleri gereği terk edilmelidir. Toplumsal barış ve uzlaşma için bu yanlıştan artık dönülmelidir. Yerel dil ve lehçelerde siyaset yapabilmek, halk tarafından anlaşılmayı da beraberinde getirecektir. Bu Cumhuriyetin yeni bir toplumsal barış ve aydınlanma hamlesidir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33'üncü maddesinde düzenlenen "%10'luk" seçim barajı "%3'e" düşürülerek; halkın iradesinin meclise daha fazla yansımaya amaçlanmıştır.

Madde 2- Madde ile; 22/04/1983 Tarihli 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 43 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklik ile aday adaylarına, farklı dil ve lehçelerde siyaset yapma imkanı tanınarak; seçmenlerle iletişim kurulurken dil engeliyle karşılaşılması önlenmek istenmiştir. Dilin siyasal yaşamda bir yasak konusu olması yerine, serbest kılınması özgürlükçü demokratik toplum düzeninin gereklerine daha uygun düşecektir.

Madde 3- 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 81. maddesinin (c) bendinde yer alan ve siyasi partilerin faaliyetleri sırasında, Türkçe dışındaki dillerin kullanılmasını yasaklayan hüküm, Türkçenin yanı sıra farklı dil ve lehçelerin de kullanılmasına izin verecek şekilde düzenlenmiştir. Eksiksiz demokrasinin inşası açısından gerekli görülen bu düzenleme ile aynı zamanda Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecinde yapılan reformlara uyum sağlanması amaçlanmıştır.

Madde 4- Yapılan değişiklik ile 22/04/1983 Tarihli 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun Ek 1'inci maddesinde yer alan ve seçimlerde %7 oy alan partilere de devlet yardımı yapılmasını öngören hüküm, %1 olarak değiştirilerek, demokrasinin vazgeçilmez öğelerinden olan siyasi partilerin korunması, siyaset kurumunun güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yine aynı maddede yer alan "üçyüzelli milyon liradan" ibaresi, "üçyüzelli bin YTL" şeklinde değiştirilerek, 31.01.2004 tarih ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun hükümlerine uygun hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Ek Madde l'e eklenen fıkra ile TBMM' de grubu bulunan veya en az 5 milletvekili ile temsil edilen siyasi partilere de devlet yardımı verilmesi hükme bağlanarak, parlamento temsiliyetinin önemine dikkat çekilmek istenmiştir. Ve bu maddenin istismar edilmesini önlemek amacıyla da, illerin en az yarısında örgütlenmiş olma şartı getirilmiştir.

Madde 5- Madde ile; 26/04/1961 Tarihli 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri Ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununun 58 inci maddesinde yer alan, siyasi partilerin radyo ve televizyon kanallarında Türkçe dışında bir dille propaganda yapmalarını yasaklayan hüküm değiştirilerek, siyasi partilere Türkçenin yanı sıra farklı dil ve lehçelerde radyo ve televizyon kanallarında propaganda yapma imkanı tanınmıştır.

Siyasi partilerin farklı dil ve lehçelerde propaganda yapılmasının yasaklanması demokrasiyle bağdaşmamaktadır. TRT'nin bir kanalının tamamen farklı dil ve lehçelerde yayın yapmaya ayrılmasına dair yasal düzenlemenin yapıldığı bir süreçte, demokratikleşme adımlarının uyumlu hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 6- Yürürlük Maddesidir.

Madde 7- Yürütme Maddesidir.

**MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNU, SİYASİ PARTİLER KANUNU İLE SEÇİMLERİN
TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “%10'u” ibaresi “%3'ü”, üçüncü fıkrasında yer alan “yüzde onluk” ibaresi “yüzde üçlük” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 43 üncü maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Aday adayları, mensup oldukları partinin programı, büyük kongresinin ve yetkili merkez organlarının kararları ile partinin seçim bildirisi dışında, milli, mahalli yahut mesleki çapta herhangi bir vaatte bulunamazlar ve Türkçe'nin yanı sıra farklı dil ve lehçeleri de kullanabilirler."

MADDE 3- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 81 inci maddesinin

(c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Tüzük ve programlarının yazımı ve yayınlanmasında, kongrelerinde, açık ve kapalı salon toplantılarında, mitinglerinde, propagandalarında Türkçe'nin yanı sıra farklı dil ve lehçeleri de kullanabilirler. Türkçe'nin yanı sıra farklı dil ve lehçelerde yazılmış pankartlar, levhalar, plakalar, ses ve görüntü bantları, broşür ve beyannameler kullanılabilir ve dağıtılabilirler. Tüzük ve programlarını yabancı dillere de çevirebilirler."

MADDE 4- 2820 sayılı Kanununun Ek 1 inci maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %1 'inden fazlasını alan siyasi partilere de devlet yardımı yapılır. Bu yardım en az devlet yardımı alan siyasi partinin ikinci fıkra gereğince almış olduğu yardım ve genel seçimlerde aldığı toplam geçerli oy esas alınarak kazandıkları oyla orantılı olarak yapılır. Ancak bu yardım üçyüzelli Bin Yeni Türk Lirasından az olamaz. Bunun için her yıl Maliye ve Gümrük Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur."

"Türkiye Büyük Millet Meclisi 'nde grubu bulunan ancak devlet yardımı almayan siyasi partilere, son genel seçimde % 3 oranında oy almış gibi devlet yardımı yapılır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde en az 5 milletvekili ile temsil edilen ve illerin en az yarısında teşkilat kurmuş olan, ancak devlet yardımı almayan siyasi partilere, en az devlet yardımı alan siyasi parti kadar devlet yardımı yapılır."

MADDE 5- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri Ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 58 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Propaganda için kullanılan el ilanları ve diğer her türlü matbuatlar üzerinde Türk Bayrağı, dini ibareler bulundurulması yasaktır. Radyo ve televizyonlarda yapılacak propaganda yayınlarında, diğer seçim propagandalarında Türkçe'nin yanı sıra farklı dil ve lehçeler de kullanılabilir."

MADDE 6- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ŞIRNAK MİLETVEKİLİ SEVAHİR BAYINDIR'IN TEKLİFİ (2/342)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Siyasi Partiler Kanunu, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Kanunu ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim ile birlikte gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

17.11.2008

Sevahir Bayındır

Şırnak

GENEL GEREKÇE

Dünya ve Türkiye koşulları kadın hakları mücadelesinin geçtiğimiz yüzyıl ve henüz girdiğimiz 21. Yüzyıl gerçekliği karşısında sosyal-siyasal alandaki taleplerin daha acil gündeme alınmasını gerektirmektedir. Taleplerin özellikle kadınların siyasal, sosyal, ekonomik eşitsiz koşullar nedeniyle geçici özel önlemlerle birlikte değerlendirilmesi ve güvence altına alınması ise sonuç alınabilecek etkin uluslar arası kabul görmüş bir çözüm olarak önümüzde durmaktadır. Bu nedenle sunulan teklifte Türkiye'de kadınlara karşı her türlü ayrımcılığa son vermek, devlet politikaları ve kurumsal yapıda değişiklikler yapılarak seçim ve atama ile belirlenen karar organlarında eşit temsil ve katılımın sağlanması amacı ile hazırlanmıştır.

Ülkemizde kadınlara karşı her alanda yaygın ve derin bir ayrımcılık uygulanmaktadır. Kadınlar toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeni ile fırsatlardan ve kaynaklardan eşit olarak yararlanamamaktadırlar.

UNDP'nin 2006 insani kalkınma raporundaki cinsiyet güçlendirme endeksine göre Türkiye 75 ülke arasında Mısır, Suudi Arabistan ve Yemen'in önünde 72. sıradadır.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sadece kadınları ilgilendiren bir konu olmayıp ülkenin demokratikleşmesi, sosyal adaletin sağlanması, bireylerin özgürleşmesi, sağlıklı bir toplum-birey ilişkisinin sağlanması için gereklidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanmadan bunlar mümkün değildir.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına son vermek Türkiye'nin imzaladığı "BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ CİNSİYET AYRIMCILIĞININ ÖNLENMESİ SÖZLEŞMESİNİN", adaylık sürecinde olduğumuz Avrupa Birliği eşitlik müktesebatının ve Anayasanın 10. maddesinin devlete verdiği bir görevdir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. maddesi, ayrımcılık önlenmesi alanındaki en temel yasal dayanağı oluşturmaktadır. Maddenin birinci fıkrası 'Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.' şeklindedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.' hükmüne yer verilmiştir.

Türkiye de birçok alanda yasal eşitlik söz konusu değildir. Yasa önünde eşitliğin olduğu durumlarda dahi fırsat eşitsizliği ve kültürel bir takım önyargılar nedeni ile eşitlik fiili durumda gerçekleşmemekte ve engellenmektedir. Söz konusu durum yasa koyucunun kadınlar lehine özel destek önlemleri alması, bunları duyuracak ve uygulayacak, uygulamayı denetleyecek kurumsal ve mali alt yapı mekanizmalarının yaşama geçirilmesi ile mümkün olacaktır. Birleşmiş Milletler "Kadınlara Karşı Her Türlü Cinsiyet Ayrımcılığının Önlenmesi Sözleşmesinin" 4. Maddesi ile özel hükmü taraf devletlerin pozitif ayrımcılık alanında hareket etmelerine işaret eder.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 490)

Kadınların seçim ve atama ile belirlenen karar organlarında eşit temsili ve katılımı sağlanmalıdır. Türkiye'de kadınlar açısından bir temsil krizi söz konusudur. Kadınlar siyasi karar organlarında temsil edilememektedirler. Yerel yönetimlerde kadın temsili %0,56 dır. Belediye meclislerinde %0.56 iken İl genel meclislerinde bu oran %1.75 dir. Oranlar göz önüne alındığında kadın temsiline ne kadar düşük olduğu görülmektedir.

Dünyada cinsiyet kotası uygulaması ulusal parlamentolar için 111 ülkede yasa ve parti tüzüklerinde düzenlenmiş ve uygulanmaktadır. Bu sayı her yıl artmaktadır. Dünyada siyasi parti kotası uygulayan 69, parlamentoda anayasal kota uygulayan 15, seçim yasalarıyla kota uygulayan 44 ve yerel seçimlerde anayasal veya yasal kota uygulayan 32 ülke vardır. Dünya parlamentolarında kadın oranı ortalaması yüzde 17, bu oran 1990' da yüzde 10' du. Kota uygulamasının dünyadaki etkili sonuçlar doğurduğu istatistiklerle sabittir.

TBMM deki %9.1 kadın milletvekili oranı ile Türkiye dünyada 189 ülke arasında sondan 22. sıradadır.

AB Komisyonu tarafından 23 Ocak'ta kabul edilen 'Kadın-Erkek Eşitliği 2008" raporunda AB aday ülkeleri Türkiye, Hırvatistan ve Makedonya'da kadın ve erkeklerin çalışma ve siyaset hayatındaki konumları da ele alındı. Buna göre Makedonya'da 120 üyeli parlamentoda kadınların sayısı 34, kadın milletvekillerinin oranı ise yüzde 28.3 düzeyinde bulunuyor. İkinci sıradaki aday ülke Hırvatistan'da 153 milletvekilli parlamento bulunuyor. Kadın milletvekillerinin sayısı 29, oranı da yüzde 18.9. Türkiye, AB'ye aday ülkeler arasında parlamentoda kadın temsili açısından üçüncü konumda bulunuyor. Parlamentosundaki milletvekili sayısı şu anda 500, bunlardan 50'si, yani yüzde 9.1'i kadın.

Yine devlet ve özel sektörde üst düzey kadın yönetici oranı % 7'dir.

Tüm bu durumlar çerçevesinde, partiler kadın üyelerini yerel ve ulusal seçimlerde aday olmaya özendirilmeli ve kadın adaylardan herhangi bir ad ve gerekçe ile ödenti almamalıdır. Partilerin gelirlerinin belirli bir kısmının salt kadına yönelik çalışma ve programlar için ayrılması yasal zorunluluk haline getirilmesi bu konuda siyasi partilerin keyfi uygulamalarını engelleyecek, alanı hareketlendirecek ve bu alanda belli bir düzeyin yakalanmasını sağlayacaktır.

Partiler yerel ve genel seçimlerdeki tüm aday listelerini, kadınların en az %40 oranında seçilmelerini sağlayacak şekilde düzenlemelidirler. Bu amaçla listedeki ilk iki adaydan birisinin kadın olması ve yukarıdan aşağıya her üç adaydan birisinin kadın olması esası gözetilmelidir.

Gerekli yasal değişiklikler yapılarak tüm partilerin karar organları, delegelikleri ve seçim aday listelerinde en az %40 oranında kadın temsiline sağlayacak "TOPLUMSAL CİNSİYET KOTASI" uygulaması yasal zorunluluk haline getirilmelidir. Siyasi partilerde, başkanlık sisteminin tekil temsiliyeti yerine eş başkan sistemi uygulaması getirilmelidir. Partinin en üst düzey temsil organından başlayarak, cinsler arası eşit temsil sağlanmalıdır. Eş başkanlık sistemi ile kadının başkanlık kurulundan itibaren siyasette eş düzeyde sorumluluğu ve temsiliyeti sağlanmış olacaktır. Tüm bu hususlar çerçevesinde, nihai hedef %50 cinsiyet temsiline sağlayacak Parite Yasasını devreye sokmak olmalıdır.

Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı duyarlı adayların, parti yönetimine ve aday listelerine girebilmesi için cinsiyet kotasına uygun aday sıralaması yapılması tüm üyelerin katılımı ve yüksek seçim kuruluna bağlı ilgili kurulun denetiminde yapılacak bir ön seçim ile belirlenmesi yasal zorunluluk haline getirilmelidir.

Parti gelirlerinin en az %25 'nin partinin kadın-erkek eşitliği için yapacağı çalışmalara ayrılması yasal zorunluluk haline getirilmelidir.

Siyasi iktidarlar, siyasi ve kamusal karar verme de kadın katılımını arttırmak üzere kampanyalar düzenlemelidir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Delegationların bileşiminde de her bir cinsiyetin en az % 40 düzeyinde temsil edileceği biçimde oluşturulması kadınların her düzeyde parti yönetiminde temsil ve katılımını sağlamanın ilk ve önemli gereğidir.

Kadın-erkek eşitsizliğini aşmak için, kadınların kendilerinin belirleyeceği politikaların benimsenmesi ve kadınların siyasette, parti içinde öz güç olmalarını sağlamak, böylece parti içinde sorunlarının çözümünde aktif rol almaları sağlanmış olur. Siyasi partilere, parti içinde güçlenmelerini, seslerini topluma duyurmalarını sağlayacak parti kadın örgütlenmeleri gereklidir.

Madde 2- Siyasi partilerde başkanlık sisteminin tekil temsiliyeti yerine eş başkan sistemi uygulaması getirilerek, partinin en üst düzey temsil organından başlamak suretiyle cinsler arası eşit temsil sağlanacaktır. Eş başkanlık sistemi ile kadının başkanlık kurulundan itibaren siyasette eş düzeyde sorumluluğu ve temsiliyeti sağlanmış olacaktır. Bu bakımdan, eş başkanlık organının kanunla garanti altına alınması gerekmektedir.

Madde 3- Madde 2'de gerekçesi belirtilmiş olan eş başkanlık organının kanunla garanti altına alınması durumu, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun tümünde yapılacak değişiklikler için geçerlidir.

Madde 4- Parti organlarında kadın temsiliyetini sağlamak için delegelerden başlayarak %40 oranında kota uygulanmalıdır. Böylece parti içinde kadın politikalarının belirlenmesi, cinsler arası eşitliğin gerçekleşmesi ve siyasetin demokratikleşmesi için zemin oluşturacaktır. Kadınların TBMM, Belediye Meclisleri, İl Genel Meclislerinde en az %40 oranında temsil edilebilmeleri için, mevcut seçim sistemine göre önce partilerin aday listelerinde ve seçilebilecek yerlerde, yani listelerin başından itibaren %40 oranında yerleştirilmeleri gerekir. Kadın ve erkek adayların ayrı listelerle ön seçime katılmaları, parti üyelerinin kadın ve erkek aday adaylarının parti aday listesindeki sıralamasında söz sahibi olmasını sağlarken, getirilen kadın ve erkek adayların listeye yerleştirme yöntemiyle kadınların en az %40 oranında temsili büyük ölçüde garanti edilmiş olmaktadır.

Madde 5- Yüksek Seçim Kuruluna parti genel merkezlerince verilecek nihai parti aday listelerinde, kadın adayların en az %40 oranında seçilebilmesini sağlayacak yöntemle belirlenmiş olması zorunluluğu getirilmektedir.

Madde 6- Ön seçimlerin kurallara uygun olmayan seçim işlemleri nedeniyle iptal edilmeleri halinde, parti merkez karar ve yönetim organlarıca belirlenecek aday listelerinin kadın ve erkek aday sıralaması için ön seçim sonucunda yapılması gereken sıralama yöntemiyle yapılmasını garanti etmek gerekmektedir. Böylece, ön seçim işlemlerindeki usulsüzlüklerin kadınların parlamentoda en az %40 oranında temsilini engellemesi önlenmektedir.

Madde 7- Parti gelirlerinin en az %25'inin, partilerdeki ve siyasi temsil ve katılımındaki kadın-erkek eşitsizliğini gidermek, partilere kadın üyeler kazandırmak, partili kadınları ve parti kadın örgütlenmelerini güçlendirmek ve partilerin etkili kadın politikaları oluşturmasını sağlamak için parti kadın örgütlerine tahsis edilmesi gerekmektedir. Kadınların özgün ve özerk olarak faaliyetlerini yürütmeleri, politika oluşturmaları ve oluşturdukları politikayı toplumla paylaşmaları için mali kaynak önemli bir etkidir. Böylece kadınlara fırsat eşitliği sağlamak için önemli bir mesafe alınmış olacaktır.

Madde 8- Seçimler ve sonuçlarına, kadınların en az %40 oranında temsil ve katılımını sağlaması zorunluluğu getirilmektedir ve Anayasanın temsilde adalet ilkesinin, nüfusun yarısını oluşturan kadınlar açısından seçimlerde uygulanması zorunluluğu vurgulanmaktadır.

Madde 9- İl Seçim Kurulları ve Yüksek Seçim Kurulu, partilerin nihai aday listelerindeki kadın ve erkek aday sıralama sayısını, seçim sonuçlarında kadınların en az %40 oranında temsil ve katılımını sağlayacak yönteme göre belirlenmesini denetlemek ve sağlamakla yükümlü kılınmaktadır.

Madde 10- Yürürlük maddesidir.

Madde 11- Yürütme maddesidir.

SİYASİ PARTİLER KANUNU, SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ KANUNU VE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Siyasi partilerin teşkilatı; merkez organları ile il, ilçe ve belde teşkilatlarından; Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu ile il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarından ibarettir. Siyasi partilerin her derecedeki teşkilatı ile grupları, her bir cinsiyetin en az % 40 oranında temsili ve katılımı esaslarına uygun olarak oluşturulur. Siyasi partilerin her derecedeki teşkilatının kongrelerine katılacak seçilmiş üyeler, her bir cinsiyetin en az % 40 oranında temsil ve katılımı esasına bağlı kalınarak, bu yasanın o teşkilatla ilgili maddelerinde gösterilen şekil ve sayıda belirlenir.

Siyasi partiler, kadınların siyasal yaşama eşit katılımı ve temsili amacına hizmet etmek üzere, kadın kollarını kurarlar. Kadın kollarının görev ve yetkileri kadın-erkek eşitliğini ve kadınların karar alma süreçlerine katılımını güçlendirecek şekilde, siyasi partilerin tüzük ve yönetmelikleriyle belirlenir. Siyasi partilerin tüzüklerinde ayrıca gençlik örgütlenmesi ve benzeri yan kuruluşlarla, yabancı ülkelerde yurtdışı temsilciliği kurulması öngörülebilir.

Belde teşkilatı, il ve ilçe merkezleri dışında belediye teşkilatı olan yerlerde kurulur.

Belde teşkilatları ilçe başkanlığına bağlıdır. Bu teşkilatların seçim tarzı, kuruluş ve faaliyet şekil ve şartları, üye sayısı, il ve ilçe teşkilatlarıyla münasebetleri siyasi partilerin tüzüklerinde gösterilir.

"Şu kadar ki, belde teşkilatının üye sayısı üçten az olamaz."

MADDE 2- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 13- Siyasi partilerin merkez organları büyük kongre, bir kadın ve bir erkek temsiliyetinden oluşan Eş Başkanlık ve diğer karar, yönetim, icra ve disiplin organlarından ibarettir. Bu organların isimleri ve üye sayıları tüzüklerinde gösterilir.

Parti tüzüğünde, partinin gagesine uygun olarak, danışma ve araştırma amaçlı ihtiyari kurullar da teşkil olunabilir.

İhtiyari kurulların görev ve yetkileri ve üyelerinin sayısı ve seçilme usulleri tüzüklerinde gösterilir."

MADDE 3- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda, 13 üncü maddenin birinci fıkrası, 14 üncü maddenin üçüncü, beşinci, altıncı, sekizinci, onuncu fıkrası, 15 inci maddenin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı fıkrası, 16 ncı maddenin beşinci fıkrası, 22 nci maddenin ikinci fıkrası, 26 ncı madde, 35 inci madde, 40 ıncı maddenin 6 ncı fıkrası, 48 inci madde, 71 inci madde, 74 üncü maddenin ikinci fıkrası, 93 üncü madde, 100 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası, 102 nci maddenin ikinci fıkrası, 103 üncü maddenin 3 üncü fıkrası, 109 uncu maddenin ikinci fıkrası ve geçici 5 inci madde (a) ve (c) bendleri ve geçici 11 inci, ilgili tüm maddelerde Genel Başkan tabirine yerine bir kadın ve erkek temsiliyetinden oluşan Eş Başkanlık tabiri eklenmiştir.

MADDE 4- 2820 sayılı Kanunu'nun 37 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 37- Siyasi partiler, milletvekilliği genel veya ara seçimlerinde, siyasi partilerin bir seçim çevresindeki adaylarının listesi ve bunların listedeki sırası, adaylığını koymuş olanlar arasından, kadın ve erkeklerin ayrı listelerle katılacağı bir ön seçimle ve her bir cinsiyetin en az % 40 oranında temsil ve katılımı gözeterek tespit edilir. Ön seçimde, o seçim çevresinde, o siyasi parti üye kayıt defterine göre düzenlenen parti seçmen listesinde yer alan bütün üyeler, ilçe seçim kurullarının yönetiminde serbest, eşit, gizli oy açık tasnif esaslarına göre oy kullanırlar.

Kadın ve erkek aday adaylarının listeleri ayrı ayrı, ön seçimde aldıkları oy büyüklüğüne göre düzenlenir. En çok oy alan aday adayı birinci (1.) sıraya, diğer cinsiyetten en çok oy alan aday adayı ikinci (2.) sıraya yerleştirildikten sonra, iki liste birbirini izleyen üç adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına göre karşılaştırılarak, o seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısı kadar aday tespit edilir.

Ön seçimlerin yapılacağı gün Yüksek Seçim Kurulu tarafından, genel seçimlerden en az üç ay önceki bir tarih olarak belirlenip, ilan edilir. Bütün yurttta ön seçimler seçime katılacak partiler için aynı gün yapılır.

Genel seçimler için kabul edilen seçim çevresi, aday tespiti için de esas alınır.

Siyasi Partiler, toplam olarak, illerden seçilecek Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri sayısının yüzde 5'ini aşmamak üzere, ilini, seçim çevresini, aday listesindeki sırasını, ön seçim tarihinden en az on gün önce belirler. Merkez adayları toplamında, her bir cinsiyetin en az % 40 oranında temsil ve katılımı esasına bağlı kalınır. Merkez adayları her seçim çevresinin, aday listesindeki ilk iki adayın aynı cinsiyetlerden olması ve birbirini izleyen üç adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına göre belirlenir.

Siyasi partilerin, bir seçim çevresinde teşkilatı bulunmaz veya gösterilmesi gereken sayıda aday adayı veya kadın aday adayı olmazsa, o seçim çevresine ait aday listesi, merkez adayları için belirtilen esaslara göre, o seçim çevresinde çıkacak milletvekili sayısı kadar, parti tüzüğündeki esaslara göre merkez karar ve yönetim kurulunca belirlenir.

Yüksek Seçim Kurulu ön seçim ve merkez adaylığı ile ilgili olan süreyi, yenilenme kararının zorunlu kıldığı ölçüde kısaltabilir."

MADDE 5- 2820 sayılı Kanunu'nun 48 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 48- Yüksek Seçim Kurulu, İl Seçim Kurullarından gelen ön seçimle tespit edilmiş parti adayları listelerinin tasdikli birer örneğini derhal ilgili partilerin eş başkanlıklarına teslim eder. Parti eş başkanlıkları, 37 nci maddenin beşinci ve altıncı fıkraları ve parti mevzuatı gereğince merkez adayı olarak seçilen parti adayları da dahil edilerek, seçim çevrelerine göre düzenlenecek parti adayı cetvellerini, kanun hükümlerine göre Yüksek Seçim Kuruluna süresi içinde bildirirler. Parti aday cetvelleri, her bir cinsiyetin en az % 40 oranında temsil ve katılımı, ilk iki sıradaki adayların ayrı cinsiyetten olması ve birbirini izleyen üç adayın aynı cinsiyetten olmaması esasına bağlı kalınarak düzenlenir."

MADDE 6- 2820 sayılı Siyasi Kanunu'nun 51 inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bir seçim çevresinde ön seçimin, ön seçim işlemleri sebebiyle iptaline karar verildiği takdirde, ön seçim yenilenemez ve bu seçim çevresi için bütün adaylar parti tüzüğünün belli ettiği ve Madde 48'de belirtilen esaslara göre, merkez karar ve yönetim kurulunca belirlenir."

MADDE 7- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 71 inci maddesine Ek 1 inci madde olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Parti gelirlerinin en az % 25'i, kadınlara yönelik araştırma, geliştirme, eğitim ve politika oluşturma çalışmalarında kullanılır ve bu amaçla parti kadın kollarına tahsis edilir."

MADDE 8- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunu'nun 2 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Seçimler serbest, eşit, tek dereceli genel oy esaslarına göre ve her bir cinsiyetin % 40 oranında temsil ve katılımının gerçekleşmesi sağlanacak şekilde yapılır."

MADDE 9- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 20 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yüksek Seçim Kurulu, bunları derhal il seçim kurullarına bildirir. Yüksek Seçim Kurulu, bütün siyasi partilerin aday listelerini Resmi Gazete ve radyo ile il seçim kurulları da kendi çevrelerine ait olanları alışılmış araçlarla geçici listeler halinde ilan ederler. İl seçim kurulları kendi seçim çevrelerine ait aday listelerinde yaptıkları inceleme sonunda, Siyasi Partiler Kanunu'nun aday listelerinin belirlenme esaslarını gösteren 37 nci ve 48 inci maddelerine bağlı kalınarak düzenlenmesinde noksanlık veya aykırılık bulunduğunu görürlerse, durumu geçici ilan tarihinden itibaren iki gün içinde, ilgili siyasi partilerin il başkanlarına ve Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler. İlgili partiler, bu bildirimden en geç on gün sonraki gün saat 17.00'ye kadar düzeltilmiş aday listelerini Yüksek Seçim Kuruluna verirler."

MADDE 10- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ İZMİR MİLLETVEKİLİ
OKTAY VURAL VE MERSİN MİLLETVEKİLİ MEHMET ŞANDIR'IN TEKLİFİ (2/364)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Geçici Madde Eklenmesi ile İlgili Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Oktay Vural
İzmir

Mehmet Şandır
Mersin

GEREKÇE

29.03.2009 tarihinde yapılacak mahalli yerel seçimleri için YSK tarafından ilan edilen takvim gereği askıya çıkarılan seçmen kütükleri; TÜİK tarafından yapılan adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin oluşturulması işlemlerinin hatalı, gerçek dışı, kötü niyetli kişilerin çabaları sonucu hileye açık ve güvensiz biçimde oluştuğunun tüm kamuoyunca biliniyor olması sonunda seçim güvenliği hususunda infiale neden olmuştur.

YSK tarafından sağlıksız olduğu aşikâr olup da müstenidat belgeleri imha edilmiş bu kayıt ve tespite dayalı olarak seçmen kütüğü oluşturulmuştur.

Anayasanın 67. maddesine göre seçimler YSK denetim ve gözetiminde yapılır. Buna göre seçimlerin Anayasaya ve yasalara uygun yapılmasından YSK yetkili ve sorumludur. 298 sayılı Kanunda 34 ve 35. maddelerde bu husus açıkça düzenlenmiş ve ödev olarak verilmiştir.

298 sayılı Kanunun 36. maddesi "seçmen kütüğünün dört yılda bir yeniden düzenlenmesi ve iki yılda bir denetlenmesi için gerekli bilgileri toplamak amacıyla, bütün Türkiye'de aynı zamanda Nisan ayının ikinci pazar günü yazım yapılmasına" karar verileceğini hüküm altına almıştır.

Kanun öngördüğü bu durumun 29 Mart 2009 seçimlerinden önce gerçekleşmesi mümkün olmadığı açıktır. Bu durumda seçmen kütüklerinin esas aldığı Adrese Kayıtlı Nüfus Sistemindeki aksaklıkların bu seçime yansımaması için 11 Ocak 2009 tarihinde sayım yapılması öngörülmüştür.

**298 SAYILI SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ
HAKKINDA KANUNA GEÇİCİ MADDE EKLENMESİ İLE İLGİLİ KANUN TEKLİFİ**

GEÇİCİ MADDE- 29 Mart 2009 tarihinde yapılacak mahalli idare seçimlerinde oy kullanmaya esas alınacak seçmen kütüklerinin oluşturulması için bu Kanunun 36. Maddesinde öngörülen yazım 11.01.2009 tarihinde bu Kanunun 34. maddesine göre yapılır ve seçimlerde bu sayım sonucu oluşan seçmen kütükleri esas alınır.

MADDE 2 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TUNCELİ MİLLETVEKİLİ KAMER GENÇ'İN TEKLİFİ (2/474)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

22/4/1983 Tarihli ve 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu ile 10/6/1983 Tarihli ve 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğinin yapılması hususunu arz ederim.

Kamer Genç

Tunceli

GEREKÇE

1983 yılında hazırlanan Siyasi Partiler Kanununun bazı hükümlerinin günümüzün anlayışı doğrultusunda demokratik ilkelere uyum açısından eksiklikleri bulunmaktadır. Demokratik ilkelere uygun yeni bir Siyasi Partiler Kanununun yapılması Avrupa Birliği sürecinde uygun olacaktır. Bununla birlikte yeni bir kanun hazırlamanın zorlukları göz önünde bulundurulduğunda, Kanunun demokratik ilkelere uygunluğunu sağlamak gayesi ile öncelikle bazı değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

Öncelikle siyasi parti genel başkanlarının toplam görev süresini sınırlayan bir düzenleme Siyasi Partiler Kanununda bulunmamaktadır. Kanunun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasında siyasi parti genel başkanının en çok üç yıl için seçileceği öngörülmüştür. Bu Kanun Teklifi ile siyasi parti genel başkanlarının toplam görev süresinin on yıl ile sınırlandırılması öngörülmektedir. Bu bağlamda genel başkan kesintisiz olarak veya kesintili olarak toplam on yıl görev yapabilecektir. Zaten fıkranın ilk halinde, genel başkanın ara vermeksizin altı defadan fazla seçilemeyeceği ve yeniden seçilebilmesi için aradan dört yıl geçmesi düzenlenmişti. 3720 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle aynı kişinin ara vermeksizin beş defadan fazla seçilemeyeceği ve yeniden seçilebilmesi için aradan üç yıl geçmesi hükmü getirilmişti. Ancak 3848 sayılı Kanunla genel başkanın görev süresini sınırlayan düzenlemeler yürürlükten kaldırılmıştır. Düzenleme ile siyasi parti genel başkanlarının görev süresinin üst sınırı belirlenmiş, uzun süre görev yapan genel başkanların görevleri sonlandırılarak siyasete yeni bir bakış açısının getirilmesinin önünün açılması hedeflenmiştir.

Önseçim bir siyasi partinin seçimlerde aday gösterilecek kişileri parti üyeleri veya seçmenleri oyu ile belirleme yöntemine denmektedir. Anayasanın 69 uncu maddesinde siyasi partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmalarının demokrasi ilkelerine uygun olacağı öngörülmüştür. Önseçim yönteminin benimsenmesi parti içi demokrasinin gerçekleştirilmesi açısından hayati önem arz etmektedir. 13/7/1965 tarihli ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu ile siyasi partilerin adaylarının belirlenmesinde önseçim sistemi zorunlu kılınarak parti içi demokrasi açısından devrim niteliğinde bir gelişme yaşanmıştır. Ancak 26/6/1973 tarihli ve 1783 sayılı Kanun ile Siyasi Partiler Kanununda değişiklik yapılarak önseçim yönteminden vazgeçilmiştir.

Önseçim sisteminin; seçimlerin tek dereceli olmasının benimsendiği Anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile açılan davada Anayasa Mahkemesi, (E. 1965/36) önseçim sisteminin önceden uygulanan sistemden daha demokratik olduğunu şu şekilde belirtmiştir:

"Önseçim sisteminde partiye oy verebilecek bütün parti üyelerinin aday tespiti işlemine katılmaları sağlandığından, partililer ve parti adına ortaya çıkmış bir irade söz konusu olacaktır. Bu suretle partiye yazılı olanların çoğunluğunun istek ve eğilimlerine uygun bir sonuç hasil olacak ve hiç değilse yukarıda belirtilen sakıncalar büyük ölçüde ortadan kalkmış bulunacaktır. Bu durumda, 29 uncu maddenin, Anayasa'nın öngördüğü kişi hak ve hürriyetlerini ortadan kaldırdığı veya zedelediği düşünülemez. Bu sistemin eskisinden çok daha demokratik olduğundan, başkaca açıklamayı gerektirmeyen bir gerçektir. "

648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu 16/10/1981 tarihli ve 2533 sayılı Siyasi Partilerin Feshine Dair Kanunun 7 nci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Siyasi partiler 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda yeniden düzenlenmiştir. Kanunun 37 nci maddesinin ilk şeklinde milletvekilliği için yapılacak seçimlerde adayların belirlenmesinde önseçim sistemi benimsenmişti. 28/3/1986 tarihli ve 3270 sayılı Kanunla tekrar önseçim yönteminden vazgeçilmiştir. Teklif ile demokratik ilkelerin yerleşmesi açısından önseçim sistemi yeniden zorunlu kılınmakta, önseçim sistemi hem milletvekilliği genel ve ara seçimlerinde hem de mahalli idareler seçimlerinde zorunlu hale getirilmektedir. Genellikle Siyasi Partiler Kanununda aday tespiti konusunda milletvekilliği genel ve ara seçimleri ile ilgili hükümler öngörülmektedir. Bununla birlikte 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 12 nci maddesi ile 18/1/1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 10 uncu maddesinde adayların belirlenmesinde Siyasi Partiler Kanununa atıf yapılmaktadır. Bu sebeple mezkur kanunlarda ayrıca düzenleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Siyasi Partiler Kanununda önseçimin uygulanıp uygulanmaması partilerin iç düzenlemesine bırakılmakla birlikte önseçim ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Teklif ile önseçim aday belirlemede tek sistem olmakta ve böylece diğer aday tespit yöntemlerinin uygulanma imkanı ortadan kaldırılmaktadır. Bu düzenleme bazı adayların siyasi parti genel merkezi tarafından açık bir şekilde desteklenmesine engel değildir. Bununla birlikte genel merkezin desteklemediği adayların aday gösterilmesinde demokratik kurallara aykırı engeller çıkarılması kabul edilemez. Bu durumlarda ilgili kişi yargı yoluna başvurabilecektir. Önseçimin yapıldığı tarihte ilgili siyasi parti üyesi olanlar adaylık için öngörülen objektif koşulları taşımaları halinde aday olabilecektir.

Önseçim Siyasi Partiler Kanununun 37 nci maddesinde düzenlendikten sonra Kanunun 40 ıncı maddesinde değişiklik yapılması gereği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Teklifte, 40 ıncı maddenin iki ve üçüncü fıkraları değiştirilmektedir. Böylelikle siyasi parti üyelerinin üye kayıtlarının olduğu il veya ilçelerde aday olabilmeleri öngörülmektedir. Kişi üye kaydının olmadığı yerlerde önseçimlerde aday olamayacaktır. Eğer seçimlere karar verilmeden önce veya mahalli idareler seçimlerinde üç ay önce kişi; kaydını, aday olmak istediği il ve ilçeye parti tüzüğüne imkan verdiği ölçüde alabilir. Bu düzenlemeden amaç yerleşmeyi sağlamaktır. Genel merkezin önseçimle dahi olsa demokratik olmayan yöntemleri çağrıştıracak müdahalelerde bulunmasının önü kapatılmaktadır. Ancak bu düzenleme siyasi partinin uzun vadeli plan yapmasına mani değildir. Bir siyasi parti uygun gördüğü kişilerden kayıt yerlerini değiştirmelerini isteyerek seçimlerde ilgili yerlerde onları aday gösterebileceğini de ilan edebilir. Bu husus sadece, süre ile kayıtlanmıştır. Maddenin üçüncü fıkrası da değiştirilerek bir partiden önseçime katılan kimsenin başvuruyu yaptıktan sonra diğer partilerden aday olmasının önü kapatılmaktadır. Siyasi yaşamda bir siyasi partiden aday olamayanların diğer siyasi partiler nezdinde girişimde bulunarak aday olmaya çalıştığı bilinmektedir. Siyasi etik açısından pek de şık olmayan bu durumun önlenmesi hedeflenmiştir. Belki mevcut sistemde aday gösterilmeyen kişiler siyasi parti liderlerince aday gösterilmediğinden diğer partiler nezdinde girişimde bulunmaları kendileri açısından makul karşılanabilir. Ancak önseçim zorunlu olduğundan bu tür durumlara gerek kalmayacaktır.

Önseçim sisteminin benimsenmesi sonucu Kanunun 41 inci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinin değiştirilmesi gerekmektedir. Cümlenin mevcut halinin ifadesinde önseçim dışındaki aday belirleme sistemlerine atıfta bulunulduğundan cümle değiştirilmiştir. Siyasi partiler önseçim yapılacak seçim çevrelerini Yüksek Seçim Kuruluna bildireceklerdir. Bazı durumlarda siyasi partiler bazı seçim çevrelerinde seçime katılmamaktadır. Bu sebeple önseçim yapılacak yerlerin Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesi gerekir. Doğal olarak önseçim yapılmayan yerlerde siyasi parti aday gösteremeyecektir. Önseçim için seçim çevreleri partilerin aday aday listelerinin Yüksek Seçim Kuruluna bildirilmesinden itibaren üç gün içerisinde ilan edilecektir.

Siyasi Partiler Kanununun 48 inci maddesinde yapılan değişiklikle düzenlemenin ön seçim sistemine uyum sağlaması hedeflenmiştir. Buna göre il seçim kurulları önseçimleri müteakip listeleri Yüksek Seçim Kuruluna gönderecektir. Yüksek Seçim Kurulu da bu listelerin tasdikli bir suretini ilgili siyasi parti genel başkanlığına teslim edecektir. Ayrıca Yüksek Seçim Kurulu il seçim kurullarından gelen listeleri ülke listesi haline getirip internet sayfasında yayımlayacaktır. İlgili siyasi parti sadece kendisine gönderilen il listeleri ile ülke listesi arasında bir fark var ise, buna dayanarak itirazda bulunabilecektir. Sürecin uzamaması için Yüksek Seçim Kurulu itirazları üç gün içerisinde sonuçlandıracaktır.

Siyasi Partiler Kanununun 51 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan değişiklikle önseçimin iptali durumunda ne olacağı düzenlenmiştir. Birinci iptali müteakip yedi gün içerisinde ikinci bir önseçim yapılması gerekmektedir. Günün tespitine il ve ilçe seçim kurulları karar verecektir. Bunda ilgili siyasi partinin hukuka uygun mazeretleri seçim kurulu tarafından dikkate alınır. Eğer ikinci önseçim de iptal edilirse yeni bir önseçim yapılması süreci aşırı derecede uzatacağından adayların yerleşmeye uygun şekilde ilgili il ve ilçe teşkilatı tarafından belirlenmesi düzenlenmiştir.

Önseçim yapılması hem milletvekili seçimleri hem de mahalli idareler seçimleri için öngörülmüştür. Bu sebeple önseçim dışında başka bir aday belirleme sistemine atıfta bulunan Siyasi Partiler Kanununun 42 nci maddesinin altıncı fıkrası ile Siyasi Partiler Kanununun siyasi partilerin mahalli idareler seçimlerinde adayların seçilmesi ve yoklamaların yapılması konusundaki Kanun hükümlerinin uygulanacağını öngören 52 nci maddesinin yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

Kanunun yürürlüğe girdiği zaman on yıllık görev süresini dolduran siyasi parti genel başkanlarının durumu Siyasi Partiler Kanununa eklenen geçici madde ile açıklığa kavuşturulmaktadır. Buna göre, kanunun yayımı tarihinde on yıllık görev süresini dolduran siyasi parti genel başkanlarının görev süresi yapılacak ilk olağan veya olağanüstü kongreye kadar devam edecektir. Normal olarak ilk olağan kongre beklenmektedir. Olağanüstü kongreye çağrı yapılması bu düzenleme açısından zorunlu olmamakla birlikte ancak siyasi parti tüzüğü çerçevesinde, olağan kongreye kadar olağanüstü kongre yapılacak olursa on yılını tamamlayan genel başkanların süresi bu kongreye kadar devam edecektir.

Seçim kanunlarının daha demokratik hale getirilmesi bağlamında 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları değiştirilmektedir. Teklif ile, yüzde onluk ülke barajı yüzde altıya indirilmektedir. Yüzde on barajının tatbiki durumunda seçmenlerin tercihinin önemli bir kısmı Meclise yansıtılmamaktadır. Örneğin 2002 yılında yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde seçmenlerin yüzde kırk altısının oyu Meclise yansımamıştır. Anayasanın 67 nci maddesinde seçim kanunlarının temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştırarak şekilde düzenleneceği belirtilmiştir. Yüzde on barajı uygulaması bir açıdan yönetimde istikrar ilkesine uygun olsa da temsilde adalet ilkesi ile bağdaşmayabilecektir. Temsilde adalet ilkesini yönetimde istikrar ilkesi ile adil bir şekilde bağdaştırabilmek gayesi ile yüzde onluk ülke barajı yüzde altıya indirilmektedir.

**SİYASİ PARTİLER KANUNU İLE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 15 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Genel başkan, en çok üç yıl için seçilir ve toplam on yıl görev yapabilir."

MADDE 2- Siyasi Partiler Kanununun 37 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Önseçim

MADDE 37- Siyasi partilerin milletvekilliği genel ve ara seçimleri ile mahalli idareler seçimlerinde gösterecekleri adaylar; adaylık için müracaat eden ve adaylığı uygun görülenler arasından, serbest, eşit, gizli oy ve açık tasnif esasları çerçevesinde ve yargı makamlarının gözetiminde, her seçim çevresinde parti seçmen kütüğüne kayıtlı bulunan bütün parti üyelerinin katılabilecekleri bir önseçimle tespit edilir.

Siyasi parti üyesi olan herkes, parti tüzüğüne belirlenen şartları taşımaları halinde aday olabilirler. Adaylığı hukuka aykırı olarak engellenenler, seçim kuruluna başvurabilir. Seçim kurulu; başvuru, önseçimin yapılmasından önce olmak kaydıyla, yedi gün içerisinde sonuçlandırır.

Önseçimler seçim kurullarının yönetim ve denetimi altında yapılır.

Aday tespitinin yapılacağı gün, Yüksek Seçim Kurulu tarafından seçimlerden en az yetmiş beş gün önceki bir tarih olarak belirlenir ve ilan edilir. Seçime katılacak siyasi partiler önseçimi, il ve ilçelerde aynı günde yaparlar.

Genel seçimler için kabul edilen seçim çevresi, aday tespiti için de esas alınır."

MADDE 3- Siyasi Partiler Kanununun 40 ncı maddesinin başlığı ile ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Siyasi partilerde aday adaylığı"

"Bir kimse üyesi olduğu seçim çevresinde aday olabilir, aynı seçim için birden fazla seçim çevresinden önseçime katılamaz.

Bir partiden önseçime katılan bir kimse, adaylık başvurusunu yazılı olarak yaptıktan sonra başka bir partinin önseçimine katılamaz ve partisinden istifa etmedikçe bağımsız aday olamaz."

MADDE 4- Siyasi Partiler Kanununun 41 inci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Siyasi partilerin önseçime gidecekleri seçim çevreleri, partilerin aday adayları listelerinin Yüksek Seçim Kuruluna bildirildiği tarihten itibaren üç gün içerisinde ilan edilir."

MADDE 5- Siyasi Partiler Kanununun 48 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen önseçimle tespit edilmiş parti adayları listelerinin tasdikli suretini derhal ilgili partilerin genel başkanlıklarına teslim eder. Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen listeleri her siyasi parti için tek liste haline getirir ve internet sayfasından ilan eder. İlan edilen listeye, kendilerine gönderilen tasdikli il listelerinden farklı olduğu gerekçesi ile itirazı olan siyasi parti genel başkanlıklarının başvurusu Yüksek Seçim Kurulunca üç gün içerisinde sonuçlandırılır."

MADDE 6- Siyasi Partiler Kanununun 51 inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bir seçim çevresinde önseçimin, önseçim işlemleri sebebi ile iptal edilmesi durumunda, iptal kararını müteakip yedi gün içerisinde ikinci bir önseçim yapılır. Bu önseçimin de iptali halinde, adaylar siyasi partinin genel merkezi tarafından üç gün içerisinde belirlenir."

MADDE 7- Siyasi Partiler Kanununun 42 nci maddesinin altıncı fıkrası ve 52 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 8- Siyasi Partiler Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 19- Bu maddenin yayımı tarihinde on yıllık görev süresini dolduran siyasi parti genel başkanlarının görev süresi, siyasi partinin yapacağı ilk olağan veya olağanüstü kongreye kadar devam eder."

MADDE 9- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Genel seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların yüzde altısını geçmeyen siyasi partiler milletvekili çıkaramazlar. Bir siyasi parti listesinde yer almış bağımsız adayların seçilebilmesi de listesinde yer aldığı siyasi partinin ülke genelinde ve ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde yüzde altılık barajı aşması ile mümkündür."

"Yüksek Seçim Kurulu, bütün illerden bu şekilde alınan bilgilere göre, Türkiye genelinde geçerli oyları toplar ve her siyasi partinin aldığı geçerli oy toplamını genel geçerli oy toplamına bölerek, siyasi partilerin ülke genelinde aldığı oy yüzdesini hesaplar ve yüzde altılık barajı aşan siyasi partilerin isimlerini il seçim kurullarına bildirir ve ilan eder."

MADDE 10- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DENİZLİ MİLLETVEKİLİ HASAN ERÇELEBİ VE 5 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ (2/596)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

10.06.1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

29.01.2009

<i>Hasan Erçelebi</i>	<i>Hüseyin Mert</i>	<i>Hasan Macit</i>
Denizli	İstanbul	İstanbul
<i>Ayşe Jale Ağırbaş</i>	<i>Mustafa Vural</i>	<i>Süleyman Yağız</i>
İstanbul	Adana	İstanbul

GEREKÇE

Milletvekili seçimlerine katılan partilerin milletvekili çıkarabilmeleri için ülke genelinde en az belirli bir oranda oy almaları, nispi seçim sisteminin geçerli olduğu çeşitli ülkelerde "yönetimde istikrar" ilkesinin bir gereği olarak uygulanmaktadır.

1980 darbesine kadar ülkemizdeki seçim sistemleri, genel olarak "temsilde adalet" anlayışını esas almıştır.

1980 askerî müdahalesinin ardından ülkemizdeki seçim sistemi yeniden düzenlenmiştir. Getirilen yeni seçim sistemi, önceki dönemde yaşanan koalisyon hükümetlerine tepki olarak "yönetimde istikrar" anlayışını temel almıştır.

Gerçekten 1983 yılında çıkarılan 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nda, 1980 öncesinde sık sık yaşanan hükümet bunalımlarına bir tepki olarak, ülke geneli için yüzde 10'luk genel baraj sistemi getirilmiştir. Böylece, küçük partilerin Meclis'e girmeleri engellenerek güçlü partilerin oluşması ve buna dayalı olarak da hükümet kuruluşunda istikrar sağlanması hedeflenmiştir.

Bu oran, demokratik rejimle yönetilen başka bir ülkede rastlanmayacak kadar yüksektir. Nitekim nispi temsil sistemini benimsemiş Avrupa Birliği ülkelerinde en yüksek baraj oranı yüzde 5'tir.

Yüzde 10'luk genel baraj oranı, 1983 yılından bu yana yapılan 7 genel seçimde uygulanmıştır. Getirilen bu yüksek baraja rağmen seçimlerden "yönetimde istikrar" sonucu her zaman çıkmamıştır. Bu sistem, 1991, 1995 ve 1999 seçimlerinden sonra koalisyon hükümetlerinin kurulmasına engel olamamış; 1983'ten bugüne kadar yapılan 7 seçimin 3'ünden koalisyon hükümetleri çıkmıştır.

Yüzde 10'luk genel barajın en önemli sonucu, "temsilde adalet" ilkesini büyük ölçüde yaralamış olmasıdır. Bu uygulama iki temel sorun yaratmıştır. Bu sorunlardan ilki, milyonlarca oyun meclise yansımaya "boşa" gitmesidir. Buna bağlı olarak ortaya çıkan ikinci sorun da, Meclis'e giren partilerin aldıkları oyun çok üzerinde sandalye sahibi olmalarıdır.

Bu durumda, yüksek oranda milletvekili çıkararak kurulan hükümetlerin arkasında aynı oranda seçmen desteğinin bulunmaması gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bunun en çarpıcı örneği, 2002 yılında yapılan milletvekili genel seçimlerinde görülmüştür. Bu seçimde seçmen oyunun yüzde 45,3 gibi büyük bir oy oranı parlamentoya yansımamıştır. Bunun doğal sonucu olarak, yüzde 34,3 oranında oy alan birinci parti, Meclis'te yüzde 66,0 oranı ile temsil edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 490)

Yüksek baraj sistemi, seçmen kitlesinin tercihleri önüne konulmuş bir engel haline gelmiştir. Seçmen, oyunun boşa gideceği kaygısıyla, ya gerçek tercihi dışında bir partiye yönelmekte, ya da sandık başına gitmemektedir. Böylece siyasi partilerle seçmenler arasındaki bağlar zayıflamakta, yurttaşların parlamentoya olan güveni azalmaktadır. Demokratik sistemin güçlenmesi, seçmenlerin katılımının en üst düzeyde sağlanması ile gerçekleşebilir. Temsilde adaletin sağlanması bu bakımdan da önem taşımaktadır.

1946 yılından bu yana çok partili hayatın egemen olduğu ülkemizde, demokrasinin güçlenmesi için yüzde 10'luk barajın, ilerideki seçimlerde bir meşruiyet sorununa dönüşmeden makul bir düzeye çekilmesi, kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir.

Bu bağlamda 1995 yılında Anayasanın 67. maddesine eklenen bir fıkra ile seçim kanunlarının "temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerine uyacak bir biçimde düzenlenmesi" hükmünün eklenmiş olması da dikkate alınmalıdır.

Ortaya çıkan aksaklıkları gidermenin yolu, yönetimde istikrar ve temsilde adalet ilkelerinin uzlaştırıldığı bir oranı yakalamaktır. Ülkemiz koşulları dikkate alındığında bu iki ilkenin birlikte uygulanması, milletvekili seçimlerinde ülke barajının yüzde 5 olarak belirlenmesini gerektirir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 12 Eylül 1980 askerî müdahalesinin ardından 1983 yılında çıkarılmış olan 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nda, 1980 öncesinde yaşanan hükümet bunalımlarına bir tepki olarak, ülke geneli için yüzde 10'luk genel baraj sistemi getirilmiştir.

Bu oran, demokratik rejimle yönetilen başka hiç bir ülkede rastlanmayacak kadar yüksektir.

1983'ten bu güne kadar yapılan 7 seçimin 3'ünden koalisyon hükümetleri çıkmıştır. Bu da, söz konusu barajın kendisinden beklenen işlevi her zaman yerine getirmediğini de yeterince ortaya koymaktadır.

Yüzde 10'luk ülke barajı, "temsilde adalet" ilkesini büyük ölçüde yaralamıştır. Bu bakımdan barajın, "temsilde adalet" ve "yönetimde istikrar" ilkelerine uyacak makul bir düzeye çekilmesi bir zorunluluk haline gelmiştir.

Önerilen değişikliklerle demokratik parlamenter sistemin güçlendirilmesi için milletvekili seçimlerinde uygulanan ülke barajının yüzde 5'e çekilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

2939 SAYILI MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 10.06.1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "% 10'unu" ibaresi "% 5'ini" olarak; üçüncü fıkrasında yer alan "yüzde onluk" ibaresi "yüzde beşlik" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ALT KOMİSYON RAPORU
ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Ankara Milletvekili Haluk İpek'in; "Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/636)"ni görüşmek üzere 18.3.2010 tarihinde oluşturulan Alt Komisyonumuz Başkanlığına Ayhan Sefer Üstün'ü seçerek çalışmalarını tamamlamıştır. 23.3.2010 tarihinde Anayasa Komisyonunda alınan karar gereğince 2/636 esas no'lu Kanun Teklifi ile;

- 2/123 Kastamonu Milletvekili Mehmet Serdaroğlu ve 18 Milletvekilinin; Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,

- 2/200 Afyonkarahisar Milletvekili Halil Ünlütepe ve Denizli Milletvekili Ali Rıza Ertemür'ün 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,

- 2/288 Denizli Milletvekili Hasan Erçelebi ve 10 Milletvekilinin Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,

- 2/304 Diyarbakır Milletvekili Gültan Kışanak ve 20 Milletvekilinin; Milletvekili Seçimi Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu ile Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,

- 2/342 Şırnak Milletvekili Sevahir Bayındır'ın; Siyasi Partiler Kanunu, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Kanunu ve Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,

- 2/364 MHP Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekili Oktay Vural ve Mersin Milletvekili Mehmet Şandır'ın 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun Geçici Madde Eklenmesi ile İlgili Kanun Teklifi,

- 2/474 Tunceli Milletvekili Kamer Genç'in Siyasi Partiler Kanunu ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,

- 2/596 Denizli Milletvekili Hasan Erçelebi ve 5 Milletvekilinin; 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi,

- Yüksek Seçim Kurulunun Kurul Kararı ile raporu,

- TBMM Kanunlar Kararlar Müdürlüğü'nün 2/636 esas no'lu Teklif ile ilgili inceleme formu, Birlikte değerlendirilmiştir.

Toplantımıza Adalet Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurulu temsilcileri de katılmışlardır.

Teklif üzerinde yapılan görüşmeler sonucu aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır:

- Teklife yeni 1 inci madde eklenerek 298 sayılı Kanunun 17 nci maddesine bir fıkra eklenmiş ve en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde en çok oy alan 5 siyasi partinin Yüksek Seçim Kurulunda bir asil bir yedek temsilci bulundurma imkanı getirilmiştir. Anayasa Komisyonunda Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde bu hususa dikkat çekilmiştir. Bu kişiler gözlemci sıfatıyla yer alacak, siyasi partilerle Yüksek Seçim Kurulu arasında iletişim sağlayacaklardır.

- Seçim bürosu açılmasına ilişkin bildirim yazılı propagandanın başlangıcından önce mülki amire, sonrasında ise ilçe seçim kuruluna yapılması, mülki amirlere yapılan bildirimlerin ilçe seçim kurullarına liste halinde gönderilmesi öngörülmüştür. Sayın Gök mülki amire bildirim itiraz etmiştir.

- Teklifin 2 nci maddesi Alt Komisyon metninde 3 üncü madde olarak yer almış ve metinde geçen "itibaren" ibaresi kaldırılmıştır. Amaç eş zamanlı propaganda süresinin tanınmasıdır. Sabit saat belirlenirse, saat farkı sebebiyle iller arası haksız rekabet oluşacaktır. Madde bu şekilde yazılmakla birlikte sabit saat tespiti hususunun Anayasa Komisyonunda tartışılması Alt Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

- Yüksek Seçim Kurulunun raporu doğrultusunda seçim bürolarının kurulması, 298 sayılı Kanuna 51/A maddesi olarak eklenmiştir. Anayasanın 82 nci maddesinde sayılan yerlere ait bina ve tesislerde seçim bürosu açılmayacağı maddede vurgulanmıştır. Seçim bürolarının sesli yayınlar açısından çevresel gürültü ile ilgili mevzuata uyacakları öngörülmüştür.

- Teklife 5 inci madde olarak 298 sayılı Kanunun 55/A maddesine bir fıkra ekleyen madde eklenmiştir. Bu düzenleme partilerin veya adayların katılacakları radyo ve televizyon yayınları ile ilgilidir. 55/A maddesi özel radyo ve televizyonlarla yayını düzenlemekte ve bu konuda yetkiyi Yüksek Seçim Kuruluna vermektedir. Ancak seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününden önceki yirmidört saate kadar siyasi partiler ve adaylara radyo ve televizyonlarda açık oturum, röportaj, panel gibi programlara katılma imkanı getirilmektedir. Sayın Gök bu düzenlemeye muhalif kalmıştır.

- Teklifin 3 üncü maddesi Alt Komisyon metninde 5 inci madde olarak yer almıştır. Başlıkta geçen "yazılı" ibaresi kaldırılmış, vatandaşların taşınabilir veya sabit telefonlarına veya elektronik posta adreslerine sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle seçim propagandası yapılabilmesi yasaklanmıştır. Ayrıca maddeye kamuoyu araştırmaları veya anketlerin yayınlanmasıyla ilgili hükümler eklenmiştir. Bu düzenleme mevcut düzenlemenin aynıdır.

- Teklifin 4 üncü maddesi Alt Komisyon metninde 6 ncı madde olarak yer almıştır. Anayasa Komisyonunda ifade edilen görüşler ve Yüksek Seçim Kurulunun kararı doğrultusunda bu maddede belirtilenler dışında (broşür, el ilanı, parti bayrağı, poster, afiş, CD, DVD) hediye ve eşantyon dağıtımı yasaklanmıştır. Seçime katılan siyasi partiler ve adaylar seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, kendilerini tanıtıcı nitelikte yazı, resim, ses veya görüntü içeren her türlü yayını dağıtabilir veya dağıttırabilir. Sayın Gök dağıtımın kuruluşlar aracılığıyla yapılmasına karşı olduğunu ifade etmiştir.

- Teklife yeni 7 nci madde ilave edilmiş, 298 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin sonuna bir cümle eklenmiş yasak ibaresi yerine Türkçe kullanmanın esas olduğu öngörülmüştür. Buna göre siyasi partiler ve adaylar seçim döneminde Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olmamak şartıyla, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları yerel dil ve lehçelerde de sözlü propaganda yapabilirler. 2001 yılında Anayasamızın 26 ncı maddesinde yapılan değişikliğin bu Kanuna yansıtılmasıdır. Sayın Gök Kanunun sistematiğine aykırı olduğu gerekçesiyle bu düzenlemeye karşı çıkmıştır.

- Teklifin 5 inci maddesi Alt Komisyon metninde 8 inci madde olarak yer almış; başlığı "ilan ve reklam yerleri" olarak değiştirilmiş; birinci ve ikinci fıkrasının başına "siyasi partiler ve adaylar" ibaresi eklenmiştir. Ayrıca malzeme asılacak yerler arasına genel merkez ilave edilmiş; Yüksek Seçim Kurulu kararı doğrultusunda, yedinci fıkrasının sonundaki "şu kadar ki, bağımsız adayların her biri için en çok beş gün ayrılır" cümlesi çıkarılmıştır. Bu hüküm eşitliği zedeleyici nitelikte görülmüştür. Bu madde ilgili uygulamaya yönelik usul ve esasları Yüksek Seçim Kurulunun belirlemesini öngörmüştür. Sayın Gök mülki makamlara verilen yetkiye karşı çıkmıştır.

- Teklifin 7 nci maddesi Alt Komisyon metninin 10 uncu maddesi olarak yer almış, çerçeve içeriğine uygun düzeltilmiş, üçüncü fıkrasına "dayanıklı sentetik kumaş" ibaresi eklenmiştir. Yüksek Seçim Kurulu kararı doğrultusunda her seçim döneminde oy verme kabinlerinin kumaşının değişmesinin önlenmesi amaçlanmıştır. Yine bu doğrultuda oy sandıklarının ebadı yeniden belirlenmiştir. Seçimlerde kullanılacak mürekkep, mühür ve istampanın oyların iptaline yol açmayacak şekilde Yüksek Seçim Kurulunca belirlenmesi öngörülmüştür.

- Teklifin 10 uncu maddesi Alt Komisyon metninde 13 üncü madde olarak yer almış ve sekizinci fıkrasının sonuna bir cümle eklenerek, cep telefonu ile görüşme yasağına aykırı davranmanın müeyyidesi öngörülmüştür.

- Teklifin 11 inci maddesi Alt Komisyon metninde 14 üncü madde olarak yer almış; başlığı ile birlikte değiştirildiği çerçevede ifade edilmiştir.

- Teklifin 13 üncü maddesi Alt Komisyon metninde 16 ncı madde olarak yer almış oy kullanırken üzerinde TC kimlik numarası olmayan bir kimlik ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kâğıdını ya da kimlik numarasını ispata yarayacak resmi bir belgeyi de ibraz edeceği vurgulanmıştır. Sayın Gök bu düzenlemeye karşıdır. Maddenin Anayasa Komisyonunda tekrar değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır.

- Teklifin 15 inci maddesi 18 inci madde olarak metne yazılmış, üçüncü fıkrası mevcutta olduğu gibi muhafaza edilerek; milletvekilleri ile milletvekili adaylarının seçmen bilgi kâğıdını göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi dışında da oylarını kullanma uygulamasına devam edileceği ifade edilmiştir. Madde metninin son iki fıkrası değiştirilmiştir. Fıkralar tekrarlardan arındırılarak yeniden yazılmıştır. Sayın Gök kolluk kuvvetleri ve taşıyıcıların oy kullanım esasına karşı çıkmıştır.

- Teklifin 16 ncı maddesi 19 uncu madde olarak yazılmış, maddenin dördüncü fıkrası değiştirilmiştir. Bu şekilde oy zarflarını geçersiz kılan sebepler düzenlenmiştir.

- Teklifin 17 nci maddesi Alt Komisyon metninde 20 ncı madde olarak yer almış, ayrıca birinci fıkrasının başına oyların sayım ve dökümüne derhal başlanacağı eklenmiş, parti müşahitlerinin sayısının beşten fazla olması durumunda kura ile beş kişinin her biri ayrı partiden olmak üzere tespit edileceği hükme bağlanmıştır. Yüksek Seçim Kurulu kararı doğrultusunda onüçüncü fıkrasının başına bir cümle eklenerek ikinci sayım yapılacak hal yeniden düzenlenmiştir. "çelişki" ibaresi uygulamada sıkıntı yaratabileceğinden metinden çıkarılmıştır.

- Teklifin 18 inci maddesi 21 inci madde olarak düzenlenmiş; maddenin son iki fıkrası değiştirilmiştir.

- Teklife yeni 22 ncı madde eklenmiş, 298 sayılı Kanunun 102 nci maddesi başlığı "Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları" olarak değiştirilmiş ve madde yeniden düzenlenmiştir.

- Teklifin 20 ncı maddesi 24 üncü madde olarak Alt Komisyon metninde yer almıştır. Bazı üyelerimiz ayrıca 106 ncı madde değişikliğine gerek olmadığını, 105'de düzenlenen sandık sonuç tutanağının müşahitlere verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Görevlilerin; sandık kurulu üyeleri ve müşahitlere sandık sonuç tutanağını verdiğini, imza altına alınmasının 105 inci maddeye eklenebileceği belirtilmiştir. Bu konunun Anayasa Komisyonunda değerlendirilmesi Alt Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Sayın Gök mevcut düzenlemeye karşı olduğunu belirtmiştir.

- Teklifin 21 inci maddesi 25 inci madde olarak ve değiştirilerek yeniden yazılmıştır.

- Teklifin 24 üncü maddesi Yüksek Seçim Kurulu kararı doğrultusunda metinden çıkarılmıştır.

- Teklife yeni 28 inci madde eklenerek 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 18 inci maddesi başlığı ile birlikte yeniden düzenlenmiş; adaylık için görevden çekilmesi gerekenler başlığı altında kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanların; aday olmaları durumunda görevlerinden ayrılmaları öngörülmüştür. Bu maddenin Anayasa Komisyonunda değerlendirilmesi Alt Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

- Teklife, 2839 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin son fıkrasını değiştiren 29 uncu madde eklenmiştir.

- Teklifin 25 inci maddesinde yer alan düzenlemenin Anayasa Komisyonunda ele alınması Alt Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

- Yürürlükten kaldırılan hükümleri düzenleyen 26 ncı madde 31 inci madde olarak yazılmıştır. 298 sayılı Kanunun muteber olmayan zarf ve birleşik oy pusulalarını düzenleyen 103 ve hesaba katılan ve katılmayan oy pusulalarını düzenleyen 104 üncü maddelerinin de metinden çıkarılması öngörülmüştür. Bu hususlar başka maddeler çerçevesinde düzenlenmiştir.

Raporumuz ve kabul ettiğimiz metin Anayasa Komisyonuna saygı ile sunulur.

23.3.2010

Ayhan Sefer Üstün

Canan Candemir Çelik

H. Hasan Sönmez

Sakarya

Bursa

Giresun

İsa Gök

Behiç Çelik

Mersin

Mersin

(Muhelifim)

(Muhalefet şerhi ektedir)

MUHALEFET ŞERHİ

23.03.2010 tarihinde toplanarak Ankara Milletvekili Haluk İpek'in "Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında 298 sayılı Kanun" ile " 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu"nun bazı maddelerini değiştiren Kanun teklifinin içeriği maddeler halinde ele alınarak incelenmiştir.

Haluk İpek'in Kanun teklifine bağlı kalmaksızın oldukça farklılaşmış bir metin üzerinde Alt Komisyon çalışmalarını sürdürmüştür. Aynı konuya ilişkin 8 adet Kanun teklifi bu mealde değerlendirilmiş, Yüksek Seçim Kurulu raporu dikkate alınmıştır.

298 sayılı Kanun'un 50. maddesinin son fıkrası "açık yerlerde, güneşin batmasını müteakip iki saatin sonundan güneşin doğmasına kadar, toplu olarak sözlü propaganda yapılamaz" düzenlemesine daha objektif bir kriter olarak "Saat 23.00'e kadar" düzenlenmesi uygun olacaktır.

Sözkonusu Kanun'un 55/A maddesine eklenen fıkra uyarınca siyasi partilerin veya adayların açık veya kapalı yer toplantılarının radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanmasında eşitlik, adalet gibi prensiplere vurgu yapılmadığı anlaşılmıştır.

Sözkonusu Kanun'un 58. maddesinde verilen Önerge doğrultusunda değişikliğe gidilmesine gerek yoktur. Türkiye Cumhuriyeti milli devlet niteliğini koruyan özelliklerini Anayasamızın başlangıç ve 1.,2., 3. maddelerinden alan bir Devlet niteliğine haiz olup "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü" muhafaza edebilecek unsurlardan birinin de "DİL" olduğu, bu sebeple Türkçe'nin kullanımının sulandırılmasının Cumhuriyetin kuruluş değerlerine aykırılık teşkil edeceği her türlü tartışmalardan uzaktır. Bu tür bir düzenleme Anayasa'ya aykırı olduğundan tümüyle teklif metninden çıkarılmalıdır.

Sözkonusu Kanun'un 68. maddesindeki düzenlemenin Yüksek Seçim Kurulu'nun uhdesinde olduğu düşünülmeden ayrıntıya girilmesi kabul edilemez. Aynı durum 78. madde için de geçerlidir.

Sözkonusu Kanun'un 83. maddesi kapsamında sandık alanı ve çevresinin güvenliği ve seçmenin özgürce oy kullanabilmesini sağlayacak ortamın yaratılması babında basın ve yayım kuruluşlarının temsilcilerinin, geçtiğimiz seçim dönemlerinde gözlemlenen suiistimler dikkate alınarak oy verme işlemi tamamlanana kadar sandık alanı haricinde tutulması düzenlenmemiştir.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nda yapılan düzenlemeye ek olarak kamusal nitelikli bankaların genel müdürleri ile yönetim kurullarının, yöneticilerinin istifası zorunluluğu getirilmemiştir.

Elektronik ortamda seçime gidilmesinin güvenlik, dürüstlük ve adalet kavramları bağlamında büyük kolaylıklar sağlayacağı, SEÇSİS'in her türlü spekülasyondan arındırılarak geliştirilmesi için metne hüküm konulması uygun olur.

Diğer hususlar Anayasa Komisyonu toplantısında dile getirilecektir.

24.3.2010

Behiç Çelik

MHP Mersin Milletvekili

Anayasa Komisyonu Üyesi

Alt Komisyon Üyesi

ALT KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ METİN

SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA KANUN İLE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 17 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Seçime katılan siyasi partilerden, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde en çok oy almış 5 siyasi parti, o siyasi parti genel başkanları tarafından yazılı olarak yetki verilmiş olması şartıyla Yüksek Seçim Kurulunda da bir asıl bir yedek temsilci bulundurulabilir."

MADDE 2- 298 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Açık yerlerde, güneşin batmasını müteakip iki saatin sonundan güneşin doğmasına kadar toplu olarak, sözlü propaganda yapılamaz."

MADDE 3- 298 sayılı Kanunun 51 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Seçim büroları

MADDE 51/ A- Seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, katıldıkları seçim çevrelerinde seçim çalışmalarını yürütmek üzere, seçim büroları açabilirler. Ancak Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri ve bunlara bağlı kuruluşlara, Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklara, özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklere ve Devlettten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıflara, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalara ait bina ve tesisler bu amaçla kullanılamaz.

Seçim bürosu, siyasi partilerin il veya ilçe başkanlıkları ile bağımsız adayların, büronun adresini ve en az bir sorumlusunun kimlik ve iletişim bilgilerini içeren bildirim seçimin başlangıcından yazılı propagandanın başlangıç tarihine kadar mahallin en büyük mülki amirine, propaganda süresinin başlamasından sonra ilçe seçim kuruluna vermeleriyle açılmış sayılır. Ancak mülki amirlere bildirim suretiyle açılan seçim bürolarının listesi, ilçe seçim kurullarına bildirilir.

Açılma şartlarını taşımayan bürolar, şartlar tamamlanıncaya kadar mülki amirlerce kapatılır.

Seçim bürolarında görüntülü ve sesli propaganda yapılabilir. Ancak, seçim bürolarında yapılacak sesli yayınlar, çevresel gürültü ile ilgili mevzuata uygun olmak zorundadır.

Seçim büroları 09.00'dan 23.00'e kadar halka açık faaliyette bulunabilirler."

MADDE 4- 298 sayılı Kanunun 55/A maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Seçimin başlangıç tarihinden itibaren oy verme gününden önceki 24 saate kadar olan sürede, siyasi partiler veya adaylar radyo ve televizyonlarda birlikte veya ayrı ayrı açık oturum, röportaj, panel gibi programlara katılarak görüşlerini açıklayabilirler. Siyasi partiler veya adayların açık veya kapalı yer toplantıları, radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanabilir."

MADDE 5- 298 sayılı Kanunun 55/A maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Basın, iletişim araçları ve web sitesi ile propaganda

MADDE 55/B- Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, yazılı basında ilan ve reklam yoluyla veya web sitesi açarak, sözlü, yazılı veya görüntülü propaganda yapabilirler.

Vatandaşların, elektronik posta adreslerine gönderilecek mesajlarla, taşınabilir veya sabit telefonlarına sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle propaganda yapılamaz. Ancak, siyasi partilerin kendi üyelerine gönderdiği sesli, görüntülü veya yazılı mesajlar her zaman serbesttir.

Milletvekili genel seçimlerinde, seçimin başlangıç tarihinden itibaren yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasi partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtımı yasaktır.

Bu madde hükümlerine göre yapılacak propagandaların ve yayınların ilkeleri Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir."

MADDE 6- 298 sayılı Kanunun 57 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Propaganda amaçlı yayın ve malzeme dağıtma

MADDE 57- Seçime katılan siyasi partiler ve adaylar, seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, kendilerini tanıtıcı nitelikte broşür, el ilanları, parti bayrağı, poster, afiş veya ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi her türlü yayını dağıtmakta serbesttir. Siyasi partiler ve adayların, bu fıkra da belirtilenler dışında herhangi bir hediye ve eşantıyon dağıtımları, dağıtımları veya bunların üçüncü şahıslar ya da kurum ve kuruluşlar aracılığı ile dağıtılması yasaktır.

Bu maddede belirtilen yayın veya malzemeleri dağıtacak kimselerin onsekiz yaşını doldurmuş olması şarttır."

MADDE 7- 298 sayılı Kanunun 58 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 58- Propaganda için kullanılan el ilanları ve diğer her türlü matbualar üzerinde, Türk Bayrağı, dini ibareler, bulundurulması yasaktır. Radyo ve televizyonda yapılacak propaganda yayınlarıyla, diğer seçim propagandalarında, Türkçe'nin kullanılması esastır. Ancak siyasi partiler ve adaylar seçim döneminde, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olmamak şartıyla, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları yerel dil ve lehçelerle de sözlü propaganda yapabilirler."

MADDE 8- 298 sayılı Kanunun 60 ıncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İlan ve reklam yerleri

MADDE 60 - Siyasi partiler ve adaylar, seçim bürolarına, seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçim propaganda süresinin sona erdiği tarihe kadar, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Siyasi partiler, genel merkez, il, ilçe ve belde binalarına sayılan malzemeleri her zaman asabilir veya yapıştırabilir.

Siyasi partiler ve adaylar seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, açık veya kapalı yer toplantıları ile taşıtlarında, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri ilan ve reklam malzemesi kullanmakta serbesttirler.

Miting günü, miting alanı çevresindeki güzergahlarda, toplantı bitimine kadar bu malzemelerin kullanılması serbesttir.

Yukarıda sayılan yerler dışında, propaganda ilan ve reklam malzemeleri, ancak, seçim kurullarınca gösterilecek yerlere aşağıdaki fıkralarda belirtilen usul ve esaslara göre asılır ve yapıştırılır.

Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, kendilerini tanıtıcı poster, parti bayrağı, ilan, pankart veya afiş gibi malzemeleri asmak veya yapıştırmak amacıyla, o seçim çevresi içinde, belediyelerce doğrudan kullanılan ve ilçe seçim kurullarınca belirlenen sabit ilan ve reklam yerlerinden süresi, sayısı ve ücreti eşit olmak şartıyla yararlanabilirler. Şu kadar ki seçim zamanı dışında ücretsiz olarak isteklisine tahsis edilen ilan ve reklam yerleri için ücret talep edilemez.

Belediyelerin izni ile özel kişi ve kuruluşlarca kurulan veya belediyelere ait olup da özel kişi ve kuruluşlara kiraya verilen sabit ilan ve reklam yerlerinin, bu kişi ve kuruluşlar tarafından siyasi propaganda amacıyla kullanılabilmesi için, bu hususta ilçe seçim kurulu başkanlığına yapılacak başvuru üzerine, ilçe seçim kurulunca, söz konusu yerlerin bu madde hükümlerine göre tahsisi gerekir.

İlçe seçim kurulu, o seçim çevresi içindeki ticari amaçlı sabit ilan ve reklam yerlerini oy verme gününden önceki kırkıncı güne kadar belirleyerek, seçime katılan tüm siyasi partilere ve bağımsız adaylara yazılı olarak bildirir. Siyasi partiler ve bağımsız adaylar bu bildirimden itibaren iki gün içinde yararlanmak istedikleri ilan ve reklam yerlerini ve süresini yazılı olarak ilçe seçim kuruluna bildirirler.

İlçe seçim kurulu, başvuruda bulunan siyasi parti ve bağımsız adaylar arasında bu maddeye göre tahsis yapar.

Aynı ilan ve reklam yerleri için birden fazla siyasi parti ve bağımsız adayın talepte bulunması halinde, ilçe seçim kurulu, ilgilileri aynı anda davet ederek son tercihlerini yazılı olarak bildirmelerini ister. İlgili parti veya bağımsız adaylar arasında anlaşma olmaması durumunda ilan ve reklam yerleri ad çekme işlemi yapılarak eşit süre, sayı ve ücret karşılığında tahsis edilir. Ad çekme işlemi, birden fazla istekte bulunulan her bir ilan ve reklam yeri için, propaganda süresinin tamamı, istekli sayısına bölünmek suretiyle, eşit sürelerle yapılır.

Şehir dışında karayolları kenarında bulunan sabit ilan ve reklam yerlerini de aynı usulle belirlemeye ve tahsis etmeye ilçe seçim kurulu yetkilidir. Ancak ilçe seçim kurulu bu yetkisini, yetkili ilçe seçim kuruluna devredebilir.

Ad çekme işleminden sonra, ilan ve reklam yerinden yararlanmak istemediğini il veya ilçe seçim kuruluna yazılı olarak bildiren siyasi parti veya bağımsız aday için ayrılan yerler, başvuruda bulunan siyasi parti veya bağımsız adaya tahsis edilebilir.

Bu Kanunda yasaklanan yerler dışında, kamuya açık alanlara yerleştirilmiş görüntülü reklam ve ilan yapmaya uygun sabit dijital reklam panoları vasıtasıyla da görüntülü propaganda yapılabilir. Ancak bu araçlarla sesli propaganda yapılamaz. Bu panoların hangi gün ve saatlerde siyasi propagandalar için kullanılacağı seçim kurulları tarafından belirlendikten sonra, bu süre içinde yapılacak propagandaların sıra ve süresi yukarıdaki fıkralarda belirtilen usule göre belirlenerek, siyasi parti veya bağımsız adaylara tahsisi yapılır.

Vatandaşlar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, propaganda süresinin bitimine kadar konutlarına, işyerlerine veya taşıtlarına, partilere veya adaylara ait bayrak, afiş veya poster gibi tanıtıcı malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Bu ilan ve reklamlar her türlü vergi ve harçtan muaftır.

Bu maddede belirtilen ilan ve reklam malzemeleri, birinci fıkrada belirtilen yerler dışında, seçim propaganda süresinin sona erdiği andan itibaren hiçbir suretle asılamaz, yapıştirilamaz ve teşhir edilemez.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir."

MADDE 9- 298 sayılı Kanunun 61 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İlan ve reklam yerleri ile ilgili yasaklar

MADDE 61- Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar, siyasi partiler, bağımsız adaylar, herhangi bir kurum veya kuruluş ya da vatandaşlar tarafından, bu Kanunda belirtilen yerler dışında, ilan ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemelerin asılması, yapıştirilmesi veya teşhiri yasaktır. Aksi halde, bu ilan ve reklamlar kaldırılır ve masrafları ilgisinden tahsil edilir. Bu maddede belirtilen yasaklarla ilgili işlem yapma yetkisi, seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününden önceki otuzuncu güne kadar mülki makamlara, son otuz gün içinde ilçe seçim kurullarına aittir. Belediyeler, bu maddede belirtilen yetkili mercilerin talebi üzerine, maddeye aykırı hususları gidermek için gerekli araç, gereç ve personeli sağlamakla yükümlüdür.

Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar; şehir içi veya şehir dışında, toplu taşıma amacıyla kamu hizmetlerinde kullanılan hava, kara, deniz ve raylı sistem taşıtlarında yer alan reklam yerleri ve araçlarında siyasi propaganda içeren yayın yapılamaz. Yolcuların inip bindiği kapalı alanlarda da bu hüküm uygulanır. İlçe seçim kurulları, bu fıkradaki yasaklara aykırılıkların önlenmesi için mülki makamlar vasıtasıyla gerekli denetimi yaparlar."

MADDE 10- 298 sayılı Kanunun 68 inci maddesine aşağıdaki birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralar eklenmiş diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

"Oy sandıkları, eni 40, boyu 55, yüksekliği 50 cm, şeffaf, ısıya ve kırılmaya dayanıklı sert plastikten mamul, kapağı ipe bağlanıp mühürlenmeye elverişli ve kapağının üzerinde zarfların atılmasına uygun, boyu 25, eni 1 cm ebatlarında bir açıklık olacak şekilde yapıtırılır.

Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye ve muhtarlık seçimlerinde oylar ayrı sandıklarda kullanılır.

Seçimlerde kullanılacak oy verme kabinleri, eni 120, boyu 150, yüksekliği 180 cm, portatif, hafif metal profil üzerinde, bir tarafı açılıp kapanabilir ve içini göstermeyen koyu renk dayanıklı sentetik kumaşla kaplı, kolay taşınabilir ve katlanabilir olacak şekilde yapıtırılır.

Sandıkların ve oy kabinlerinin üzerinde Yüksek Seçim Kurulu ibaresi ve logosu bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde, bu maddenin amacına uygun biçimde oy sandıkları ve kabinlerinin standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.

Seçimlerde kullanılacak mühür, mürekkep ve ıstampayı oyların iptaline yol açmayacak şekilde oluşturmaya Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir."

MADDE 11- 298 sayılı Kanunun 78 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Birleşik oy pusulası ve zarflar

MADDE 78- Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı seçimlerinde, bu Kanun ve özel kanunlarında yer alan hükümlere göre hazırlanacak birleşik oy pusulaları kullanılır.

Oy zarfları, her seçim için ayrı renkte, eni 15 cm, boyu 21 cm olacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulunca hazırlatılır. Oy zarflarının ön yüzünün sol üst köşesinde 4x4 cm ebadında Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde bu maddenin amacına uygun biçimde oy zarflarının standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir."

MADDE 12- 298 sayılı Kanununun 81 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sandık alanı ve sandık çevresi

MADDE 81- Sandık alanı, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alandır. Ancak ceza infaz kurumları ile tutukevlerine konulan sandıklar için bu hüküm uygulanmaz. Bu yerlerde, sandık kurulu başkanı şartları dikkate alarak bir uzaklık belirler ve bunu tutanağa geçirir.

Sandık çevresi, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı çevredir. "

MADDE 13- 298 sayılı Kanununun 82 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sandık çevresinde düzenin sağlanması

MADDE 82- Sandık çevresinde düzenin sağlanması, sandık kurulu başkanına aittir. Sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamaz.

Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilciler, seçim kurullarınca önceden kendilerine verilen belge ile sandık çevresinde bulunabilirler. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir.

Sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlar ile oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları, başkan uyarır. Bu uyarının gereğini yerine getirmeyen kimse, kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Sandık kurulu başkanının bu maddede belirtilen görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak ilgili hakkında yukarıda belirtilen yetkiyi kullanır ve durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirir.

Sandık çevresinde, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından, derhal kolluk güçleri çağrılmak suretiyle sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde, yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar, cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra, güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak, sandık çevresinden dışarı çıkarılır.

Bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorundadır.

Sandık kurulunun görev yaptığı yerde cep telefonu ile görüşme yapmak yasaktır. Ancak sandık kurulu başkan ve üyelerinin, görevleri gereği yapacağı görüşmeler bu hükmün dışındadır. Bu hükme aykırı davranan kimseler kurul başkanı tarafından uyarılır. Bu uyarıya rağmen görüşmesini sürdüren kimse, derhal oradan çıkarılır.

Sandık çevresinde bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirir ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağırır.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlayacak tedbirleri alır. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır."

MADDE 14- 298 sayılı Kanunun 83 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sandık alanında alınacak güvenlik önlemleri ve yasaklar

MADDE 83- Sandık alanında, sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimseler ile seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz.

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalara gibi görevliler de dahil olmak üzere resmi üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremezler.

Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde, bu Kanunda gösterilen yasaklara aykırı davranışlar olması veya suç işlenmesi halinde, bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılır. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde bu yetkiler, sandık kurulu başkanı veya sandık kurulu başkanının görevlendireceği sandık kurulu üyesi tarafından kullanılır.

Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık alanlarında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır; seçmenin ve sandık alanında bulunma hakkına sahip diğer kimselerin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Mülki ve idari makamlar bu hususlarda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır."

MADDE 15- 298 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"**MADDE 86 -** Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

Bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez. Ancak, kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dahil edilmek suretiyle seçmenin oy kullanması sağlanır.

Her seçmen, bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.

Bir seçmen aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.

Bir seçmen, hangi seçim çevresinin seçmeni ise ancak o seçim çevresinde yapılan seçimler için oy kullanabilir.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmi belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmi belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile oy kullanırlmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir."

MADDE 16- 298 sayılı Kanunun 87 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kağıdını veya Türkiye Cumhuriyeti kimliğini ispata elverişli resmi makamlarca onaylanmış bir belgeyi de ibraz etmesi şarttır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde taksirli suçlardan hükümlü ya da tutuklu bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer."

MADDE 17- 298 sayılı Kanunun 92 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar

MADDE 92- Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak, oy pusulasını hazırlamak için, kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır.

Seçmenin, cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesi yasaktır. Bu tür cihazlar, kapalı oy verme yerine girmeden önce kapatılarak sandık kurulu başkanına teslim edilir ve oy kullanma işlemi bittikten sonra seçmene iade edilir."

MADDE 18- 298 sayılı Kanunun 94 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanması

MADDE 94 - İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede, oy verme hakkına sahip olduğu halde, görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan;

a) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,

b) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,

c) İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin,

her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir. Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğuna ilişkin olarak belge verilen görevliler, bu belge ile görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.

Milletvekilleri ile milletvekili adayları seçmen bilgi kâğıdını göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi dışında da oylarını kullanabilirler.

Sandık kurulu, bu madde kapsamında oy kullanan kimselerin ilgili belgelerini, oy verme işleminden önce alır. Bu belgeler, diğer seçim evrakı ile birlikte ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak, karşısına imzaları alınır."

MADDE 19- 298 sayılı Kanununun 98 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 98- Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden kontrol edilir.

Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan, tamamı yırtılmış olan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır. Ancak, zarfın üzerinde, herhangi bir şekilde leke veya çizik olsa bile, bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığının kesin olarak anlaşılabilmesi halinde, bu zarflar geçerli sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişigüzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı tutanağa yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Sandıklar, bütün seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz."

MADDE 20- 298 sayılı Kanununun 100 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Zarfların açılması, oyların sayım ve dökümü

MADDE 100- Oyların sayım ve dökümüne derhal başlanır, açık ve aralıksız yapılır. Yapılacak şikayet ve itirazlar, işi durdurmaz.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Sandık kurulu başkanı, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından,

- a) Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,
- b) İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,
- c) Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirmek ve korumak, üzere görevlendirir.

Sayım ve döküm cetvellerinde, ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adları soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelere yazılır. Daha sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayrılarak, bağımsız adayların ad ve soyadları, birleşik oy pusulasındaki sıraya göre sütunların yukarısındaki hanelere yazılır.

Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere "EVET" mührü basılmış ise, o partinin adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur. Muhtarlık seçimlerinde ise, zarfın içerisinden çıkan oy pusulaları, hangi muhtar veya üyelere ait ise onların adı ve soyadı okunur.

Büyükşehir belediye seçimlerinde, önce büyükşehir belediye başkanlığına, sonra ilçe belediye başkanlığına ve daha sonra da belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır. Diğer belediye seçimlerinde ise önce belediye başkanlığına, sonra belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı ile içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı, zarfların açılması bittikten sonra tespit edilip sandık sonuç tutanağına işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli üyeler tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları, görevli üye tarafından, masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sayım ve döküm cetveline işlenmeksizin ayrılır ve sandık kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki sayım ve döküm cetvelinde de aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti ve bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usule göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle, sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

Açılan sandığa ait son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç, tutanak defterine işlenir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılmaz, yırtılmaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılır.

Sayım ve döküm cetvelinde, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oylar, orada bulunanlara, başkan tarafından yüksek sesle ilan edilir.

Bu ilandan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar, sandık sonuç tutanağına işlenir. Bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, sandık sonuç tutanağı, başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler. Ancak, parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi her biri ayrı partiden olmak üzere tespit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır."

MADDE 21- 298 sayılı Kanununun 101 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Geçerli olmayan oy pusulaları

MADDE 101- Aşağıda yazılı;

1. Sandık kurulunca verilen ve o seçim için düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan,
 2. Arkasında "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunmayan,
 3. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
 4. Hiçbir yerine "EVET" mührü basılmamış olan,
 5. Siyasi partilere veya bağımsız adaylara ayrılan alanlardan birden fazlasına "EVET" mührü basılmış olan,
 6. Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış "EVET" mührü bulunan,
 7. Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
 8. Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
 9. Üzerine "EVET" mührü dışında veya "EVET" mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
 10. Üzerinde yer alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
 11. Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan,
- birleşik oy pusulaları geçerli değildir.
- Ancak aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:
1. Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması.
 2. Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması.
 3. Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi.
 4. Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle "EVET" mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi.
 5. Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan "EVET" mührünün sadece iki parti alanını ayıran çift çizgili bölgeye taşmış olması.

6. Başka bir siyasi partinin veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, bir siyasi partinin alanına birden çok "EVET" mührü basılması.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarftan çıkan oy pusulalarından bir seçim türüne ait olanının geçersiz olması, diğerlerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

Muhtarlık seçimlerinde, bu maddede belirtilen geçersizlik sebeplerinin dışında oy pusulalarının hangi sebeplerle geçersiz sayılacağı Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir. "

MADDE 22- 298 sayılı Kanunun 102 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları

MADDE 102- Birleşik oy pusulalarında baskıda silinme veya yanlışlık yapılmış olsa bile, hangi siyasi parti veya bağımsız aday lehine kullanılmış olduğu "EVET" mührünün vurulduğu yerden kesin olarak anlaşılan oy pusulaları hesaba katılır.

Zarfin içinden, el ilanı, broşür ya da özel bir işaret, yazı veya şekil taşıyan kâğıt veya işaret amacı taşıyan herhangi bir madde çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta tek oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarfin içerisinden o seçim türüne ait oy pusulasının dışında, aynı veya başka bir seçim türüne ait oy pusulası çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarfin içerisinden aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, sadece bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz, diğerleri hesaba katılır.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, o zarfta kullanılması gereken oy pusulalarının dışında başka bir seçim türüne ait oy pusulası çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, o zarfta kullanılması gereken oy pusulalarından biri veya birkaçı eksik çıksa bile, zarftan çıkan diğer oy pusulaları hesaba katılır."

MADDE 23- 298 sayılı Kanunun 105 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi

MADDE 105- Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını, iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler. Bu tutanakların ait olduğu bölümüne, her seçim türüne ilişkin bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenir.

Yukarıdaki fıkra gereğince işlenmesi gereken bilgiler şunlardır:

1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası.
2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün.
3. Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık saat 17.00'den sonra açılmış ise bunun sebebi.
4. Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullanılan seçmen sayısı.

5. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam zarf sayısı ile kullanılmayarak artan zarf sayısı.
 6. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam oy pusulası sayısı ile kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı.
 7. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı.
 8. Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak bu Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı.
 9. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı.
 10. Sandıktan çıkan zarf sayısı.
 11. Geçerli zarf sayısı.
 12. Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi.
 13. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı.
 14. Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise, eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı.
 15. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı.
 16. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı.
 17. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı.
 18. Geçerli oy pusulalarının toplamı.
 19. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi.
 20. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi.
 21. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.
 22. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı.
 23. Oylama iş ve işlemlerine ve oyların sayım ve dökümüne dair yapılan şikayetlerle bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları.
 24. Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise, sayısı.
 25. Sayım ve döküm sonucunun başkan tarafından orada hazır bulunanlara ilan edildiği.
- Sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanaklar oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır."

MADDE 24- 298 sayılı Kanununun 106 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Müşahitlere verilecek tutanak

MADDE 106- Sandık kurulu, sandık sonuç tutanağını düzenledikten sonra, bu tutanakta yer alan bilgilere göre, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilmek üzere, her seçim türü için özel olarak hazırlanmış müşahit tutanağını düzenler.

Bu tutanakların ait olduğu bölümüne aşağıdaki bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve mühürlenir.

1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası.
2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün.
3. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı.
4. Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı.
5. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı.
6. Sandıktan çıkan zarf sayısı.
7. Geçerli zarf sayısı.
8. Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi.
9. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı.
10. Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı.
11. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı.
12. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı.
13. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı.
14. Geçerli oy pusulalarının toplamı.
15. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi.
16. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi.
17. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.
18. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı.

Bu tutanaklar, talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmaz.

Müşahit tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır. Bu halde suretler de ayrıca sandık kurulu mührü ile mühürlenir ve imzalanır.

Sandık kuruluna, her seçim türü için oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda müşahit tutanağı verilir."

MADDE 25- 298 sayılı Kanunun 108 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Seçim sonuçlarının ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve denetlenmesi

MADDE 108- Sandık kurullarından gelen sonuç tutanaklarının, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve seçim sonuçlarının belirlenmesi işlemleri, açık ve aralıksız olarak yapılır.

İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işlemleri sırasında, siyasi partilerin aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri ile ilçe seçim kurullarındaki siyasi parti temsilcileri istedikleri takdirde hazır bulunurlar. Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri üçten fazla olursa ad çekilerek, adı ilk çıkanlardan üçü bu işlemleri takip etmek üzere kalabilirler. Siyasi parti aday ve müşahitleri için ad çekme yapılmaz. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, birleştirme iş ve işlemlerini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.

İlçe seçim kurulu, sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, geldikçe almakla beraber, aralıksız olarak çalışır ve gelen tutanakları, her seçim türü ve çevresine ait özel tutanaklara sandık numara sırasına göre işlemek suretiyle birleştirmeye devam eder. En son sandık sonuç tutanağı geldikten sonra, ilçe dahilindeki bütün sandık sonuç tutanaklarının birleştirilmesi tamamlanarak, bunun sonucu bir tutanakla tespit edilir. Bu işlemler, Kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olmak şartıyla, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, bilgisayar ortamında da yapılabilir.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği birleştirme tutanaklarına;

1. İl adı,
2. İlçe seçim kurulu adı ve varsa numarası,
3. Seçimin türü ve çevresi,
4. Tutanak sayfa numarası,
5. Teselsül sırasına göre sandık kurulu numarası,
6. Sandığın bulunduğu seçim bölgesinin adı,
7. Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin sayısı,
8. Oy kullanan seçmenlerin sayısı,
9. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
10. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının sayısı,
11. Geçerli oy pusulalarının toplamı,
12. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulalarının toplamı,
13. Birleşik oy pusulasındaki sıralamaya göre siyasi partilerin adları ile her birinin aldığı oy sayısı,
14. Bağımsız adayların birleşik oy pusulasındaki sıraya göre ad ve soyadları ile her birinin aldığı oy sayısı,
15. Muhtarlık seçimlerinde kendilerine oy verilen kimselerin alfabetik sırada ad ve soyadları ile her birinin aldığı oy sayısı,
16. Yüksek Seçim Kurulunca gerekli görülen diğer bilgiler, rakam ve yazı ile yazılır.

Birleştirme işlemi için birden fazla tutanak kullanılmış ise, her tutanağa sıra numarası verilir.

Birleşik oy pusulası kullanılan seçimlerde, ilçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce, birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarındaki bilgilerin tamamını gösterir bir döküm cetveli, ilçe seçim kurulunun siyasi partili üyelerine de birer nüsha çoğaltılarak verildikten sonra, o tutanakta birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarında, siyasi parti ve bağımsız adayların aldıkları oy sayıları, ilçe seçim kurulunda, başkanın görevlendireceği memur üyelerden biri tarafından, birleştirme tutanağındaki sıraya göre, yüksek sesle okunmak suretiyle, ilçe birleştirme tutanağına işlenen oy sayılarında yanlışlık olup olmadığı denetlenir.

Başkan, denetim sırasında tespit edilen hataları denetim tutanağına geçirmek üzere, kurulun diğer memur üyesini görevlendirir. Denetim tutanağında, ilçe seçim kurulunun adı, denetlenen seçimin türü ve çevresi ile denetim işlemi sırasında hatalı bilgi girişi yapıldığı tespit edilen sandıkların numarasını yazmaya elverişli bir cetvel yer alır. Denetleme sırasında, ilçe birleştirme tutanağına hatalı

olarak işlenmiş sandık kurulu sonuç tutanakları bir kenara ayrılır. Denetim işlemi sonucunda, düzenlenen tutanak başkan ve üyelerce imzalanır. Denetim işlemi tamamlandıktan sonra, hata tespit edilmişse, ayrılan sandık sonuç tutanaklarına göre gerekli düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı, kurul başkanı ve üyelerince imzalanır ve sonuçlar hazır bulunanlara sözlü olarak ilan edilir.

İlçe birleştirme tutanağındaki bilgilere göre hazırlanacak tutanak özetinin onaylı bir sureti, ilçe seçim kurulunda herkesin inceleyebileceği uygun bir yere, bir hafta süreyle asılmak suretiyle ilan edilir.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği ilçe birleştirme tutanak özetlerinde,

1. İl adı,
2. İlçe seçim kurulu adı ve varsa numarası,
3. Seçimin türü ve çevresi,
4. Seçim çevresindeki sandık kurullarının toplam sayısı,
5. Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplam sayısı,
6. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı,
7. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının toplam sayısı,
8. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı,
9. Geçerli oy pusulalarının toplam sayısı,
10. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulalarının toplamı,
11. Birleşik oy pusulasındaki sıralamaya göre siyasi partilerin adları ile her birinin aldığı toplam oy sayısı,
12. Bağımsız adayların birleşik oy pusulasındaki sıraya göre ad ve soyadları ile her birinin aldığı toplam oy sayısı,
13. Yüksek Seçim Kurulunca gerekli görülen diğer bilgiler, rakam ve yazı ile yazılır.

İlçe birleştirme tutanak özeti ile denetim tutanağının imzalı ve mühürlü birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanınca, kurulun siyasi partili üyelerine verilir. Ayrıca, ilan süresi içinde yazılı talepte bulunan ve o seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ilçe başkanlıklarına ve bağımsız adaylara da bir defaya mahsus olmak üzere verilir.

Birden çok ilçe seçim kurulu bulunan ilçelerde, her ilçe seçim kurulu, kendisine bağlı bulunan sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, yukarıda belirtilen usule göre birleştirdikten sonra, düzenleyeceği denetim ve birleştirme tutanak özetinin onaylı birer suretini, bir numaralı ilçe seçim kuruluna teslim eder. Birinci ilçe seçim kurulu, aldığı bu tutanaklardaki sonuçları, kendi düzenlediği özel tutanağa, sütun başlıkları altına toplam sayıları yazmak suretiyle veya ayrı bir tutanak düzenleyerek birleştirme işlemi yapar. Birinci ilçe seçim kurulunun düzenleyeceği ilçe birleştirme tutanak özetinin ilanı ve siyasi parti ve adaylara verilmesi hususunda da yukarıdaki fıkraya göre işlem yapılır.

Milletvekili ve büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde, ilçe birleştirme tutanağının ve özetinin onaylı birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanı ile en az iki üye tarafından, en kısa sürede ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Asıl ve geçici ilçe seçim kurulu başkanları, sayım, döküm ve birleştirme iş ve işlemlerinin yapıldığı yerlerde, sandık kurulu başkanlarının, sandık çevresinde sahip oldukları yetkileri kullanabilirler.

Bu maddede belirtilen tutanaklar ile tutanak özetlerinin düzenlenmesi ve seçim sonuçlarının üst seçim kurullarına gönderilmesine dair usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir."

MADDE 26- 298 sayılı Kanunun 128 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 128- Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.

Bu itirazlar, sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına kadar sözlü veya yazılı, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki salı günü saat 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikayet veya itirazda bulunulmuş olması şart değildir.

İlçe seçim kurulları, itirazları en geç itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlar. İtirazı yapan hazır ise, karar kendisine bildirilir; değilse tebliğ edilir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için Kanunda öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez."

MADDE 27- 298 sayılı Kanunun 153 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına, kanuna aykırı biçimde engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

O seçim çevresinde yapılan seçimlerde, oy kullanma hakkına sahip olan bir seçmenin, oy kullanmaya gitmesine veya sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına engel olmak amacıyla, tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimse, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiillerin birden fazla seçmene karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır."

MADDE 28- 10/6/1983 Tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 18 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Adaylık için görevden çekilmesi gerekenler.

MADDE 18- Hakimler ve Savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, aday olmak isteyen siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler."

MADDE 29- 2839 Sayılı Kanununun 21 inci maddesinin son fıkrasında geçen "en yüksek derecedeki Devlet memurunun brüt aylığı kadar parayı" ibaresi, "en yüksek derecedeki Devlet memuruna mali haklar kapsamında yapılmakta olan her türlü ödemelerin bir aylık tutarını" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 2839 sayılı Kanununun 26 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 26- Milletvekili seçimlerinde birleşik oy pusulaları kullanılır.

Milletvekili seçimlerinde kullanılacak birleşik oy pusulaları, aşağıdaki esaslar dahilinde hazırlanır:

a) Birleşik oy pusulaları, her seçim çevresinde, seçime katılan siyasi parti ve bağımsız aday sayısını göz önünde tutularak, beyaz renkte ve üzerinde "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılır.

b) Siyasi partilerin oy pusulasında kullanılacak özel işareti, adı ve kısaltılmış adının belirlenmesinde, parti tüzüğü esas alınır. Tüzüklerine göre, kısaltılmış adları mevcut olmayan siyasi partilerin, birleşik oy pusulalarında tam adı yazılır.

c) Birleşik oy pusulasında siyasi partilerin özel işaretleri, tüzüğüne uygun biçimde renkli olarak bastırılır.

d) Birleşik oy pusulalarında, bağımsız adaylar için herhangi bir özel işaret veya ibare kullanılamaz.

e) Birleşik oy pusulalarının üst, sağ ve sol kenar boşlukları en az 2 cm olur.

f) Birleşik oy pusulasının başlığına, rakamla, yapılan seçimin dönemi yazıldıktan sonra, bu ibarenin yanına büyük harflerle, "Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler Birleşik Oy Pusulası" ibaresi, şayet oy pusulasının ait olduğu seçim çevresinde bağımsız adaylar varsa, "Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler ve Bağımsız Adaylar Birleşik Oy Pusulası" ibaresi, ortalı biçimde yazılır. Yapılan seçim ara seçim niteliğinde ise, yukarıda yer alan genel sözcüğü yerine "Ara" sözcüğü yazılır. Bu ibarenin altına, seçim çevresinin adı ve varsa numarası büyük harflerle yazılır.

g) Birleşik oy pusulasının başlık yazısının altında, 2 cm aralık bırakılarak, her siyasi parti için 4 cm genişliğinde, kenarları çizili birer dikey sütun ayrılır. Sütunlar, seçime katılan siyasi parti temsilcileri huzurunda, Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, soldan sağa doğru yan yana sıralanır ve aralarında 0,75 cm aralık bırakılır.

h) Siyasi partilerden her birine ait sütunda, yukarıdan aşağıya doğru sırasıyla;

1. Kenarları 3 cm olan bir kare içine yerleştirilecek parti özel işareti,

0,5 cm aralık,

14 punto, koyu renkte ve büyük harfle yazılacak partinin kısaltılmış adı,

11 punto ve büyük harfle yazılacak partinin tam adı,

10 punto, koyu renkte ve baş harfleri büyük şekilde, parti genel başkanının nüfus kayıt örneğindeki adı ve soyadı,

2. 2 cm aralık,

3. Sütun çizgilerine ortalı olarak yerleştirilecek 2,5 cm çapında boş daire,

4. 2 cm aralık,

yer alır. Bağımsız adaylar, birleşik oy pusulasının en sağ tarafındaki siyasi parti sütunundan sonra ve aynı hizada olmak üzere, 0,75 cm aralık bırakılarak, dikey ve kalın bir çizgi çizildikten ve bu çizgiden sonra 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra, aşağıdaki şekilde yerleştirilir:

1. Her bağımsız aday için, kenarları 4 cm olan bir kare ile bu karenin içine 2,5 cm çapında boş daire çizilir. Bu dairenin 0,5 cm altına, 10 punto, koyu renkte ve baş harfleri büyük şekilde, adayın, nüfus kayıt örneğindeki adı ve soyadı ortalı biçimde yazılır.

2. Birden fazla bağımsız aday varsa, bağımsız adaylara ait her kare, aralarında 0,75 cm boşluk bırakılarak ad sırasına göre, alt alta yerleştirilir. Ancak, alt alta en fazla iki bağımsız aday yer alabilir. Sonraki bağımsız adaylar aynı usulle oy pusulasının sağ tarafına doğru yerleştirilir. Her kare arasına 0,75 cm boşluk konur. Bağımsız adaylar bittikten sonra 1 cm boşluk bırakıldıktan sonra dikey bir çizgi çizilir.

3. Siyasi parti sütunlarının altında hiçbir surette bağımsız adaylara yer verilmez.

i) Yurt dışı seçmenler tarafından kullanılacak birleşik oy pusulaları, bu maddede öngörülen usul ve esaslara göre hazırlanır."

MADDE 31- 298 sayılı Kanununun 84 üncü maddesi ile 85 inci maddesinin ikinci fıkrası, 99, 103 ve 104 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE - Yüksek Seçim Kurulu nezdinde mevcut oy sandıkları, evet mührü, oy kabinleri ve oy zarfları, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk halkoylamasında kullanılabilir. Daha sonra mevcut oy sandıkları ilgili mevzuat gereğince terkin işlemi yapılarak Maliyeye, Evet ve Tercih mühürleri ise Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne devredilir.

MADDE 32- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 33- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No.: 2/636

29.03.2010

Karar No.: 15

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığımızca 15 Mart 2010 tarihinde esas olarak Anayasa Komisyonuna gönderilen Ankara Milletvekili Haluk İpek'in; Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/636); Komisyonumuzun 18.3.2010 ve 25.3.2010 tarihli toplantılarında görüşülmüştür.

Teklifle 298 sayılı Kanunun; propaganda, oy verme usulü, oy pusulaları, seçimin güvenliği, oy sayım ve dökümüne yönelik esaslar, sandık kurulu kararlarına itirazlar, müşahitlere verilecek tutanaklarla ilgili hükümlerinde değişiklik yapılması öngörülmektedir. Ayrıca 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 14 üncü maddesinde getirilen düzenleme ile ilgili siyasi parti genel merkezinin Yüksek Seçim Kurulunca yapılan tebliğden itibaren iki gün içerisinde eksik adaylarını tamamlamaması halinde, bu siyasi partinin o seçim çevrelerinde eksik liste ile seçime katılacağı kabul edilmekte; 26 ncı maddesindeki değişiklikle milletvekili seçimlerinde kullanılan oy pusulalarının şekil ve standartları yeniden düzenlenmektedir. Uygulamada Yüksek Seçim Kurulu kararıyla çözümlenen pek çok hususun Teklifte hükme bağlandığı, ilerleyen teknoloji ve iletişimin gereği olan konuların kanunda yer almasının -özellikle propaganda alanında- amaçlandığı gerekçede ifade edilmektedir.

18.03.2010 tarihli Toplantımıza Devlet Bakanı Sayın Hayati Yazıcı ile Adalet Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurulundan yetkililer katılmışlardır.

Komisyon Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu toplantıyı açış konuşmasında; 298 sayılı Kanunun 1961 Anayasasından sonra yapılmış olduğunu, günümüze kadar çok sayıda değişiklik gördüğünü belirtmiştir. Hayat şartları ve teknoloji değişiklikler getirmiştir. Metin bu amaçla hazırlanmış Türkçesi gayet iyi bir metin hazırlandığı görülmektedir. Propaganda meselesine önem veriyor. Propaganda Anayasanın 67 nci maddesinin güvencesinde olup seçimin vazgeçilmez bir ögesidir. Teklif oy kullanma ve itirazların her aşamasını yeniden düzenlemiştir. Amaç şaibesiz, şeffaf bir seçimin gerçekleştirilmesidir. Özellikle çevre kirliliğini önlemeye yönelik düzenlemeler son derece önemlidir. Sandık alanı ve çevresi kavramları tanımlanmakta ve güvenlik açısından düzenlenmektedir. Kazuistik bir metod izlenmesi eleştirisi gelebilir. Ancak konunun teknik oluşu bunu gerektirmektedir.

Ankara Milletvekili Haluk İpek, Teklifini açıklarken 298 sayılı Kanunun kazuistik yöntemle ve iyi bir şekilde hazırlandığını belirtmiştir. Kanunun kabulünden bu güne kadar pek çok seçim yapılmıştır. Kanunun artık ihtiyaca cevap vermeyen ya da uygulamada sıkıntı yaratan yönlerinin yeniden düzenlenmesi gereği doğmuştur. Amacımız seçimin şeffaf ve şaibesiz yapılması, seçmen iradesinin eksiksiz yansımalarının sağlanmasıdır. Yüksek Seçim Kurulunun şikâyet ve itirazları sonuca bağlayan kararları da Teklife yansıtılmaya çalışılmıştır. Seçim büroları mevcutta açılmaktadır, buna kanuni dayanak getirilmelidir. Seçimde çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla kamuyu rahatsız edecek şekilde bayrak, flama vs. asılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır. Açık yerlerde sözlü propaganda süresi güneş battıktan sonra iki saat daha uzatılmıştır. Propagandada şu anda da kullanılan internet, cep telefonu vs. nin Kanuna alınması öngörülmüştür. Malzeme dağıtımı ile ilgili 5 TL'lik sınır getirilmiştir. Uygulamada şapka, kalem, anahtarlık vs. zaten dağıtılmaktadır. Buna sınır getirilmesi amaçlanmaktadır. Mitinglerde, taşıtlarda, billboardlarda, tanıtımla ilgili düzenleme getirilmiştir. Bu da YSK kararlarının Kanuna yansıtılmasından ibarettir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 490)

Sandık ve oy kullanma kabinleri yeniden düzenlenmiştir. Şeffaf sandık kullanılması, güvenli oy kullanma kabinleri, oyun gizliliği açısından önemlidir. Kimlik kullanmayla ilgili kolaylıklar getirilmiştir. Cep telefonlarıyla oy kullanma kabinine girilmemesi konusunda sandık başkanına yetki verilmektedir. Oyların sayılması ve birleştirilmesi ile ilgili yeni esaslar getirilmiştir. Müşahitlerle ilgili düzenleme öngörülmektedir. Seçime katılan siyasi parti temsilcilerine tutanak verilmesi kanuni zorunluluk haline getirilmiştir.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun iki maddesinde değişiklik öngörülmektedir. Eksik listesini tamamlamayan siyasi partinin seçime katılma hakkını kaybetmeleri yerine eksik listeye seçime katılmaları öngörülmüştür. Birleşik oy pusulası yeniden düzenlenmiş, partilerin kurumsal kimliğini yansıtan renklerle oy pusulasında yer almaları esası getirilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde Komisyon üyelerimizce şu görüşler dile getirilmiştir;

- Seçim mevzuatı bir ülkenin siyasi kimliğini, şeklini ortaya koyan kurallardır. Anayasaya uygun olmalıdır. Seçim kanunları sadece bireylerin uyacağı kuralları düzenlemekle kalmayıp, kamu organlarına da görevler vermektedir.

- Seçimler açık, şeffaf ve denetlenebilir olmalıdır. YSK açık ve şeffaf hale getirilmelidir. Siyasi partilerin YSK'na birer temsilci göndermelerinin önü açılmalıdır. Yine aynı şekilde il seçim kurullarında da siyasi partilerin temsilcileri olmalıdır.

- Adrese dayalı sistem ile birlikte nüfus idaresinin seçmen kütüklerinin oluşturulmasındaki rolü artmıştır. Siyasi iktidarın etkisi altında hareket eden nüfus müdürleri görülmüştür. Bunları denetlemeye yönelik mekanizmalar oluşturulmalıdır.

- Seçmenlerin verdiği oyların elektronik ortamda neticeye ulaştırılmasıyla ilgili kamuoyunun tereddütleri giderilmelidir. YSK'nın bilgisayar sisteminde siyasi partilere birer uç verilerek sonuca ulaşmaları sağlanmalıdır.

- Torba tesliminde yaşanan kaos önlenmelidir. Teslim alanın yanında arzu eden siyasi partilerin müşahitlerinin yer alması kanuni zorunluluk olmalıdır. Sandık sonuçlarının doğru bir şekilde bilgisayara aktarıldığından siyasi partiler emin olmalıdır.

- Sandık kurulu başkanlarının listesinin Kaymakamlıktan istenmesi yanlıştır. İktidar yanlısı kişilerin sandık başkanı olarak seçilmesi seçime gölge düşürecektir.

- Teklifte iki ayrı seçim tutanağına geçilmektedir. Bu yanlıştır. Elektronik oylamaya geçilebilir. Bunun sağlanamaması durumunda sandık sonuç tutanağının 1 inci nüshası elektronik okumaya müsait hale getirilmelidir. Bunun suretleri siyasi partilere verilerek çelişkili durumlar giderilebilecektir.

- Teklifte TL, YTL ayırımı giderilmelidir.

- Haksız rekabet yaratan oda, borsa, kooperatif vs. başkanlarının aday olmaları durumunda istifaları öngörülmelidir.

- Yetki sahibi mülki amirin kim olduğu açık ve net düzenlenmelidir. Teklifte ilçe seçim kurullarının yetkisi azaltılırken mülki amirlerin yetkisi artırılmaktadır. Bu seçim hukuku ile bağdaşmayan, seçimin güvenliğini zedeleyen bir husustur.

- Masum gibi görünen 5 TL'lik hediye seçmen adedi ile çarpılınca büyük meblağ tutmaktadır. Hediyein yasaklanması siyasi partileri bir çizgide tutacaktır. Bu şekilde adaylar arasında haksız rekabete, çatışmaya yol açabilecektir. Açık hava toplantılarıyla, kurumsal yapıyla sınırlanabilir. Adaylara indirilmesi vahim sonuçlar doğuracaktır. Seçimin finansmanı ile ilgili yasa çıkarılmamıştır. Bu gerçekleşmeden propaganda amaçlı yayın ve malzeme dağıtmayı düzenleyen madde de ciddi ihlaller yaşanabilecektir. Seçimin finansmanı ile birlikte siyasi etik yasası da çıkarılmalıdır.

- Özel televizyonlarda propaganda sınırlanmalı, dengelenmeli ve denetlenebilir hale getirilmelidir. Medyanın seçim öncesinde kullanılması çok önemlidir. Tekelleşen medya, fikirleri tek elden yansıtmakta, çoğulculuktan uzaklaşmaktadır. Medyanın özgürleştirilmesi sağlanmalıdır.

- Güneş battıktan sonra kavramı subjektiftir. Objektif net bir rakam propaganda süresi için öngörülmelidir.

- Cep telefonları, e-maile vs. mesaj göndermek suretiyle propaganda, propaganda terörü haline dönüşüp özel hayata müdahaleye varabileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

- Sandık alanı çevresi çok anlaşılır değildir. Sandık kurulunun sorumluluk alanı daraltılmamalıdır. Zarfın boyutu büyütülürken, pusulanınki küçültülmektedir. YSK seçimle ilgili pek çok ayrıntıyı 135 sayılı genelgesiyle düzenlemektedir. Bu hususlar YSK'na bırakılmalıdır.

- Bu Teklif Komisyon gündeminde bulunan 298 ve 2839 sayılı Kanunlarda değişiklik içeren tekliflerle birlikte görüşülmelidir.

- Anketlerin yayınlanmasıyla ilgili düzenlemenin kaldırılması yanlıştır.

- Bu Teklif seçim hukuku alanına önemli şeyler katmamaktadır. Eşitlik ilkesi fazlasıyla seçim hukukunda yaşam bulmalıdır. %10'luk barajın seçimde adaleti, yönetimde istikrarı getirmediği görülmüştür. Baraj evrensel standarda çekilmelidir. 58 inci maddedeki dil yasağı devam etmektedir. Seçim hukuku alanındaki yasalar bir bütündür. Siyasi Partiler Kanununda da benzer bir yasak bulunmaktadır.

- Bu yasaklar kalkmadan, reform yapılmış olmayacaktır.

- Seçim sistemi nedeniyle seçime hile karıştığı kamuoyunda sıkça dile getirilmektedir. Bu sistemi ABD, Avrupa terk etmiştir. Seçime gölge ve kuşku düşmemelidir. Teklif uzlaşma ile kamuoyundaki kaygıları giderecek şekilde yasalaşmalıdır.

- Teklif çok teknik ve ayrıntılı düzenleme içermektedir. Seçim pratikleriyle ilgili uygulamada var olan, ancak tereddüt yaratan, soru işaretlerini gidermeye yönelik hükümler bulunmaktadır. Tecrübeler, yaşanmış olaylar, YSK kararlarından hareketle hazırlanmış bir Tekliftir. Amaç halkın özgür iradesiyle oy vereceği ortamın sağlanmasıdır.

Devlet Bakanı Sayın Hayati Yazıcı örgütlü toplumun en önemli faktörlerinin siyasi partiler olduğuna dikkat çekmiş, seçime ilişkin yasaların toplum açısından en önemli yasalardan olduğunu ifade etmiştir. Seçimlerde şeffaflığı sağlayacak düzenlemeler önemlidir. Seçmenin iradesi sandığa girdiği gibi çıkmalıdır. Birleştirme tutanaklarının düzenlenmesiyle ilgili tevatürlerin ortadan kalkması bu Teklif ile amaçlanmaktadır. Cep telefonlarının kabine sokulmaması, çevre kirliliğinin önlenmesi ile ilgili düzenlemeler önemlidir. Naylon materyallerin seçimlerde kullanılması yasaklanmalıdır.

Pek çok üyemiz Teklifte yer alan görüntü ve çevre kirliliğine yol açan kamuya açık yerlerde bayrak, flama vb. asılmasının yasaklanmasının çok önemli bir düzenleme olduğunun altını çizmişlerdir.

Yapılan görüşmelerden sonra üyelerimizin bazılarının önerisi ile Teklifin alt komisyonda görüşülmesi oya sunulmuş ve oy birliği ile kabul edilmiştir.

Öneri Teklifle birlikte, YSK'nun yazılı olarak Komisyonumuza ulaştırdığı görüşü, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğünün inceleme raporu ile;

- Kastamonu Milletvekili Mehmet Serdaroğlu ve 18 Milletvekilinin; Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/123),

- Afyonkarahisar Milletvekili Halil Ünlütepe ve Denizli Milletvekili Ali Rıza Ertemür'ün 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/200),

- Denizli Milletvekili Hasan Erçelebi ve 10 Milletvekilinin Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/288),

- Diyarbakır Milletvekili Gülşan Kışanak ve 20 Milletvekilinin; Milletvekili Seçimi Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu ile Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/304),

- Şırnak Milletvekili Sevahir Bayındır'ın; Siyasi Partiler Kanunu, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Kanunu ve Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/342),

- MHP Grup Başkanvekilleri İzmir Mv. Oktay Vural ve Mersin Mv. Mehmet Şandır'ın 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanuna Geçici Madde Eklenmesi ile İlgili Kanun Teklifi (2/364),

- Tunceli Milletvekili Kamer Genç'in Siyasi Partiler Kanunu ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/474),

- Denizli Milletvekili Hasan Erçelebi ve 5 Milletvekilinin; 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/596) nin,

birlikte Alt Komisyonda değerlendirilmesi şeklindedir.

Alt Komisyon, Başkanlığına Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün'ü seçerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Komisyonumuz 25.3.2010 tarihli toplantısında Alt Komisyon raporunu görüşmüştür. Toplantımıza Hükümeti temsilen sırasıyla Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül, Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, Milli Eğitim Bakanı Nimet Çubukçu, Devlet Bakanı Hayatı Yazıcı ile Adalet Bakanlığı ve Yüksek Seçim Kurulundan temsilciler katılmışlardır.

Komisyon Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu Alt Komisyon metniyle ilgili sunuş konuşması yapmıştır. Takiben Alt Komisyon Başkanı Ayhan Sefer Üstün Alt Komisyonda yapılan değişiklikler hakkında Komisyonu bilgilendirmiştir. Komisyon gündeminde bulunan tekliflerin, TBMM Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü inceleme formunun ve Yüksek Seçim Kurulu kararının değerlendirildiğini belirtmiştir.

Alt Komisyon raporu üzerinde açılan görüşmede üyelerimiz şu görüşleri ifade etmişlerdir;

- Alt Komisyon, Teklifi kısmen olgunlaştırmış, bazı yeni maddeler ilave etmiştir. Bu konu aceleyle getirilmeyecek kadar önemlidir.

- Yerel lehçe ve dillerde sözlü propaganda imkânı Anayasa çerçevesinde gözden geçirilmelidir. Seçim süresi içinde milli birliği, üniter yapıyı bozmaya yönelik sonuçlar doğurabilecek bir husustur.

- Yüksek Seçim Kuruluna siyasi partilerin temsilci göndermesi Anayasa hükümleri göz önünde bulundurularak ele alınmalıdır. Bu konuda 298 sayılı Kanun çerçevesinde temsilcilerin statüsüne uygun düzenleme yapılmalıdır.

- Yaşadığımız yüzyılın teknolojik imkânlarının seçim sürecinde kullanılması hususu değerlendirilmelidir.

- Sandık alanı ve çevresi birbirinden ayrılmalıdır. İkisinin arasına, yürütmenin emrindeki kolluk güçlerinin konulması kaygı yaratacaktır. Seçimlerin dürüstlüğüne gölge düşmemelidir.

- Sandık sonuç tutanağı tek çeşit düzenlenmeli, müşahitlere de aynı tutanaktan verilmelidir.

- Mülki amirlere yapılan atıflar metinden çıkarılmalıdır. Bildirimler ilçe seçim kuruluna yapılmalıdır.

- Sandık ebatlarını yazmaya gerek yoktur. Bu konuda Yüksek Seçim Kurulunun belirleme yetkisi zaten bulunmaktadır.

- Metnin 4 ve 9 uncu maddelerindeki “oy verme gününden önceki yirmidört saate kadar”, ibaresi ile “oy verme gününe kadar” şeklindeki ibareler tek şekilde ifade edilmelidir. Böyle bir ayrıma gerek yoktur.

Bazı üyelerimiz elektronik oylamayla veri tabanının elektronik ortama aktarılmasının farklı şeyler olduğunu, pilot bölge seçilerek elektronik oylamaya geçişin denenebileceğini belirtmiştir.

Yüksek Seçim Kurulundan gelen yetkililer SEÇSİS sistemi çerçevesinde veri tabanının elektronik ortama aktarılması, seçimlerde kullanılan teknolojiyle ilgili Komisyon Üyelerimizi bilgilendirmişlerdir.

Teklif sahibi Haluk İpek elektronik oylamayla ilgili konuyu incelediklerini, oluşturulan prototipin bazı açıklarının olduğunu, uygulamada sıkıntı yaratabileceğini, üzerinde çalışılmaya devam edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Seçim alanı ve çevresi ayrımının seçimin güvenliğini sağlamaya yönelik olduğunu ifade etmiştir. Tek tutanağa dönülmesi görüşüne katıldığını söylemiştir.

Alt Komisyon metninin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 1 inci maddesi 298 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümle eklemektedir. Bu düzenleme ile Milletvekili genel seçimlerinde en çok oy alan 5 siyasi partinin Yüksek Seçim Kurulunda temsilci bulundurması öngörülmektedir. Bu konuyla ilgili Yüksek Seçim Kurulunun görüşü okunmuştur. Yüksek Seçim Kurulu düzenlemenin Anayasaya aykırı olduğunu belirtmektedir; ancak üyelerimiz bu görüşe katılmamışlardır. Temsilcilerin oy hakkı yoktur, görüşmelere katılıp görüşlerini açıklayabilirler. Komisyonumuzda kabul edilen bir önerge ile temsilci sayısı 4 olarak belirlenmiş ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partilerin de temsilci gönderme imkânı öngörülmüştür. Madde bu değişiklik çerçevesinde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 2 nci maddesi ile 298 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin son fıkrası değiştirilmekte; açık yerlerde güneşin batmasını müteakip iki saatin sonundan itibaren güneşin doğmasına kadar toplu olarak, sözlü propaganda yapılamayacağı hükme bağlanmaktadır. Bu konuda sabit saat getirilmesinin uygulamayı rahatlatacağı, netlik getireceği hususu tartışılmış, ancak bazı üyelerimiz güvenlik endişesiyle mevcut düzenlemenin uygun olduğunu belirtmişlerdir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 3 üncü maddesi ile 298 sayılı Kanuna 51/A maddesi eklenerek seçim bürolarının açılma usul ve esasları düzenlenmektedir. Yüksek Seçim Kurulu raporu doğrultusunda bu konu 298 sayılı Kanuna 51/A maddesi olarak eklenmiştir. Bu düzenlemede geçen mülki amirlere yapılacak bildirim kaldırılması, ilçe seçim kurullarına bildirimle seçim bürolarının açılması gerektiği bazı üyelerimizce ifade edilmiştir. Uygulamada bu bildirimlerin mülki amirlere yapıldığı ve bu hususun Kanuna yansıtıldığı cevaben belirtilmiştir. Verilen bir önerenin kabulü ile seçim bürosu olarak kullanılmayacak yerler yeniden düzenlenmiş, kanun yazım tekniğine uygun bazı değişiklikler yapılmıştır. Madde Komisyonumuzca bu çerçevede kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 4 üncü maddesinin görüşmelerinde bazı üyelerimiz fıkranın birinci cümlesine gerek bulunmadığını, bu hususun 55/A maddesinde yer aldığını ifade etmişlerdir. Maddenin yazımı göz önüne alındığında düzenlemenin 55/A maddesine ikinci fıkra olarak yazılması, sonraki fıkraların teselsül ettirilmesi gerektiği redaksiyon çerçevesinde önerilmiş ve Komisyonumuzca benimsenmiştir. Madde çerçevesi içeriğine uygun olarak düzeltilerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 5 inci maddesinde basın, iletişim araçları ve web sitesi ile propaganda düzenlenmektedir. Verilen bir önerenin kabulü ile Türkçe olmayan web kelimesi internet olarak değiştirilmiş, kamuoyu araştırmaları ve benzeri uygulamaları düzenleyen üçüncü fıkrası yeniden yazılmıştır. Benimsenen bu önerge doğrultusunda madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 6 ncı maddesi hediye, eşantıyon, dağıtımıyla ilgilidir. Bu maddede Teklifte yer alan 5 TL'lik sınır kaldırılmıştır. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 7 nci maddesi yeni eklenen bir maddedir. Komisyonumuzca kabul edilen madde 298 sayılı Kanununun 58 inci maddesini değiştirmektedir. Maddenin metinden çıkarılması için verilen önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Bu önerge propagandalarda Türkçeden başka bir dil kullanılmasının millet bütünlüğünün bozulması sonucunu doğuracağı ve Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle verilmiştir. Komisyonumuza verilen ve kabul edilmeyen diğer önerge, sadece sözlü değil diğer propagandalarda da farklı dil ve lehçelerin kullanılmasına yöneliktir. Alt Komisyon metninde yapılan düzenleme ile yazılı ve sözlü propagandada Türkçe kullanmanın esas olduğu vurgulanmakta; ancak seçim döneminde Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olmamak şartıyla Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları yerel dil ve lehçelerle de sözlü propaganda yapabilmeleri kabul edilmektedir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 8 inci maddesi Teklifin 5 inci maddesine tekabül etmektedir. Başlık "ilan ve reklam yerleri" olarak değiştirilmiştir. Malzeme asılacak yerler arasında genel merkez ilave edilmiş, yedinci fıkrasının sonundaki, "şu kadar ki bağımsız adayların her biri için en çok beş gün ayrılır." cümlesi, eşitliğe aykırı nitelikte görülerek çıkarılmıştır. Bu maddenin uygulamasına yönelik usul ve esasları Yüksek Seçim Kurulu belirleyecektir. Verilen bir önerenin kabulü ile beşinci fıkrasının sonuna "bu yerler siyasi partiler ve bağımsız adaylar arasında eşit olarak paylaşılır" cümlesi ilave edilmiş, yedinci fıkrasındaki iki günlük süre üçe çıkarılmıştır. Madde bu değişiklik çerçevesinde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 9 uncu maddesinin ilk cümlesine "...ilan" ibaresinin başına "siyasi" ibaresi eklenerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 10 uncu maddesi Teklifteki 7 nci maddeyi düzenlemektedir. Burada oy verme sandıklarının ebadı yeniden düzenlenmiş, üçüncü fıkrasına “dayanıklı sentetik kumaş” ibaresi eklenmiştir. Ayrıca seçimlerde kullanılacak mürekkep, mühür ve ıstampanın oyların iptaline yol açmayacak şekilde Yüksek Seçim Kurulunca belirlenmesi öngörülmüştür. Maddenin metinden çıkarılması yönündeki önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir; Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin birleşik oy pusulası ve zarfları düzenleyen 11 inci maddesi ile sandık alanı ve sandık çevresini düzenleyen 12 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 13 üncü maddesi, Teklifin 10 uncu maddesini düzenlemektedir. Bu maddede cep telefonu ile görüşme yasağına aykırı davranmanın müeyyidesi getirilmektedir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin sandık alanında alınacak güvenlik önlemleri ve yasakları düzenleyen 14 üncü maddesi ile 298 sayılı Kanunun 86 ncı maddesini değiştiren 15 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 16 ncı maddesi üzerinde yapılan görüşmelerde, bu düzenlemenin kimlik numarasını gösteren kimlik belgesi kullanma alışkanlığını bozmaması gerektiği ifade edilmiştir. Kimlik numarası içeren kimlik belgesi kullanılmasının zorlanması gereklidir; ancak bu şekilde oy kullanma hakkından da kimsenin mahrum olmaması sağlanmalıdır. Bu maddenin metinden çıkarılması önerilmiştir. Ancak önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Maddenin birinci fıkrasındaki “resmi makamlarca onaylanmış” ibaresi “Yüksek Seçim Kurulunca ilan edilen” şeklinde değiştirilerek ve ikinci fıkrasındaki tutuklu ve hükümlülere yönelik düzenleme yer değiştirilmek suretiyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kuralları düzenleyen 17 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 18 inci maddesi üzerindeki görüşmelerde bazı üyelerimiz kolluk güçleri ve taşıyıcılara tanınan bu istisnanın oy kaydırmasına yol açabileceğine dikkat çekmiştir. Bu madde Teklifin 15 inci maddesinin karşılığıdır. Milletvekilleri ve adaylarının oy kullanması mevcut metindeki gibi muhafaza edilmiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 298 sayılı Kanunun sandığın açılması ve zarfların sayımını düzenleyen 98 inci maddesini değiştiren 19 ve zarfların açılması, oyların sayımı ve dökümünü düzenleyen 20, geçerli olmayan oy pusulalarını düzenleyen 21, hesaba katılan ve katılmayan oy pusulalarını düzenleyen 22 nci maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir. 20 nci maddede oyların sayım ve dökümüne derhal başlanacağı belirtilmiş, parti müşahitlerinin sayısının beşten fazla olması durumunda kura ile belirlenecek beş kişinin ayrı partilerden tespiti hükme bağlanmıştır.

Alt Komisyon metninin 23 üncü maddesi verilen bir önergenin kabulü ile değiştirilmiştir. Bu madde sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi ve ilanını düzenlemektedir. Benimsenen önerge doğrultusunda değiştirilerek madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin müşahitlere verilecek tutanağı düzenleyen 24 üncü maddesi bu konu 23 üncü madde çerçevesinde düzenlendiğinden metinden çıkarılmıştır.

Alt Komisyon metninin, seçim sonuçlarının ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve denetlenmesini düzenleyen 25 inci maddesi 24 üncü madde olarak görüşülmüştür. Verilen bir önerenin kabulü ile altıncı fıkranın sonuna “ilçe seçim kurullarında yeterli imkan olması halinde denetim işlemi hazır bulunanların izleyebileceği şekilde görüntülü olarak cihazlarla yayınlanabilir” cümlesi eklenmiştir. Madde bu değişiklik çerçevesinde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 298 sayılı Kanununun 128 inci maddesinin değiştirilmesini öngören 26 ncı maddesi 25, 153 üncü maddesinin değiştirilmesini öngören 27 nci maddesi 26 ncı madde olarak görüşülmüş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Verilen bir önerenin kabulü ile metne yeni 27 nci madde eklenmiştir. Bu madde ile 298 sayılı Kanuna ek madde 9 eklenmiş; ilçe seçim kurulundan Yüksek Seçim Kuruluna elektronik ortamda gönderilen seçim sonuçlarının eş zamanlı olarak ve bilgisayar ortamında saklanabilecek şekilde seçime katılan siyasi partilerin genel merkezlerine talepleri halinde iletilebileceği hükmü getirilmiştir.

Alt Komisyon metninin 28 inci maddesi Teklife yeni eklenen bir maddedir. 2839 sayılı Kanununun 18 inci maddesinin kenar başlığı “adaylık için görevden çekilmesi gerekenler” olarak değiştirilmekte; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurullarında görev alanların da aday olmak için görevlerinden ayrılması öngörülmektedir. Verilen bir önerenin kabulü ile kamu bankaları ve üst birliklerde kapsama alınmıştır. Benimsenen önerge doğrultusunda madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninde yer alan 29 uncu madde 2839 sayılı Kanununun 21 inci maddesinin son fıkrasını değiştirmektedir. Bu madde ile bağımsız adayların yatırmak zorunda oldukları para “en yüksek derecedeki Devlet memuruna mali haklar kapsamında yapılmakta olan her türlü ödemelerin bir aylık tutarı” olarak belirlenmiştir. Redaksiyon çerçevesinde “aylık” ibaresinden sonra gelmek üzere “brüt” ibaresi eklenmiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin Milletvekili seçimlerinde kullanılan oy pusulalarını düzenleyen 30 uncu maddesi verilen bir önerenin kabulü ile çerçevesi ile birlikte değiştirilmiştir. Madde kabul edilen önerge çerçevesinde değiştirilerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Bu maddede Milletvekili adaylarının oy pusulasında yer almasına dair mevcut uygulamanın devamı sağlanmıştır. Bağımsız adayların oy pusulasında yerleştirilmesine dair güçlüklerin önlenmesine yönelik tedbirler düzenlenmiştir.

2839 sayılı Kanununun 33 üncü maddesinde barajın %3’e düşürülmesi yönünde verilen önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Alt Komisyon metninin yürürlükten kaldırılan hükümleri düzenleyen 31 inci maddesine 298 sayılı Kanununun 106 ncı maddesi eklenmiştir. 105 inci madde kapsamında bu madde düzenlendiğinden tekrara yer verilmemesi amacıyla bu düzenleme öngörülmüştür.

Alt Komisyon metninde yer alan geçici madde verilen bir önerenin kabulü ile yeniden düzenlenmiştir. Bu önerge çerçevesinde geçici madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin tümü ve redaksiyon yetkisi verilmesi oya sunulmuş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Burhan Kuzu</i>	<i>Ayhan Sefer Üstün</i>	<i>Fatoş Gürkan</i>
İstanbul	Sakarya	Adana
Kâtip	Üye	Üye
<i>İsmail Bilen</i>	<i>Atila Emek</i>	<i>Canan Candemir Çelik</i>
Manisa	Antalya	Bursa
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Daniş</i>	<i>Mahmut Durdu</i>	<i>H. Hasan Sönmez</i>
Çanakkale	Gaziantep	Giresun
Üye	Üye	Üye
<i>Hamit Geylani</i>	<i>Haydar Kemal Kurt</i>	<i>Nevzat Korkmaz</i>
Hakkâri	Isparta	Isparta
(Muhalefet şerhi ektedir)		(Muhalefet şerhi ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Ali Özpolat</i>	<i>İbrahim Hasgür</i>	<i>Mustafa Ünal</i>
İstanbul	İzmir	Karabük
(İmzada bulunamadı)		
(Muhalefet şerhi ektedir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Atilla Kart</i>	<i>Faruk Bal</i>	<i>Hüsnü Tuna</i>
Konya	Konya	Konya
(İmzada bulunamadı)	(Muhalefet şerhi ektedir)	
(Muhalefet şerhi ektedir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Şahin Mengü</i>	<i>Behiç Çelik</i>	<i>İsa Gök</i>
Manisa	Mersin	Mersin
(İmzada bulunamadı)	(Muhalefet şerhi ektedir)	(Muhalefet şerhi ektedir)
(Muhalefet şerhi ektedir)		
	Üye	
	<i>Mustafa Çetin</i>	
	Uşak	

MUHALEFET ŞERHİ

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Milletvekili Seçimi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi hakkında Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak muhalefet şerhimizi sunuyoruz.

Komisyonla AKP Ankara Milletvekili Haluk İpek imzalı olarak gelen teklif öncelikle Anayasa Komisyon üyelerine çalışma imkanı tanınmadan, teklifin dağıtım gününü takip eden gün hemen komisyon toplantısı konulmuş, komisyona üye hiçbir grup ve milletvekiline teklif üzerinde çalışma imkanı tanınmadan görüşmelere geçilmiştir. Teklifin Komisyon Başkanlığı tarafından gündeme alınma tarihi 16.3.2010 tarihi olup, toplantı tarihi ise 18.3.2010 tarihi saat 10.30 olarak tebliğ edilmiştir.

Toplantıya geçildiğinde, Komisyona daha önce aynı kanunlar ve benzer konularda başkaca milletvekillerinin sunmuş oldukları muhtelif kanun teklifleri, komisyon üyelerine bildirilmemiş, bu teklifler birleştirilerek görüşülme imkanına sunulmamıştır. Toplantı içerisinde CHP grubumuzun diğer tekliflerin de incelenmesi konusunda ısrarlı tutumu sonrası Alt Komisyon aşamasında, Şırnak Milletvekili Sevahir Bayındır, Tunceli Milletvekili Kamer Genç, İzmir Mv. Oktay Vural ve Mersin Mv. Mehmet Şandır, Diyarbakır Mv. Gültan Kışanak ve 20 arkadaşının, Denizli Mv. Hasan Erçeşlebi ve 10 arkadaşının, Afyonkarahisar Mv. Halil Ünlütepe ve Denizli Mv. Ali Rıza Ertemür'ün, İstanbul Mv. Hüseyin Mert ve 5 arkadaşının, Kastamonu Mv. Mehmet Serdaroğlu ve 17 arkadaşının kanun teklifleri alt komisyon üyelerine sunulmuştur.

Komisyon toplantısında Alt Komisyon kurulması kararı alınmış ve 23.3.2010 günü saat 10.00'da alt komisyon toplantısı konularak saat 10.00'da çalışmaya başlanılmıştır. Ancak bu kez de alt komisyon üyelerinin eline Ankara Mv. Haluk İpek teklifinden farklı, ayrı bir metin sunulmuştur. Bu yeni metnin bir çok maddesi komisyona sunulan ana metinden tümü ile farklı ve hatta yeni maddeler içermekte olduğu görülmüştür.

Çalışmaya başlanılan metnin çerçeve maddeleri dahi farklı numaralar almış olarak çalışmaya başlanmış ve devam edilmiştir. Bu durumda komisyon üyelerinin elinde Haluk İpek imzalı bir teklif ve bir de bu tekliften bağımsız olup, Esas komisyon toplantısı ile alt komisyon toplantısı arasındaki sürede üretilmiş yeni ve 2 nci bir teklif metni oluşturulmuş ve çalışmalar bu 2. metinden başlatılmıştır.

Alt Komisyon çalışmaları sırasında CHP grubu olarak yaptığımız itirazlar üzerine kimi düzeltmeler yapılmış olmasına karşın, kimi itirazlarımız kabul edilmemiş ve alt komisyon raporuna itirazlarımız ve muhalefetimiz dercedilmiştir.

Alt Komisyon çalışmasının bitirildiği 23.3.2010 günü saat 20.00 sonrasında da hemen 25.3.2010 günü saat 10.00'da Esas komisyon toplantı duyurusu yapılmıştır.

Komisyon toplantısında sunulan ve alt komisyondan muhalefetimiz ile geçen teklif metni üzerinden yapılan görüşmelerde de muhalefetimiz şu hususlarda devam etmektedir.

Teklifin çerçeve 1. maddesinde yalnızca YSK'ya partiler tarafından atanacak temsilcilerden ve parti genel merkezine bağlanacak yayınlardan başka olarak, ayrıca bilgisayar uzmanı birer kişinin de YSK nezdinde, bilgisayar programlarının denetimi ve kontrolü için partilerce görevlendirilebilmesi gerekmekte olup, bu husustaki çalışma komisyonca eksik bırakılmıştır.

Teklifin çerçeve 2. maddesinde güneş esaslı olan propaganda yasak başlangıcının sabit bir saat olarak belirlenip, yasaya konması, her seçim döneminde karşılaşılan kolluk güçleri ile sorun ve yargılanma olaylarını azaltabilecek iken yine önceki yanlış uygulamada ısrar edilmiştir.

Teklifin çerçeve 3. maddesinde mülki amirlere verilen yetkinin yanlış olduğunu, tüm seçim süresince bu ve benzeri tüm yetkilerin seçim kurullarında olması gerektiği düşüncemiz kabul edilmemiştir.

Teklifin çerçeve 4. maddesinde son 24 saatteki siyasi partilerin veya adayların açık veya kapalı yer toplantılarının radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanması hususu, seçimi eşit ve adil bir yarış olmaktan uzaklaştırabilecek bir düzenleme olup, itirazlarımız kabul edilmemiştir.

Teklifin çerçeve 5. maddesinde, 298 sy. Yasanın önceki halinde 61/3 maddesi yasanın yeni haline aynen alınması önce kabul edilmişken, daha sonra itirazlarımız kabul edilmemiş, 61/3 maddesinden vazgeçilmiş, önceki yasadaki süre kısaltılıp 10 güne indirilmiştir.

Teklifin çerçeve 7. maddesinde 298 sy. Yasanın sistematik yapısına ve kurgusuna uymayan bir değişiklik yapılarak bir çok maddenin uygulanmasında sorun ve keyfiyete yol açabilecek bir duruma sebebiyet verilmiştir.

Teklifin çerçeve 13. maddesinde sandık çevre düzeninin sağlanması ve telefon görüşme engeli ve serbesti şartları uygulama zorluğu yaratacak mahiyettedir.

Teklifin çerçeve 15. maddesinde sandık seçmen listesine ilave edilme şart ve imkanı hem suistimale açık ve hem de bilgisayar destekli sisteme uymayacak bir düzenlemedir.

Teklifin çerçeve 16. maddesindeki değişiklik ile 5490 sk. 47. maddesi ile çelişki doğuracak bir yapılanmaya izin verilmekte olup, muhalefetimiz kabul edilmemiştir.

Teklifin çerçeve 17. maddesinde sandık kurulu başkanına tanınan yetkinin Anayasal ilkelerle çelişeceği bir durumun meydana gelmemesinin önlemi alınmamıştır.

Teklifin çerçeve 18. maddesinde kolluk güçlerinin ve ulaştırma görevlilerinin oy kullanmaları hakkında, bu kişilerin kayıtlı oldukları ilçede oy kullanma zorunluluğu netleştirilmemiş olup, özellikle seçim sonucunu etkileyebilecek seçmen hareketlerinden birinin yaratılma ihtimaline binaen, özellikle mahalli idareler seçimlerinde sorun yaratabilme imkanı olan bu yeni düzenlemenin hatalı olduğunu düşünmekteyiz.

Teklifin çerçeve 23. maddesine, müşahitlere verilmesi düşünülen sandık sonuç tutanağının, verildiğine dair bir zorunlu tutanak örneğinin basılı olarak sandık kurullarına verilmesi hususu net olarak metne dahil edilmemiştir.

Sunulan ve komisyon çalışmalarında izahatı yapılan diğer hususlarda muhalif olduğumuzu Komisyon Başkanlığına saygı ile sunarız.

Mehmet Ali Özpolat

İstanbul Milletvekili

Atila Emek

Antalya Milletvekili

Atilla Kart

Konya Milletvekili

Şahin Mengü

Manisa Milletvekili

İsa Gök

Mersin Milletvekili

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 490)

MUHALEFET ŞERHİ

TBMM Anayasa Komisyonu 18 Mart 2010 tarihinde 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklik yapılmasını öngören, Ankara Milletvekili Haluk İPEK'in Kanun Teklifi'ni görüşmüştür. Bu toplantı sonucunda bir Alt Komisyon kurulması kararlaştırılmış ve Alt Komisyon 23 Mart 2010 tarihinde toplanarak çalışmasını tamamlamıştır. Alt Komisyon'un kabul ettiği metin üzerinde TBMM Anayasa Komisyonu 25 Mart 2010 tarihinde kararını oy çokluğu ile vermiştir.

7,5 yıla yakın iktidarda olan AKP, seçimlerin dürüst, adil, güvenilir olmasını sağlayacak bir kanuni düzenlemeye; gelişen sosyal, ekonomik, teknolojik şartlara uyumu gerçekleştirmeye matuf herhangi bir faaliyet icra etmeden telaşa ve genel seçimlere çok az bir süre kala böylesine önem arz eden değişiklik teklifi sunmuştur. Diğer yandan Türk demokrasisi için en önemli kısıtlardan olan seçim mevzuatının değişikliğinin Hükümet tasarısı olarak getirilmeyip Kanun Teklifi şeklinde TBMM Anayasa Komisyonuna sunulması dikkat çekicidir. Bu yol izlenmekle ilgili kurumların ve teşkilatların görüşlerinin alınması mümkün olmamıştır.

Ancak TBMM Anayasa Komisyonu'nun Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına hitaben yazmış olduğu yazıya (16.03.2010 tarihli, A. 01.1.ANK/632 sayılı) söz konusu Kurulun verdiği cevap içeriğine genellikle uyulmadığı anlaşılmaktadır. Yüksek Seçim Kurulu'nun yazısı 18.03.2010 tarih ve 1172 sayılıdır. Bu da gösteriyor ki aceleyle getirilmiş, ortak çalışma ortamı yaratılmamıştır.

SEÇŞİS Sistemi üzerinde ifade edilen muhtelif spekülasyonların kaldırılması, sistemin işlevinin daha da muhkem hale getirilmesi önem arz ederken bu alanda bir çalışma yürütülmediği görülmektedir.

TBMM Anayasa Komisyonunca 25 Mart 2010 tarihinde anılan Kanun Teklifi Alt Komisyon metni üzerinde verilen son şekil üzerinde yapılan mesai sonucunda;

1- Metnin 1. maddesinde (298 s.K.m.17) siyasi parti temsilcilerinin seçim süreci ve sonuçlarını Temsilci sıfatıyla takip etmesinde, son fıkradaki "kendi arasında" ibaresinden dolayı zorluklarla karşılaşacağı açıktır.

2- Metnin 2. maddesinde "Belirlenmiş Saat" uygulanması, Türkiye'nin tüm illerinde yeknesaklık sağlayacaktır.

3- Madde 7'de belirtilen (298 s.K.m.58) üçüncü cümleden sonra "Ancak" ifadesiyle başlayan cümlelerin Anayasanın başlangıç hükümlerine ve 3. maddesine açıkça aykırılık teşkil ettiği görülmektedir.

Söz konusu 298 sayılı Kanunun 58. maddesinde değişiklik yapan düzenleme, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Anayasa ile güvence altına alınmış, milli devlet anlayışına ve üniter yapısına aykırıdır.

Bilindiği gibi Türkiye Cumhuriyeti Devleti, zamanın uluslararası güçleri ile mücadele edilerek bin bir zorlukla kurulmuş üniter yapıya sahip milli bir devlettir.

Milli Devletlerin ayakta kalarak daha güçlü hale gelmesi, birlik ve bütünlüğün daha da güçlendirilmesi, ayrılıklara değil, birliktelilere vurgu yapılmasını gerektirmektedir.

Bu sebeple;

Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içerisinde her bölgeye özgü ayrı propaganda usulleri getirerek, bölge bölge farklı dil ve lehçelerin seçim dönemlerinde kullanılması milli birlik ve bütünlüğe değil, ancak ayrıştırma ve farklılaştırmaya hizmet edecektir.

Bin yıllık kardeşliğin ürünü olan birlikteliğimiz ve bu kardeşliğin yarattığı ortak değerler yerine, farklılıkların ortaya çıkarılması bölgede ve ülkemizde stratejik hedefleri olan dış odaklara hizmet edecektir.

Ayrıştırma planının bir parçası olarak açılan bu kapı önlenemez gelişmelerin ilk adımını teşkil edecektir.

Bu hususta gerek Alt Komisyon Toplantısına ilişkin verdiğimiz muhalefet şerhimiz ve gerekse 25 Mart 2010 tarihli konuşmalarımızın dikkate alınmamış olması asla kabul edilemez.

4- İlan ve reklam yerleri ile ilgili olarak siyasi partilere ve bağımsız adaylara tahsisten itibaren yeterli süre tanınmaması bir noksanlıktır. Bu yerlerin eşit olarak paylaşılması ayrıca dürüstlük ve adaletin bir gereğidir.

5- Teklifin 10. maddesi ile (298 s.K.m.68) oy sandıklarıyla oy verme kabinlerinin standartlarının düzenlendiği görülmektedir. Oysa Yüksek Seçim Kurulunun gerek oy sandıkları gerekse oy verme kabinleri hakkında düzenleme yapma yetkisi vardır. Bir takım özelliklerin ve ayrıntıların metne yazılması bir takım kuşkuvarı çağrıştırır. Esasen Yüksek Seçim Kurulu'nun bu konudaki yetkisi teklifin 4. maddesine yazılmak suretiyle benimsendiğine göre detaylı tespitler yapmak anlamlı değildir. Oy pusulası ve oy zarfları ile ilgili düşüncelerimiz de bu doğrultudadır.

6- Sandık Alanı uygulaması seçim hukukumuzda yerini almış ve uygulamalarla tecrübe zenginliği oluşturmuştur. Teklifin 12. maddesi ile (298 s.K.m.81) yapılan düzenlemede getirilen 15 m. yarıçaplı bir bölümün "Sandık Çevresi" olarak tanımlanması için hiçbir gerektirici sebep bulunmamaktadır.

İleriki maddelerde sandık alanı olarak tanımlanan bölüme kolluk güçlerinin yerleştirileceği ve bunlara aynı sandıkta oy kullanma hakkı tanınacağı anlaşılmaktadır. Yürütmenin emrindeki kolluğun pozisyonu "seçimin bağımsız yargı gözetiminde yapılacağına" dair Anayasa hükmüne aykırıdır. Bu durum seçimlerin dürüstlüğü ve açıklığına, seçmen iradesini etkilemeye yol açacağından aykırılık teşkil etmektedir.

7- Madde 13'de (298 s.K.m.82) medya mensuplarının sandık alanı yakınında çalışmalarını içeren bir hüküm mevcuttur. Bu hususta mevcut uygulamalar dışına taşarak farklı anlamlar ve misyonlar yüklenebilecek kişilerin seçim istismarında bulunabilecekleri ve sandık kurulunun rahat ve huzurlu bir ortamda çalışmalarını engelleyecekleri bir zemin oluşturacaktır.

8- Madde 15 ile yapılan düzenleme (298 s.K.m.86) 298 sayılı Kanun'un 43. maddesi ve SEÇSİS sistemiyle çeliştiğinden oy verme anında düzensizlik yaratacağından madde metninden çıkarılmalıdır.

9- Madde 16 ile (298 s.K.m.87) seçim suiistimallerine yol açacaktır. Kaldı ki Nüfus Kanunu'nun 47. ve 298 sayılı Kanununun 44. maddesine aykırıdır. Teklif metninden çıkarılmalıdır.

10- Madde 18 ile (298 s.K.m.94) yapılan düzenlemenin b ve c fıkralarının madde metninden çıkarılması gerekir. Söz konusu şahıslar buldukları sandıktan çıkabilecek sonucu etkileyecekleri ihtimaline karşı kayıtlı oldukları sandıklarda oy kullanmalarının doğru olacağı düşünülmektedir.

11- Madde 19 ile (298 s.K.m.98) yapılan düzenlemeye gerek bulunmamaktadır. Çünkü Yüksek Seçim Kurulu 135, 138 no'lu genelgelerle ihtiyacı karşılamaktadır. Söz konusu genelgelerin güncellenmesi ihtiyaca cevap verecektir.

Benzer bir durum madde 20 ile düzenlenen 298 sayılı Kanununun 100. maddesinde de söz konusudur.

23. ve 24. maddenin birleştirme usullerinde teknik düzenlemeler mutlaka gözden geçirilmelidir.

12- Seçim sonuçlarına itiraza ilişkin m. 25 ile düzenlenen (298 s.K.m.128) hüküm itirazların kısa sürede sonuçlandırılmasına matuf olmalıdır. Aksi halde seçimlerin kesin sonuçlarını almada zorluklarla karşılaşılacaktır.

Sonuç olarak, her ayrıntının kazuistik yöntemle sayılarak Kanun haline getirilmek istenmesi uygulamada kargaşaya yol açacaktır.

Seçim kanunlarında yapılacak değişikliğin aceleyle getirilmemesi üzerinde esaslı olarak çalışılarak ve her kesimin görüşü alınarak yapılması gerekmektedir. Ancak bu yapılmamıştır. Buna rağmen daha esaslı ve doğru düzenlemelerle olgunlaştırılabilecek olan bu teklif, yeterli müzakere ortamı sağlanmaksızın Anayasa Komisyonu'nda da acele görüşme yöntemi ile kabul edilmiştir.

Komisyonunda yapılan görüşmeler sırasında ifade ettiğimiz hususlar ve bu hususlara ilişkin Komisyon Raporuna muhalefetimizi içeren muhalefet görüşümüzü Komisyon Başkanlığına saygıyla sunuyoruz.

29.03.2010

Faruk Bal
Konya Milletvekili

Behiç Çelik
Mersin Milletvekili

S. Nevzat Korkmaz
Isparta Milletvekili

MUHALEFET ŞERHİ

AKP hükümetinin açılım konusundaki samimiyetsizliğinin en iyi örneğini bu yasa teklifi ortaya koymaktadır. Kamuoyunda beklenti yaratan ve demokrasi adına değiştirilmesi kaçınılmaz olan “Türkçe dışındaki başka dil ve lehçelerde propaganda” yasağının kaldırılması ne yazık ki bu yasa teklifinde de yer almamaktadır. Komisyona havale edilen yasa teklifinde, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 58. Maddesinde düzenlenen “propaganda yayınlara ilişkin yasaklar” hakkında hiçbir düzenleme yer almazken, Alt Komisyon çalışmasında, bu maddede de değişikliğe gidilerek, sadece “sözlü propaganda”nın yapılabileceği hüküm altına alınmıştır. Üst Komisyon toplantısında bu maddeye ilişkin verdiğimiz değişiklik önermeleri de reddedilerek hüküm aynen korunmuştur. Oysa, seçim propagandası bir bütündür. Seçim afişleri, pankartları, el ilanları ve radyo ve televizyonlarla yapılacak her türlü propagandanın da Türkçe dışındaki dillerle yapılması bir zarurettir. Ayrıca, Türkçe dışındaki diğer diller propaganda yapılmasının önündeki tek engel 298 sayılı Yasanın 58. maddesi değildir. Asıl engel teşkil eden, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası’dır. Bu yasanın 43 ve 81. maddeleri herkesin anadili ile propaganda yapması önündeki en büyük engeldir. Bu maddelerin mutlak suretle değiştirilmesi gerekir. Komisyon toplantısında bu hükümlerin değiştirilmesi için verdiğimiz değişiklik önermeleri de kabul edilmemiştir.

Ülkemizde Türkçenin yanı sıra birçok dil ve lehçe kullanılmaktadır. Politikacılar da özellikle seçim dönemlerinde, doğal olarak seçmenleriyle onların bildiği dille iletişim kurmaktadırlar. Siyasi partilere ve adaylara farklı dil ve lehçelerde propaganda yapılmasının yasaklanması demokrasiyle bağdaşmamaktadır.

Seçimlerde temel amaç adayla seçmen arasındaki sağlıklı iletişimdir; bu iletişimin en doğal yolu farklı dilleri de kullanılabilme olanağıdır. Bugün doğal olarak siyasal arenanın en tanınmış simaları, bakanlar, milletvekilleri, belediye başkanları seçmenin ve de çoğunlukla kendilerinin, yerel dili veya lehçesiyle konuşmakta, iletişim kurmaktadır.

Ancak yasaklayıcı yasa hükümleri işletilerek hakkında yasal işlem başlatılan çok sayıda politikacı da bulunmaktadır. Çağımızda artık dilin bir yasak konusu yapılması kabul edilemez.

Yine açılımın en önemli ayağını oluşturan anayasa değişikliği de beklentileri karşılamaktan çok uzak kalmıştır. Yaşanan yargı krizinin ardından sadece AKP hükümetinin ihtiyaçlarını karşılayan kısmi bir değişikliği içeren bir paket söz konusudur.

İçişleri Bakanı tarafından kısa bir süre içerisinde yapılacağı açıklanan yasal düzenlemelerin de hiçbiri yapılmamıştır. Bu yasa teklifi de yine hiçbir demokratik adımı içinde barındırmamaktadır.

Oysaki Anayasa kadar önemli olan Seçim Yasası, Milletvekili Seçilme Yasası ve Siyasi Partiler Yasası’nın mutlak suretle önümüzdeki genel seçimlere yetiyecek şekilde değiştirilmesi, halk adına, demokrasi adına kaçınılmaz olmuştur.

Üstelik bu yasaları değiştirmek için anayasal çoğunluğun olmasına da gerek yoktur. AKP hükümetinin tek başına bu değişiklikleri yapmaya nicel olarak yeterliliği vardır.

Seçim hukuku bir bütündür. Başta Anayasa olmak üzere, Siyasi Partiler Yasası, Milletvekili Seçilme Yasası ve Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Yasa birlikte ele alınmalıdır. Seçim süreci, bütün parti ve adaylar için eşit maddi koşullar sağlamalıdır. Seçmenlerin oy kullanarak, bir yurttaşlık görevini ve hakkını yerine getirdikten sonra, bu irade beyanının adil bir biçimde Meclis’te temsil edilmesi gerekir.

Yürürlükte bulunan 25/08/2006 tarih ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu bir siyasi partinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilebilmesi için Türkiye genelinde geçerli oyların yüzde 10'unu almasını gerekli kılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sında "yönetimde istikrar", temsilde "adalet" ilkeleri yer almaktadır. Yüzde 10'luk "ülke seçim barajı" Anayasa'daki "yönetimde istikrar", temsilde "adalet" ilkeleri açısından ele alındığında ne "istikrarı" sağladığı ne de "adalet" uygun olduğu ortaya çıkmaktadır.

Son altı Milletvekili Genel seçimlerinde milyonlarca seçmenin oyu baraj nedeniyle değerlendirme dışında kalmış, meclis iradesine yansımamıştır.

Tek parti iktidarını destekleyerek "siyasi istikrarı" ülke genelindeki yüzde 10 seçim baraj ile sağlanamayacağı 1983 sonrasındaki her bir hükümetin gerek çalışma süresi, gerekse siyasi ortamda yaşanan tartışma süreçleriyle görülmüştür. Mevcut sistem, barajı aşan partiler arasında da eşit bir temsiliyet getirmemekte, yalnızca en çok oyu alan partiyi desteklemektedir.

Seçim barajının yüzde 2 ile yüzde 5 arasında belirlenmesi, parlamentonun toplumun daha geniş kesimlerini kapsamasını ve yansıtmasını sağlayacaktır. Komisyon toplantısında yüzde 10'luk seçim barajının düşürülmesi için verdiğimiz değişiklik önergesi de kabul edilmemiştir.

Demokratik katılımı güçlendirilmiş bir yasama gücü, Türkiye'nin kendi iç dinamikleriyle sorunları çözüme kültürünü geliştirecek ve uluslararası platformlarda da güçlü temsiliyet sağlayacaktır.

Bugün herhangi bir dış beklenti olmadan, herhangi bir uluslararası anlaşma ve merci tavsiyesi olmadan kendi iç demokrasimizi güçlendirmek adına ve daha kapsayıcı bir Türkiye Büyük Millet Meclisi için bu değişim ve dönüşüm zorunludur.

Bir ülkede çok sayıda siyasi partinin bulunması, siyasetteki parçalı yapı veya dağınıklık olarak değerlendirilemez. Siyasi partiler demokrasi, toplumsal barış ve özgürlüklerin politik hayattaki teminatlarıdır.

Her açıdan eşit koşullarda başlamayan seçim yarışının, adil bir yarış olduğu kabul edilemez. Yönetme erkini kullanmaya aday olan, siyasi partilerin ekonomik sorunlardan ötürü, herhangi bir "ekonomik" ve "sosyal" etki altına girmesinin engellenmesi açısından "Devlet Yardımları" yapılmaktadır. Bu yardımlar 87 yıllık Cumhuriyet tarihinde farklı biçimlerde uygulanmış gelmiştir. Son olarak 1995 yılında Anayasa'nın 68/son maddesinde yapılan değişiklikle siyasi partilere "devlet yardımı" yapılması anayasal güvenceye bağlanmıştır.

Emredici nitelikteki bu düzenlemeyle, siyasi partilere 'yeterli düzeyde ve hakça' mali yardım yapılması ve bu yardımın tabi olduğu esasların yasa ile düzenlenmesi öngörülmüştür. Ancak yapılan yasal düzenlemeler, Anayasa'da öngörüldüğü gibi "hakça" devlet yardımı yapılmasına olanak sağlamamıştır.

Yüzde 10 genel seçim barajı nasıl bir temsil adaletsizliği oluşturuyor ise devlet yardımı alabilmek için konulan yüzde 7'lik baraj da, aynı eşitsizliği destekleyen diğer bir dayanaktır. Yüzde 7 oy alma zorunluluğu, tıpkı seçim barajı gibi, çoğunluğu oluşturan partilerin desteklenmesi öngörmekte ve demokrasinin "çoğulculuk" ilkesini zedelemektedir. Siyasi Partiler Yasası'nın bu haksız hükmünü düzenleyen Ek 1 inci maddesinin değiştirilmesine ilişkin verdiğimiz değişiklik önergesi de kabul edilmemiştir.

Yurttaşların vergileriyle oluşturulan devlet gelirlerinin, yurttaşların ülke politikasına yön vermeleri için seçtikleri veya örgütlendikleri siyasal partilere yeterli düzeyde ve hakça paylaştırılması gerekir.

Ekonomik sıkıntılar nedeniyle örgütsel yapısını geliştiremeyen, siyasi bir etkinlik yapamayan ve de geniş kitlelere ulaşamayan bir siyasi partinin siyasi hayatta varlığını sürdürmesi oldukça zordur. Ayrıca bu durum siyasi partiler arası en başından eşitliği ortadan kaldırmakta ve küçük partileri ya yok olmaya ya da marjinal kalmaya zorlamaktadır.

Yasa teklifinin 30 uncu maddesi ile düzenlenen “birleşik oy pusulası” hakkında vermiş olduğumuz değişiklik önergesi de kabul edilmemiştir. Milletvekili genel seçimlerine katılan bağımsız adayların, birleşik oy pusulasında yer alması uygulamada çok ciddi sorunlara neden olmaktadır. Birleşik oy pusulasında yer alan bağımsız adayların, sadece isim ve soy isimlerinin yanı sıra kendilerini tanıtıcı hiçbir ibarenin olmaması; okuma-yazma bilmeyen vatandaşlar bakımından ciddi bir sorun teşkil edecektir.

Yukarıda arz ettiğimiz nedenlerden ötürü, bu yasa teklifinin bu şekilde yasalaşmasına karşıyız. Muhalefet şerhimizi saygıyla sunarız.

Hamit Geylani

Hakkâri Milletvekili

ANKARA MİLLETVEKİLİ HALUK İPEK'İN TEKLİFİ (2/636)
SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA
KANUN İLE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 49 uncu maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 49/A maddesi eklenmiştir.

“Seçim büroları

MADDE 49/A- Seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, katıldıkları seçim çevrelerinde seçim çalışmalarını yürütmek üzere, kamuya ait bina ve tesisler dışında kalan yerlerde seçim büroları açabilirler.

Seçim bürosu, siyasi partilerin il veya ilçe başkanlıkları ile bağımsız adayların, büronun adresini ve en az bir sorumlusunun kimlik ve iletişim bilgilerini içeren bildirimini mahallin en büyük mülki amirine vermeleriyle açılmış sayılır.

Açılma şartlarını taşımayan bürolar, şartlar tamamlanıncaya kadar mülki amirlerce kapatılır.

Seçim bürolarında görüntülü ve sesli propaganda yapılabilir.

Seçim büroları saat 09.00'dan 23.00'e kadar halka açık faaliyette bulunabilir.”

MADDE 2- 298 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Açık yerlerde, güneşin batmasını müteakip iki saatin sonundan itibaren güneşin doğmasına kadar toplu olarak, sözlü propaganda yapılamaz.”

MADDE 3- 298 sayılı Kanunun 55/A maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 55/B maddesi eklenmiştir.

“Yazılı basın, iletişim araçları ve internet ile propaganda

MADDE 55/B- Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, yazılı basın ve yayın araçları ile veya internet ortamında, sözlü, yazılı, görüntülü, sesli ve benzeri yöntemlerle ya da vatandaşların taşınabilir telefonlarına veya elektronik posta adreslerine sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle seçim propagandası yapabilirler.”

MADDE 4- 298 sayılı Kanunun 57 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Propaganda amaçlı yayın ve malzeme dağıtma

MADDE 57- Seçime katılan siyasi partiler ve adaylar, seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, kendilerini tanıtıcı nitelikte broşür, el ilanları, parti bayrağı, poster, afiş veya ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi malzemeler dağıtabilir veya dağıttırabilirler.

Siyasi partiler ve adaylar, kendilerine ait reklam veya ilan içeren ve her biri için değeri beş Türk Lirasını geçmeyen kalem, anahtarlık, ajanda, şapka, çanta, tişört ve benzeri tanıtım malzemelerini dağıtabilir veya dağıttırabilirler.

Bu maddede belirtilen yayın veya malzemeleri dağıtacak kimselerin on sekiz yaşını doldurmuş olması şarttır.”

MADDE 5- 298 sayılı Kanununun 60 ıncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sabit ilan ve reklam yerlerinde propaganda

MADDE 60- Siyasi partiler ve bağımsız adaylar, seçim bürolarına, seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçim propaganda süresinin sona erdiği tarihe kadar, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Siyasi partiler ise il, ilçe ve belde binalarına sayılan malzemeleri her zaman asabilir veya yapıştırabilir.

Siyasi partiler ve bağımsız adaylar seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, açık veya kapalı yer toplantıları ile taşıtlarında, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri ilan ve reklam malzemesi kullanmakta serbesttirler.

Miting günü, miting alanı çevresindeki güzergahlarda, toplantı bitimine kadar bu malzemelerin kullanılması serbesttir.

Yukarıda sayılan yerler dışında, propaganda ilan ve reklam malzemeleri, ancak seçim kurullarınca gösterilecek yerlere ve aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre asılır ve yapıştırılır.

Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, kendilerini tanıtıcı poster, parti bayrağı, ilan, pankart veya afiş gibi malzemeleri asmak veya yapıştırmak amacıyla, o seçim çevresi içinde, belediyelerce doğrudan kullanılan ve ilçe seçim kurullarınca belirlenen sabit ilan ve reklam yerlerinden süresi, sayısı ve ücreti eşit olmak şartıyla yararlanabilirler. Şu kadar ki seçim zamanı dışında ücretsiz olarak isteklisine tahsis edilen ilan ve reklam yerleri için ücret talep edilemez.

Belediyelerin izni ile özel kişi ve kuruluşlarca kurulan veya belediyelere ait olup da özel kişi ve kuruluşlara kiraya verilen sabit ilan ve reklam yerlerinin, bu kişi ve kuruluşlar tarafından siyasi propaganda amacıyla kullanılabilmesi için, bu hususta ilçe seçim kurulu başkanlığına yapılacak başvuru üzerine, ilçe seçim kurulunca, söz konusu yerlerin bu madde hükümlerine göre tahsis gerekir.

İlçe seçim kurulu, o seçim çevresi içindeki ticari amaçlı sabit ilan ve reklam yerlerini oy verme gününden önceki kırkıncı güne kadar belirleyerek, seçime katılan tüm siyasi partilere ve bağımsız adaylara yazılı olarak bildirir. Siyasi partiler ve bağımsız adaylar bu bildirimden itibaren iki gün içinde yararlanmak istedikleri ilan ve reklam yerlerini ve süresini yazılı olarak ilçe seçim kuruluna bildirirler. Şu kadar ki, bağımsız adayların her biri için en çok beş gün ayrılır.

İlçe seçim kurulu, başvuruda bulunan siyasi parti ve bağımsız adaylar arasında bu maddeye göre tahsis yapar.

Aynı ilan ve reklam yerleri için birden fazla siyasi parti ve bağımsız adayın talepte bulunması halinde, ilçe seçim kurulu, ilgilileri aynı anda davet ederek son tercihlerini yazılı olarak bildirmelerini ister. İlgili parti veya bağımsız adaylar arasında anlaşma olmaması durumunda ilan ve reklam yerleri ad çekme işlemi yapılarak eşit süre, sayı ve ücret karşılığında tahsis edilir. Ad çekme işlemi, birden fazla istekte bulunulan her bir ilan ve reklam yeri için, propaganda süresinin tamamı, istekli sayısına bölünmek suretiyle, eşit sürelerle yapılır.

Şehir dışında karayolları kenarında bulunan sabit ilan ve reklam yerlerini de aynı usulle belirlemeye ve tahsis etmeye il seçim kurulu yetkilidir. Ancak il seçim kurulu bu yetkisini, yetkili ilçe seçim kuruluna devredebilir.

Ad çekme işleminden sonra, ilan ve reklam yerinden yararlanmak istemediğini il veya ilçe seçim kuruluna yazılı olarak bildiren siyasi parti veya bağımsız aday için ayrılan yerler, başvuruda bulunan siyasi parti veya bağımsız adaya tahsis edilebilir.

Bu Kanunda yasaklanan yerler dışında, kamuya açık alanlara yerleştirilmiş görüntülü reklam ve ilan yapmaya uygun sabit dijital reklam panoları vasıtasıyla da görüntülü propaganda yapılabilir. Ancak bu araçlarla sesli propaganda yapılamaz. Bu panoların hangi gün ve saatlerde siyasi propagandalar için kullanılacağı seçim kurulları tarafından belirlendikten sonra, bu süre içinde yapılacak propagandaların sıra ve süresi yukarıdaki fıkralarda belirtilen usule göre belirlenerek, siyasi parti veya bağımsız adaylara tahsisi yapılır.

Vatandaşlar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, propaganda süresinin bitimine kadar konutlarına, işyerlerine veya taşıtlarına, partilere veya adaylara ait bayrak, afiş veya poster gibi tanıtıcı malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Bu ilan ve reklamlar her türlü vergi ve harçtan muaftır.

Bu maddede belirtilen ilan ve reklam malzemeleri, birinci fıkrada belirtilen yerler dışında, seçim propaganda süresinin sona erdiği andan itibaren hiçbir suretle asılamaz, yapıştırılmaz ve teşhir edilemez.”

MADDE 6- 298 sayılı Kanununun 61 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlan ve reklam yerleri ile ilgili yasaklar

MADDE 61- Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar, siyasi partiler, bağımsız adaylar, herhangi bir kurum veya kuruluş ya da vatandaşlar tarafından, bu Kanunda belirtilen yerler dışında, ilan ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemelerin asılması, yapıştırılması veya teşhiri yasaktır. Aksi halde, bu ilan ve reklamlar kaldırılır ve masrafları ilgisinden tahsil edilir. Bu maddede belirtilen yasaklarla ilgili işlem yapma yetkisi, seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününden önceki otuzuncu güne kadar mülki makamlara, son otuz gün içinde ilçe seçim kurullarına aittir. Belediyeler, bu maddede belirtilen yetkili mercilerin talebi üzerine, maddeye aykırı hususları gidermek için gerekli araç, gereç ve personeli sağlamakla yükümlüdür.

Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar; şehiriçi veya şehirdışında, toplu taşıma amacıyla kamu hizmetlerinde kullanılan hava, kara, deniz ve raylı sistem taşıtlarında yer alan reklam yerleri ve araçlarında siyasi propaganda içeren yayın yapılamaz. Yolcuların inip bindiği kapalı alanlarda da bu hüküm uygulanır. İlçe seçim kurulları, bu fıkradaki yasaklara aykırılıkların önlenmesi için mülki makamlar vasıtasıyla gerekli denetimi yaparlar.”

MADDE 7- 298 sayılı Kanununun 68 inci maddesine birinci, ikinci ve üçüncü fıkra olarak aşağıdaki fıkralar eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

“Oy sandıkları, eni 35, boyu 50, yüksekliği 40 cm, şeffaf, ısıya ve kırılmaya dayanıklı sert plastikten mamûl, kapağı ipe bağlanıp mühürlenmeye elverişli ve kapağının üzerinde zarfların atılmasına uygun, boyu 25, eni 1 cm ebatlarında bir açıklık olacak şekilde yaptırılır.

Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye ve muhtarlık seçimlerinde oylar ayrı sandıklarda kullanılır.

Seçimlerde kullanılacak oy verme kabinleri, eni 120, boyu 150, yüksekliği 180 cm, portatif, hafif metal profil üzerinde, bir tarafı açılıp kapanabilir ve içini göstermeyen koyu renk kumaşla kaplı, kolay taşınabilir ve katlanabilir olacak şekilde yaptırılır.

Sandıkların ve oy kabinlerinin üzerinde Yüksek Seçim Kurulu ibaresi ve logosu bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde, bu maddenin amacına uygun biçimde oy sandıkları ve kabinlerinin standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.”

MADDE 8- 298 sayılı Kanununun 78 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birleşik oy pusulası ve zarflar

MADDE 78- Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı seçimlerinde, bu Kanun ve özel kanunlarında yer alan hükümlere göre hazırlanacak birleşik oy pusulaları kullanılır. Oy zarfları, her seçim için ayrı renkte, eni 15 cm, boyu 21 cm olacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulunca hazırlatılır. Oy zarflarının ön yüzünün sol üst köşesinde 4x4 cm ebadında Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde bu maddenin amacına uygun biçimde oy zarflarının standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.”

MADDE 9- 298 sayılı Kanununun 81 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık alanı ve sandık çevresi

MADDE 81- Sandık alanı, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alandır. Ancak ceza infaz kurumları ile tutukevlerine konulan sandıklar için bu hüküm uygulanmaz. Bu yerlerde, sandık kurulu başkanı şartları dikkate alarak bir uzaklık belirler ve bunu tutanağa geçirir.

Sandık çevresi, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı çevredir.”

MADDE 10- 298 sayılı Kanununun 82 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık çevresinde düzenin sağlanması

MADDE 82- Sandık çevresinde düzenin sağlanması, sandık kurulu başkanına aittir. Sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamaz.

Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilciler, seçim kurullarınca önceden kendilerine verilen belge ile sandık çevresinde bulunabilirler. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir.

Sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlar ile oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları, başkan uyarır. Bu uyarının gereğini yerine getirmeyen kimse, kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Sandık kurulu başkanının bu maddede belirtilen görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak ilgili hakkında yukarıda belirtilen yetkiyi kullanır ve durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirir.

Sandık çevresinde, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından, derhal kolluk güçleri çağrılmak suretiyle sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde, yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar, cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra, güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak, sandık çevresinden dışarı çıkarılır.

Bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorundadır.

Sandık kurulunun görev yaptığı yerde cep telefonu ile görüşme yapmak yasaktır. Ancak sandık kurulu başkan ve üyelerinin, görevleri gereği yapacağı görüşmeler bu hükmün dışındadır.

Sandık çevresinde bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirir ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağırır.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlayacak tedbirleri alır. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır.”

MADDE 11- 298 sayılı Kanunun 83 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık alanında alınacak güvenlik önlemleri ve yasaklar

MADDE 83- Sandık alanında, sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimseler ile seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz.

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalara gibi görevliler de dahil olmak üzere resmi üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremezler.

Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde, bu Kanunda gösterilen yasaklara aykırı davranışlar olması veya suç işlenmesi halinde, bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılır. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde bu yetkiler, sandık kurulu başkanı veya sandık kurulu başkanının görevlendireceği sandık kurulu üyesi tarafından kullanılır.

Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık alanlarında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır; seçmenin ve sandık alanında bulunma hakkına sahip diğer kimselerin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Mülki ve idari makamlar bu hususlarda, İlçe Seçim Kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır.”

MADDE 12- 298 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Oy verme yetkisi

MADDE 86- Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

Bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez. Ancak, kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dahil edilmek suretiyle seçmenin oy kullanması sağlanır.

Her seçmen, bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.

Bir seçmen aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.

Bir seçmen, hangi seçim çevresinin seçmeni ise ancak o seçim çevresinde yapılan seçimler için oy kullanabilir.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmi belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmi belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile oy kullanırlmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir.”

MADDE 13- 298 sayılı Kanunun 87 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, seçmen bilgi kağıdını veya Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını ispata elverişli resmi makamlarca onaylanmış bir belgeyi ibraz etmesi şarttır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde taksirli suçlardan hükümlü ya da tutuklu bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer.”

MADDE 14- 298 sayılı Kanunun 92 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar

MADDE 92- Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak, oy pusulasını hazırlamak için, kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır.

Seçmenin, cep telefonu, fotoğraf veya film makinası gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesi yasaktır. Bu tür cihazlar, kapalı oy verme yerine girmeden önce kapatılarak sandık kurulu başkanına teslim edilir ve oy kullanma işlemi bittikten sonra seçmene iade edilir.”

MADDE 15- 298 sayılı Kanunun 94 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanması

MADDE 94- İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede, oy verme hakkına sahip olduğu halde, görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan;

a) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,

b) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,

c) İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin,

her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir. Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğuna ilişkin olarak belge verilen seçmenler, bu belgeyi sandık kuruluna teslim ederek görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.

Milletvekilleri ile milletvekili adayları, seçmen kütüğüne kayıtlı oldukları yerin ilçe seçim kurulu başkanından alacakları oy kullanma belgesini göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi içinde veya dışında, herhangi bir sandıkta oylarını kullanabilirler.

Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak, karşısına imzaları alınır. Ayrıca, oy kullanmalarını takiben, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine verilen oy kullanma hakkı bulunduğuna ilişkin belge sandık kurulu tarafından geri alınır ve bu işlemler tutanağa geçirilir.

Milletvekili seçimlerinde, seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri, seçmen bilgi kağıdı bulunmak şartıyla, ilçe seçim kurulundan ayrıca belge almalarına gerek olmaksızın, oy kullanma hakkına sahip oldukları seçim çevresinde, görevli oldukları sandıkta oy kullanabilirler. Bu şekilde oy kullanan görevlilerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak karşısına imzaları alınır. Ayrıca, oy kullanmalarını takiben bunların seçmen bilgi kağıtları sandık kurulu tarafından geri alınır ve bu işlemler tutanağa geçirilir.”

MADDE 16- 298 sayılı Kanununun 98 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 98- Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden kontrol edilir.

Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan, bir parçası koparılmış veya tamamı yrtılmış, üzerinde seçmenin kimliğini veya oyunu kesin belli edecek şekilde imza, mühür, işaret veya yazı bulunan zarflar geçersiz sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişi güzel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı tutanağa yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Sandıklar, bütün seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz.”

MADDE 17- 298 sayılı Kanununun 100 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Zarfların açılması, oyların sayım ve dökümü

MADDE 100- Oyların sayım ve dökümü, açık ve aralıksız yapılır. Yapılacak şikayet ve itirazlar, işi durdurmaz.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Sandık kurulu başkanı, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından,

a) Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,

b) İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,

c) Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirmek ve korumak,

üzere görevlendirir.

Sayım ve döküm cetvellerinde, ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adları soldan sağa doğru sütunların yukarısındaki hanelere yazılır. Daha sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayrılarak, bağımsız adayların ad ve soyadları, alfabetik sırada sütunların yukarısındaki hanelere yazılır.

Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere “EVET” mührü basılmış ise, o partinin adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur. Muhtarlık seçimlerinde ise, zarfın içerisinden çıkan oy pusulaları, hangi muhtar veya üyelere ait ise onların adı ve soyadı okunur.

Büyükşehir belediye seçimlerinde, önce büyükşehir belediye başkanlığına, sonra ilçe belediye başkanlığına ve daha sonra da belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır. Diğer belediye seçimlerinde ise önce belediye başkanlığına, sonra belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı ile içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı, zarfların açılması bittikten sonra tespit edilip sandık sonuç tutanağına işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli üyeler tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütündeki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları, görevli üye tarafından, masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sayım ve döküm cetveline işlenmeksizin ayrılır ve sandık kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

Sayım ve döküm cetvelleri arasında, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları geçerli oy sayıları bakımından çelişki olması durumunda, ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti ve bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usule göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle, sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

Açılan sandığa ait son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç, tutanak defterine işlenir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılmaz, yırtılmaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılır.

Sayım ve döküm cetvelinde, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oylar, orada bulunanlara, başkan tarafından yüksek sesle ilan edilir.

Bu ilandan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar, sandık sonuç tutanağına işlenir. Bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, sandık sonuç tutanağı, başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler. Ancak, parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi tespit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemi yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.”

MADDE 18- 298 sayılı Kanununun 101 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Geçerli olmayan oy pusulaları

MADDE 101- Aşağıda yazılı;

1. Sandık kurulunca verilen ve o seçim için düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan,
 2. Arkasında “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunmayan,
 3. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
 4. Hiçbir yerine “EVET” mührü basılmamış olan,
 5. Siyasi partilere veya bağımsız adaylara ayrılan alanlardan birden fazlasına “EVET” mührü basılmış olan,
 6. Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış “EVET” mührü bulunan,
 7. Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
 8. Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
 9. Üzerine “EVET” mührü dışında veya “EVET” mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
 10. Üzerinde yer alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
 11. Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan,
- birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

Ancak aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

1. Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması.
2. Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması.
3. Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi.
4. Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle “EVET” mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi.
5. Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan “EVET” mührünün sadece iki parti alanını ayıran çift çizgili bölgeye taşmış olması.
6. Başka bir siyasi partinin veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, bir siyasi partinin alanına birden çok “EVET” mührü basılması.

Belediye seçimlerinde, zarftan herhangi bir seçime ait birden fazla oy pusulası çıkması bu seçim için verilen oyları geçersiz kılar. Buna karşın, bu seçimlerde zarftan, sadece bir birleşik oy pusulası çıkmış olması o oyu geçersiz kılmayacağı gibi, zarftan çıkan oy pusulalarından bir seçime ait olanının geçersiz olması da diğerlerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

Muhtar ile ihtiyar meclisi ve heyeti üyeliği seçimlerinde, oy pusulalarına “EVET” mührünün vurulmuş olması, bu oy pusulalarını geçersiz kılmaz.”

MADDE 19- 298 sayılı Kanununun 105 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi

MADDE 105- Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını, iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler. Bu tutanakların ait olduğu bölümüne, her seçim türüne ilişkin bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve sandık kurulu mühürü ile mühürlenir.

Yukarıdaki fıkra gereğince işlenmesi gereken bilgiler şunlardır:

1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası.
2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün.
3. Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık saat 17.00'den sonra açılmış ise bunun sebebi.
4. Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullandırılan seçmen sayısı.
5. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam zarf sayısı ile kullanılmayarak artan zarf sayısı.
6. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam oy pusulası sayısı ile kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı.
7. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı.
8. Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak bu Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı.
9. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı.

10. Sandıktan çıkan zarf sayısı.
 11. Geçerli zarf sayısı.
 12. Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi.
 13. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı.
 14. Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise, eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı.
 15. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı.
 16. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı.
 17. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı.
 18. Geçerli oy pusulalarının toplamı.
 19. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi.
 20. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi.
 21. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.
 22. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı.
 23. Oylama iş ve işlemlerine ve oyların sayım ve dökümüne dair yapılan şikayetlerle bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları.
 24. Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise, sayısı.
 25. Sayım ve döküm sonucunun başkan tarafından orada hazır bulunanlara ilan edildiği.
- Sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanaklar oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır.”
- MADDE 20-** 298 sayılı Kanunun 106 ncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.
- “Müşahitlere verilecek tutanak
- MADDE 106- Sandık kurulu, sandık sonuç tutanağını düzenledikten sonra, bu tutanakta yer alan bilgilere göre, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine verilmek üzere, her seçim türü için özel olarak hazırlanmış müşahit tutanağını düzenler.
- Bu tutanakların ait olduğu bölümüne aşağıdaki bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve mühürlenir.
1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası.
 2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün.
 3. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı.
 4. Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı.
 5. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı.
 6. Sandıktan çıkan zarf sayısı.

7. Geçerli zarf sayısı.
8. Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi.
9. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı.
10. Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı.
11. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı.
12. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı.
13. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı.
14. Geçerli oy pusulalarının toplamı.
15. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi.
16. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi.
17. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.
18. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı.

Bu tutanaklar, talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine verilir.

Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmez.

Müşahit tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır. Bu halde suretler de ayrıca sandık kurulu mührü ile mühürlenir ve imzalanır.

Sandık kuruluna, her seçim türü için oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda müşahit tutanağı verilir.”

MADDE 21- 298 sayılı Kanununun 108 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Seçim sonuçlarının ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve denetlenmesi

MADDE 108- Sandık kurullarından gelen sonuç tutanaklarının, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve seçim sonuçlarının belirlenmesi işlemleri, açık ve aralıksız olarak yapılır.

İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işlemleri sırasında, siyasi partilerin aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri ile ilçe seçim kurullarındaki siyasi parti temsilcileri istedikleri takdirde hazır bulunurlar. Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri üçten fazla olursa ad çekilerek, adı ilk çıkanlardan üçü bu işlemleri takip etmek üzere kalabilirler. Siyasi parti aday ve müşahitleri için ad çekme yapılmaz. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, birleştirme iş ve işlemlerini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.

İlçe seçim kurulu, sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, geldikçe almakla beraber, aralıksız olarak çalışır ve gelen tutanakları, her seçim türü ve çevresine ait özel tutanaklara sandık numara sırasına göre işlemek suretiyle birleştirmeye devam eder. En son sandık sonuç tutanağı geldikten sonra, ilçe dahilindeki bütün sandık sonuç tutanaklarının birleştirilmesi tamamlanarak, bunun sonucu bir tutanakla tespit edilir. Bu işlemler, Kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olmak şartıyla, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, bilgisayar ortamında da yapılabilir.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği birleştirme tutanaklarına;

1. Seçimin türü ile seçimin yapıldığı il seçim çevresi ve ilçe adı,
2. İlçe seçim kurulu adı,
3. Tutanak sayfa numarası,
4. Teselsül sırasına göre sandık kurulu numarası,
5. Sandığın bulunduğu seçim bölgesinin adı,
6. Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin sayısı,
7. Oy kullanan seçmenlerin sayısı,
8. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
9. İtiraz edilen fakat geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
10. Geçerli oy pusulalarının toplamı,
11. Geçersiz oy pusulalarının toplamı,
12. Geçerli oyların siyasi parti veya bağımsız adaylara veya kendilerine oy verilen kimselere göre dağılımı,
13. Yüksek Seçim Kurulunca gerekli görülen diğer bilgiler, rakam ve yazı ile yazılır.

Birleştirme işlemi için birden fazla tutanak kullanılmış ise, her tutanağa sıra numarası verilir.

İlçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce; birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarının tamamını gösterir bir döküm cetveli, ilçe seçim kurulunun siyasi partili üyelerine de birer nüsha çoğaltılarak verildikten sonra, o tutanakta birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanakları ilçe seçim kurulunda, başkanın görevlendireceği memur üyelerden biri tarafından, yüksek sesle okunmak suretiyle, ilçe birleştirme tutanağına işlenen bilgilerde yanlışlık olup olmadığı denetlenir. Başkan, denetim sırasında tespit edilen yanlışlıkları tutanağa geçirmek üzere, kurulun diğer memur üyesini görevlendirir.

Denetim işlemi sonucunda, bir denetim tutanağı düzenlenir ve bu tutanak başkan ve üyelerce imzalanır.

Denetim işlemi tamamlandıktan sonra, varsa düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı, kurul başkanı ve üyelerince imzalanır ve sonuçlar hazır bulunanlara sözlü olarak ilan edilir.

İlçe birleştirme tutanağının onaylı bir sureti, ilçe seçim kurulunda herkesin inceleyebileceği uygun bir yere, bir hafta süreyle asılmak suretiyle ilan edilir.

İlçe birleştirme tutanağının ve denetim tutanağının imzalı ve mühürlü birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanınca, kurulun siyasi partili üyelerine verilir. Ayrıca, ilan süresi içinde yazılı talepte bulunan ve o seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ilçe başkanlıklarına ve bağımsız adaylara da bir defaya mahsus olmak üzere verilir.

Birden çok ilçe seçim kurulu bulunan ilçelerde, her ilçe seçim kurulu, kendisine bağlı bulunan sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, yukarıda belirtilen usule göre birleştirdikten sonra, düzenleyeceği denetim ve birleştirme tutanağının onaylı birer suretini, bir numaralı ilçe seçim kuruluna teslim eder. Birinci ilçe seçim kurulu, aldığı bu tutanaklardaki sonuçları, kendi düzenlediği özel tutanağa, sütun başlıkları altına toplam sayıları yazmak suretiyle veya ayrı bir tutanak düzenleyerek birleştirme işlemi yapar. Birinci ilçe seçim kurulunun düzenleyeceği ilçe birleştirme tutanağının ilanı ve siyasi parti ve adaylara verilmesi hususunda da yukarıdaki fıkraya göre işlem yapılır.

Yukarıdaki fıkralara göre hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı ile denetim tutanağının onaylı birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanı ile en az iki üye tarafından, en kısa sürede il seçim kuruluna teslim edilir. Bu tutanaklar ayrıca elektronik ortamda da gönderilir.

Asıl ve geçici ilçe seçim kurulu başkanları, sayım, döküm ve birleştirme iş ve işlemlerinin yapıldığı yerlerde, sandık kurulu başkanlarının, sandık çevresinde sahip oldukları yetkileri kullanabilirler.”

MADDE 22- 298 sayılı Kanunun 128 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 128- Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.

Bu itirazlar, sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına kadar sözle veya yazıyla, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki salı günü saat 15.00’e kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikayet veya itirazda bulunmuş olması şart değildir.

İlçe seçim kurulları, itirazları en geç itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00’ye kadar karara bağlar. İtirazı yapan hazır ise, karar kendisine bildirilir; değilse tebliğ edilir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için Kanunda öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez.”

MADDE 23- 298 sayılı Kanunun 153 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına, kanuna aykırı biçimde engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

O seçim çevresinde yapılan seçimlerde, oy kullanma hakkına sahip olan bir seçmenin, oy kullanmaya gitmesine veya sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına engel olmak amacıyla, tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimse, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiillerin birden fazla seçmene karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.”

MADDE 24- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlgili parti teşkilatı, bu tebliğden itibaren iki gün içinde, o çevrelerin listelerindeki eksikleri tamamlar. Aksi takdirde, o siyasi parti, yukarıdaki madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, adayları eksik kalan seçim çevresinde, eksik liste ile seçime katılır.”

MADDE 25- 2839 sayılı Kanunun 26 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 26- Milletvekili seçimlerinde birleşik oy pusulaları kullanılır.

Milletvekili seçimlerinde kullanılacak birleşik oy pusulaları, aşağıdaki esaslar dahilinde hazırlanır:

a) Birleşik oy pusulaları, her seçim çevresinde, seçime katılan siyasi parti ve bağımsız aday sayısı göz önünde tutularak, beyaz renkte ve üzerinde “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılır.

b) Siyasi partilerin oy pusulasında kullanılacak özel işareti, adı ve kısaltılmış adının belirlenmesinde, parti tüzüğü esas alınır. Tüzüklerine göre, kısaltılmış adları mevcut olmayan siyasi partilerin, birleşik oy pusulalarında tam adı yazılır.

c) Birleşik oy pusulasında siyasi partilerin özel işaretleri, tüzüğüne uygun biçimde renkli olarak bastırılır.

d) Birleşik oy pusulalarında, bağımsız adaylar için herhangi bir özel işaret veya ibare kullanılamaz.

e) Birleşik oy pusulalarının üst, sağ ve sol kenar boşlukları en az 2 cm olur.

f) Birleşik oy pusulasının başlığına, rakamla, yapılan seçimin dönemi yazıldıktan sonra, bu ibarenin yanına büyük harflerle, "Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler Birleşik Oy Pusulası" ibaresi, şayet oy pusulasının ait olduğu seçim çevresinde bağımsız adaylar varsa, "Milletvekili Genel Seçimi Siyasi Partiler ve Bağımsız Adaylar Birleşik Oy Pusulası" ibaresi, ortalı biçimde yazılır. Yapılan seçim ara seçim niteliğinde ise, yukarıda yer alan genel sözcüğü yerine "Ara" sözcüğü yazılır. Bu ibarenin altına, seçim çevresinin adı ve varsa numarası büyük harflerle yazılır.

g) Birleşik oy pusulasının başlık yazısının altında, 2 cm aralık bırakılarak, her siyasi parti için 4 cm genişliğinde, kenarları çizili birer dikey sütun ayrılır. Sütunlar, seçime katılan siyasi parti temsilcileri huzurunda, Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, soldan sağa doğru yan yana sıralanır ve aralarında 0,75 cm aralık bırakılır.

h) Siyasi partilerden herbirine ait sütunda, yukarıdan aşağıya doğru sırasıyla;

1. Kenarları 3 cm olan bir kare içine yerleştirilecek parti özel işareti,

0,5 cm aralık,

14 punto, koyu renkte ve büyük harfle yazılacak partinin kısaltılmış adı, 11 punto ve büyük harfle yazılacak partinin tam adı,

10 punto, koyu renkte ve baş harfleri büyük şekilde, parti genel başkanının nüfus kayıt örneğindeki adı ve soyadı,

2. 2 cm aralık,

3. Sütun çizgilerine ortalı olarak yerleştirilecek 2,5 cm çapında boş daire,

4. 2 cm aralık,

yer alır. Ancak siyasi partilerin adayları birleşik oy pusulasına yazılmaz.

1) Bağımsız adaylar, birleşik oy pusulasının en sağ tarafındaki siyasi parti sütunundan sonra ve aynı hizada olmak üzere, 0,75 cm aralık bırakılarak, dikey ve kalın bir çizgi çizildikten ve bu çizgiden sonra 0,75 cm boşluk bırakıldıktan sonra, aşağıdaki şekilde yerleştirilir:

1. Her bağımsız aday için, kenarları 4 cm olan bir kare ile bu karenin içine 2,5 cm çapında boş daire çizilir. Bu dairenin 0,5 cm altına, 10 punto, koyu renkte ve baş harfleri büyük şekilde, adayın, nüfus kayıt örneğindeki adı ve soyadı ortalı biçimde yazılır.

2. Birden fazla bağımsız aday varsa, bağımsız adaylara ait her kare, aralarında 0,75 cm boşluk bırakılarak ad sırasına göre, alt alta yerleştirilir. Ancak, alt alta en fazla iki bağımsız aday yer alabilir. Sonraki bağımsız adaylar aynı usulle oy pusulasının sağ tarafına doğru yerleştirilir. Her kare arasına 0,75 cm boşluk konur. Bağımsız adaylar bittikten sonra 1 cm boşluk bırakıldıktan sonra dikey bir çizgi çizilir.

3. Siyasi parti sütunlarının altında hiçbir surette bağımsız adaylara yer verilmez.

i) Yurt dışı seçmenler tarafından kullanılacak birleşik oy pusulaları, bu maddede öngörülen usul ve esaslara göre hazırlanır."

MADDE 26- 298 sayılı Kanunun 84 üncü maddesi ile 85 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 99 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 27- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 28- Bu Kanun, Bakanlar Kurulu tarafından yürütülür.

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

**SEÇİMLERİN TEMEL HÜKÜMLERİ VE SEÇMEN KÜTÜKLERİ HAKKINDA
KANUN İLE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 17 nci maddesinin birinci fıkrasına ikinci cümle olarak aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ayrıca seçime katılan siyasi partilerden, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde en çok oy almış 4 siyasi parti ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partiler, o siyasi parti genel başkanları tarafından yazılı olarak yetki verilmiş olması şartıyla Yüksek Seçim Kurulunda da bir asıl bir yedek temsilci bulundurulabilir.”

MADDE 2- 298 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Açık yerlerde, güneşin batmasını müteakip ikinci saatin sonundan güneşin doğmasına kadar toplu olarak, sözlü propaganda yapılamaz.”

MADDE 3- 298 sayılı Kanunun 51 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Seçim büroları

MADDE 51/A- Seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, katıldıkları seçim çevrelerinde seçim çalışmalarını yürütmek üzere, seçim büroları açabilirler. Ancak Devlet ve diğer kamu tüzel kişileri ve bunlara bağlı kuruluşlara, Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklara, özel gelir kaynakları ve özel imkanları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklere ve Devletten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıflara, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile üretici birlikleri, kooperatif birlikleri, bankalar ve sendikalara ait bina ve tesisler bu amaçla kullanılamaz.

Seçim bürosu, siyasi partilerin il veya ilçe başkanlıkları ile bağımsız adayların, büronun adresini ve en az bir sorumlusunun kimlik ve iletişim bilgilerini içeren bildirim seçimin başlangıcından yazılı propagandanın başlangıç tarihine kadar mahallin en büyük mülki amirine, propaganda süresinin başlamasından sonra ilçe seçim kuruluna vermeleriyle açılmış sayılır. Bildirim suretiyle açılan seçim bürolarının listesi, mahallin en büyük mülki amiri tarafından ilçe seçim kurullarına gönderilir.

Açılma şartlarını taşımayan seçim bürolarının ilgisine bu eksikliklerin üç gün içinde tamamlanması için süre verilir. Bu süreye uyulmaması halinde bürolar, şartları tamamlanmaya kadar mülki amirlerce kapatılır.

Diğer seçim faaliyetleri saklı kalmak üzere seçim bürolarında görüntülü ve sesli propaganda yapılabilir. Ancak, seçim bürolarında yapılacak sesli yayınlar, çevresel gürültü ile ilgili mevzuata uygun olmak zorundadır.

Seçim büroları saat 09.00'dan 23.00'e kadar halka açık faaliyette bulunabilir.”

MADDE 4- 298 sayılı Kanunun 55/A maddesine aşağıdaki fıkra ikinci fıkra olarak eklenmiş sonraki fıkralar teselsül ettirilmiştir.

“Seçimin başlangıç tarihinden itibaren oy verme gününden önceki 24 saate kadar olan sürede, siyasi partiler veya adaylar radyo ve televizyonlarda birlikte veya ayrı ayrı açık oturum, röportaj, panel gibi programlara katılarak görüşlerini açıklayabilirler. Siyasi partiler veya adayların açık veya kapalı yer toplantıları, radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanabilir.”

MADDE 5- 298 sayılı Kanunun 55/A maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Basın, iletişim araçları ve internette propaganda

MADDE 55/B- Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, yazılı basında ilan ve reklam yoluyla veya internet sitesi açarak, sözlü, yazılı veya görüntülü propaganda yapabilirler.

Vatandaşların, elektronik posta adreslerine gönderilecek mesajlarla, taşınabilir veya sabit telefonlarına sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle propaganda yapılamaz. Ancak, siyasi partilerin kendi üyelerine gönderdiği sesli, görüntülü veya yazılı mesajlar her zaman serbesttir.

Oy verme gününden önceki 10 günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasi partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtımı yasaktır. Bu sürenin dışında yapılacak yayınların, tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine uygun olması şarttır. Kamuoyu araştırmaları ve anketlerin yayınlanması sırasında, araştırmanın hangi kuruluş tarafından yapıldığının, denek sayısının, araştırmanın kim tarafından finanse edildiğinin açıklanması zorunludur.

Bu madde hükümlerine göre yapılacak propagandaların ve yayınların ilkeleri Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

MADDE 6- 298 sayılı Kanunun 57 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Propaganda amaçlı yayın ve malzeme dağıtma

MADDE 57- Seçime katılan siyasi partiler ve adaylar, seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, kendilerini tanıtıcı nitelikte broşür, el ilanları, parti bayrağı, poster, afiş veya ses ve görüntü içeren CD, DVD gibi her türlü yayını dağıtmakta serbesttir. Siyasi partiler ve adayların, bu fıkra da belirtilenler dışında herhangi bir hediye ve eşantyon dağıtmaları, dağıttırmaları veya bunların üçüncü şahıslar ya da kurum ve kuruluşlar aracılığı ile dağıtılması yasaktır.

Bu maddede belirtilen yayın veya malzemeleri dağıtacak kimselerin onsekiz yaşını doldurmuş olması şarttır.”

MADDE 7- 298 sayılı Kanunun 58 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 58- Propaganda için kullanılan el ilanları ve diğer her türlü matbuallar üzerinde, Türk Bayrağı, dini ibareler bulundurulması yasaktır. Radyo ve televizyonda yapılacak propaganda yayınlarıyla, diğer seçim propagandalarında, Türkçe'nin kullanılması esastır. Ancak siyasi partiler ve

adaylar seçim döneminde, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olmamak şartıyla, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları yerel dil ve lehçelerde de sözlü propaganda yapabilirler.”

MADDE 8- 298 sayılı Kanununun 60 ıncı maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlân ve reklam yerleri

MADDE 60 - Siyasi partiler ve adaylar, seçim bürolarına, seçimin başlangıç tarihinden itibaren, seçim propaganda süresinin sona erdiği tarihe kadar, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Siyasi partiler, genel merkez, il, ilçe ve belde binalarına sayılan malzemeleri her zaman asabilir veya yapıştırabilir.

Siyasi partiler ve adaylar seçimin başlangıç tarihinden seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, açık veya kapalı yer toplantıları ile taşıtlarında, parti bayrağı, afiş, poster, pankart ve benzeri ilân ve reklam malzemesi kullanmakta serbesttirler.

Miting günü, miting alanı çevresindeki güzergâhlarda, toplantı bitimine kadar bu malzemelerin kullanılması serbesttir.

Yukarıda sayılan yerler dışında, propaganda ilân ve reklam malzemeleri, ancak, seçim kurullarınca gösterilecek yerlere aşağıdaki fıkralarda belirtilen usul ve esaslara göre asılır ve yapıştırılır.

Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, kendilerini tanıtıcı poster, parti bayrağı, ilân, pankart veya afiş gibi malzemeleri asmak veya yapıştırmak amacıyla, o seçim çevresi içinde, belediyelerce doğrudan kullanılan ve ilçe seçim kurullarınca belirlenen sabit ilân ve reklam yerlerinden süresi, sayısı ve ücreti eşit olmak şartıyla yararlanabilirler. Şu kadar ki seçim zamanı dışında ücretsiz olarak isteklisine tahsis edilen ilân ve reklam yerleri için ücret talep edilemez. Bu yerler siyasi partiler ve bağımsız adaylar arasında eşit olarak paylaşılır.

Belediyelerin izni ile özel kişi ve kuruluşlarca kurulan veya belediyelere ait olup da özel kişi ve kuruluşlara kiraya verilen sabit ilân ve reklam yerlerinin, bu kişi ve kuruluşlar tarafından siyasi propaganda amacıyla kullanılabilmesi için, bu hususta ilçe seçim kurulu başkanlığına yapılacak başvuru üzerine, ilçe seçim kurulunca, söz konusu yerlerin bu madde hükümlerine göre tahsisi gerekir.

İlçe seçim kurulu, o seçim çevresi içindeki ticari amaçlı sabit ilân ve reklam yerlerini oy verme gününden önceki kırkıncı güne kadar belirleyerek, seçime katılan tüm siyasi partilere ve bağımsız adaylara yazılı olarak bildirir. Siyasi partiler ve bağımsız adaylar bu bildirimden itibaren üç gün içinde yararlanmak istedikleri ilân ve reklam yerlerini ve süresini yazılı olarak ilçe seçim kuruluna bildirirler.

İlçe seçim kurulu, başvuruda bulunan siyasi parti ve bağımsız adaylar arasında bu maddeye göre tahsis yapar.

Aynı ilân ve reklam yerleri için birden fazla siyasi parti ve bağımsız adayın talepte bulunması halinde, ilçe seçim kurulu, ilgilileri aynı anda davet ederek son tercihlerini yazılı olarak bildirmelerini ister. İlgili parti veya bağımsız adaylar arasında anlaşma olmaması durumunda ilân ve reklam yerleri ad çekme işlemi yapılarak eşit süre, sayı ve ücret karşılığında tahsis edilir. Ad çekme işlemi, birden fazla istekte bulunulan her bir ilân ve reklam yeri için, propaganda süresinin tamamı, istekli sayısına bölünmek suretiyle, eşit sürelerle yapılır.

Şehir dışında karayolları kenarında bulunan sabit ilân ve reklam yerlerini de aynı usulle belirlemeye ve tahsis etmeye il seçim kurulu yetkilidir. Ancak il seçim kurulu bu yetkisini, yetkili ilçe seçim kuruluna devredebilir.

Ađ çekme işleminden sonra, ilân ve reklam yerinden yararlanmak istemediğini il veya ilçe seçim kuruluna yazılı olarak bildiren siyasi parti veya bağımsız aday için ayrılan yerler, başvuruda bulunan siyasi parti veya bağımsız adaya tahsis edilebilir.

Bu Kanunda yasaklanan yerler dışında, kamuya açık alanlara yerleştirilmiş görüntülü reklam ve ilân yapmaya uygun sabit dijital reklam panoları vasıtasıyla da görüntülü propaganda yapılabilir. Ancak bu araçlarla sesli propaganda yapılamaz. Bu panoların hangi gün ve saatlerde siyasi propagandalar için kullanılacağı seçim kurulları tarafından belirlendikten sonra, bu süre içinde yapılacak propagandaların sıra ve süresi yukarıdaki fıkralarda belirtilen usule göre belirlenerek, siyasi parti veya bağımsız adaylara tahsisi yapılır.

Vatandaşlar, oy verme gününden önceki otuzuncu günden itibaren, propaganda süresinin bitimine kadar konutlarına, işyerlerine veya taşıtlarına, partilere veya adaylara ait bayrak, afiş veya poster gibi tanıtıcı malzemeleri asabilir veya yapıştırabilirler. Bu ilân ve reklamlar her türlü vergi ve harçtan muafır.

Bu maddede belirtilen ilân ve reklam malzemeleri, birinci fıkrada belirtilen yerler dışında, seçim propaganda süresinin sona erdiği andan itibaren hiçbir suretle asılamaz, yapıştırılmaz ve teşhir edilemez.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

MADDE 9- 298 sayılı Kanunun 61 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“İlân ve reklam yerleri ile ilgili yasaklar

MADDE 61- Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar, siyasi partiler, bağımsız adaylar, herhangi bir kurum veya kuruluş ya da vatandaşlar tarafından, bu Kanunda belirtilen yerler dışında, siyasi ilân ve reklam içeren afiş, poster, pankart veya parti bayrağı gibi malzemelerin asılması, yapıştırılması veya teşhiri yasaktır. Aksi halde, bu ilân ve reklamlar kaldırılır ve masrafları ilgisinden tahsil edilir. Bu maddede belirtilen yasaklarla ilgili işlem yapma yetkisi, seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününden önceki otuzuncu güne kadar mülki makamlara, son otuz gün içinde ilçe seçim kurullarına aittir. Belediyeler, bu maddede belirtilen yetkili mercilerin talebi üzerine, maddeye aykırı hususları gidermek için gerekli araç, gereç ve personeli sağlamakla yükümlüdür.

Seçimin başlangıç tarihinden oy verme gününü takip eden güne kadar; şehir içi veya şehir dışında, toplu taşıma amacıyla kamu hizmetlerinde kullanılan hava, kara, deniz ve raylı sistem taşıtlarında yer alan reklam yerleri ve araçlarında siyasi propaganda içeren yayın yapılamaz. Yolcuların inip bindiği kapalı alanlarda da bu hüküm uygulanır. İlçe seçim kurulları, bu fıkradaki yasaklara aykırılıkların önlenmesi için mülki makamlar vasıtasıyla gerekli denetimi yaparlar.”

MADDE 10- 298 sayılı Kanunun 68 inci maddesine aşağıdaki birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralar eklenmiş diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

“Oy sandıkları, eni 40, boyu 55, yüksekliği 50 cm, şeffaf, ısıya ve kırılmaya dayanıklı sert plastikten mamül, kapağı ipele bağlanıp mühürlenmeye elverişli ve kapağının üzerinde zarfların atılmasına uygun, boyu 25, eni 1 cm ebatlarında bir açıklık olacak şekilde yaptırılır.

Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye ve muhtarlık seçimlerinde oylar ayrı sandıklarda kullanılır.

Seçimlerde kullanılacak oy verme kabinleri, eni 120, boyu 150, yüksekliği 180 cm, portatif, hafif metal profil üzerinde, bir tarafı açılıp kapanabilir ve içini göstermeyen koyu renk dayanıklı sentetik kumaşla kaplı, kolay taşınabilir ve katlanabilir olacak şekilde yaptırılır.

Sandıkların ve oy kabinlerinin üzerinde Yüksek Seçim Kurulu ibaresi ve logosu bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde, bu maddenin amacına uygun biçimde oy sandıkları ve kabinlerinin standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.

Seçimlerde kullanılacak mühür, mürekkep ve ıstampayı oyların iptaline yol açmayacak şekilde oluşturmaya Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir.”

MADDE 11- 298 sayılı Kanunun 78 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birleşik oy pusulası ve zarflar

MADDE 78- Milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı seçimlerinde, bu Kanun ve özel kanunlarında yer alan hükümlere göre hazırlanacak birleşik oy pusulaları kullanılır.

Oy zarfları, her seçim için ayrı renkte, eni 15 cm, boyu 21 cm olacak şekilde, Yüksek Seçim Kurulunca hazırlatılır. Oy zarflarının ön yüzünün sol üst köşesinde 4x4 cm ebadında Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi bulunur. Yüksek Seçim Kurulu zorunlu hallerde bu maddenin amacına uygun biçimde oy zarflarının standartlarında gerekli değişiklikleri yapabilir.”

MADDE 12- 298 sayılı Kanunun 81 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık alanı ve sandık çevresi

MADDE 81- Sandık alanı, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 100 metre yarıçaplı alandır. Ancak ceza infaz kurumları ile tutukevlerine konulan sandıklar için bu hüküm uygulanmaz. Bu yerlerde, sandık kurulu başkanı şartları dikkate alarak bir uzaklık belirler ve bunu tutanağa geçirir.

Sandık çevresi, sandık kurulunun görev yaptığı yer merkez olmak üzere 15 metre yarıçaplı çevredir.”

MADDE 13- 298 sayılı Kanunun 82 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık çevresinde düzenin sağlanması

MADDE 82- Sandık çevresinde düzenin sağlanması, sandık kurulu başkanına aittir. Sandık çevresinde alınacak tedbirler, o sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimselerin seçim iş ve işlemlerini takip etmelerini engelleyecek mahiyette olamaz.

Sandık çevresinde, sandık kurulu başkan ve üyeleri, adaylar, milletvekilleri, o sandık bölgesinde kayıtlı seçmenler ve o sandıkta görevli müşahitler ile bina sorumluları ve çağrı üzerine gelen görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Şu kadar ki, siyasi partilerin seçim kurullarına bildirdikleri itiraza yetkili kişiler ile temsilciler, seçim kurullarınca önceden kendilerine verilen belge ile sandık çevresinde bulunabilirler. Medya mensuplarının sandık çevresinde, sandık başı işlemlerine engel olmamak şartıyla, haber amacıyla görüntü ve bilgi elde etmeleri serbesttir.

Sandık çevresinde seçmenin oyunu tam bir serbestlikle ve gizli şekilde kullanmasına veya sandık kurulunun görevini yapmasına engel olmaya kalkışanlar ile oy verme, oyların sayım ve dökümü veya tutanaklara geçirilmesi gibi tüm sandık başı iş ve işlemlerinin düzenini bozmaya kalkışanları, başkan uyarır. Bu uyarının gereğini yerine getirmeyen kimse, kolluk gücü çağrılarak sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Sandık kurulu başkanının bu maddede belirtilen görevini yapmaması halinde, sandık kurulu karar alarak ilgili hakkında yukarıda belirtilen yetkiyi kullanır ve durumu derhal ilçe seçim kurulu başkanına bildirir.

Sandık çevresinde, cebir, şiddet veya tehdit kullanarak sandık başı düzenini bozmaya kalkışanlar, sandık kurulu başkanı veya üyelerinden biri tarafından, derhal kolluk güçleri çağrılmak suretiyle sandık çevresinden uzaklaştırılır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde, yukarıda sayılan tedbirlere uymayanlar, cezaevi idaresinin görüşü alındıktan sonra, güvenliği zayıflatmayacak şekilde uygulama yapılarak, sandık çevresinden dışarı çıkarılır.

Bu madde uyarınca çağrılacak kolluk güçleri, başkanın talebine veya kurulun kararına uymak zorundadır.

Sandık kurulunun görev yaptığı yerde cep telefonu ile görüşme yapmak yasaktır. Ancak sandık kurulu başkan ve üyelerinin, görevleri gereği yapacağı görüşmeler bu hükmün dışındadır. Bu hükme aykırı davranan kimseler kurul başkanı tarafından uyarılır. Bu uyarıya rağmen görüşmesini sürdüren kimse, derhal oradan çıkarılır.

Sandık çevresinde bir suç işlenmesi halinde, sandık kurulu, durumu tutanağa geçirir ve ilgili hakkında işlem yapılmak üzere kolluk güçlerini çağırır.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık çevresinde, sandık başı iş ve işlemlerinin düzen içinde yürütülmesini sağlayacak tedbirleri alır. Bu kapsamda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara sandık kurulları, mülki ve idari makamlar uymak zorundadır.”

MADDE 14- 298 sayılı Kanununun 83 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık alanında alınacak güvenlik önlemleri ve yasaklar

MADDE 83- Sandık alanında, sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimseler ile seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz.

Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalara gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremezler.

Sandık çevresi dışında ancak sandık alanı içinde, bu Kanunda gösterilen yasaklara aykırı davranışlar olması veya suç işlenmesi halinde, bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılır. Bina sorumlusunun bulunmadığı yerlerde bu yetkiler, sandık kurulu başkanı veya sandık kurulu başkanının görevlendireceği sandık kurulu üyesi tarafından kullanılır.

Sandık alanında hiç kimse, başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya adaya ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz; yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz.

İlçe seçim kurulu başkanı, sandık alanlarında güvenliği ve bu Kanunda öngörülen yasaklara uyulmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır; seçmenin ve sandık alanında bulunma hakkına sahip diğer kimselerin sandık alanına serbestçe girmesini engelleyen veya güçleştiren her türlü hareketi önler. Mülkî ve idarî makamlar bu hususlarda, ilçe seçim kurulu başkanınca verilen talimatlara uymak zorundadır.”

MADDE 15- 298 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 86- Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

Bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, sandık seçmen listesinde kaydı olmayanların oy kullanmalarına izin verilmez. Ancak, kesinleşen muhtarlık bölgesi askı listelerinde adı yazılı olduğu veya bu listelere yazılması için askı süresi içinde başvurduğu ve listeye kaydedilmesine karar verildiği halde, çoğaltılarak sandık kurullarına verilen sandık seçmen listelerinde ismi yer almayan seçmenlerin, muhtarlık bölgesi askı listelerinin kesinleşmesine bakılmaksızın, ilçe seçim kurulundaki liste ile oy verecekleri sandık seçmen listesine ilave edilmelerine, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından karar verilir ve seçmene bu yolda verilecek bir yazı ile sandık kuruluna başvurması ve listeye dâhil edilmek suretiyle seçmenin oy kullanması sağlanır.

Her seçmen, bu Kanunda sayılan istisnalar dışında, hangi sandık seçmen listesinde kayıtlı ise ancak o sandıkta oy kullanabilir.

Bir seçmen aynı seçim türü için birden fazla oy kullanamaz.

Bir seçmen, hangi seçim çevresinin seçmeni ise ancak o seçim çevresinde yapılan seçimler için oy kullanabilir.

Oy verme gününe kadar, haklarında seçme yeterliğini kaybettiğine dair yetkili mercilerden resmî belge gelmiş bulunan seçmenler ile tutuklu sandık seçmen listesine kaydedilmiş olup da tahliye edilen veya taksirli suçlar dışında bir suçtan hüküm giyerek cezası kesinleşenlerin durumlarını gösteren resmî belge gelmiş bulunanlara, seçmen listesinde kayıtlı olsalar bile oy kullanırlmaz ve bu husus sandık kurulunca tutanağa geçirilir.”

MADDE 16- 298 sayılı Kanunun 87 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Üzerinde Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası olmayan bir kimlik belgesi ibraz eden seçmenin oy kullanabilmesi için, bu belgelerin yanında ayrıca seçmen bilgi kâğıdını veya Türkiye Cumhuriyeti kimliğini ispata elverişli Yüksek Seçim Kurulu tarafından ilan edilen bir belgeyi de ibraz etmesi şarttır.

Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde tutuklu ya da taksirli suçlardan hükümlü bulunan seçmenlerden yukarıda sayılan kimlik belgeleri bulunmayanlar için, cezaevi idaresince verilmiş belge, kimlik belgesi yerine geçer.”

MADDE 17- 298 sayılı Kanunun 92 nci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kapalı oy verme yerinde seçmenin uyması gereken kurallar

MADDE 92- Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak, oy pusulasını hazırlamak için, kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır.

Seçmenin, cep telefonu, fotoğraf veya film makinesi gibi görüntü kaydedici veya haberleşme sağlayıcı cihazlarla kapalı oy verme yerine girmesi yasaktır. Bu tür cihazlar, kapalı oy verme yerine girmeden önce kapatılarak sandık kurulu başkanına teslim edilir ve oy kullanma işlemi bittikten sonra seçmene iade edilir.”

MADDE 18- 298 sayılı Kanununun 94 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan seçmenlerin oy kullanması

MADDE 94- İlçe seçim kurulu başkanı, seçimin yapıldığı çevrede oy verme hakkına sahip olduğu halde, görev yaptığı sandığa ait seçmen listesinde kayıtlı bulunmayan;

a) Sandık kurulu başkan ve üyeleri ile bina sorumlularının,

b) Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçlerinin,

c) İlçe seçim kurulu tarafından sandık kurulu üyelerini görev yerine ulaştırmak için görevlendirilmiş kişilerin,

her birine seçmen olduğunu ve hangi seçimde oy kullanabileceğini gösteren ve sandık seçmen listesindeki bilgileri kapsayan bir belge verir. Ayrıca, bu seçmenlerin esas kayıtlı olduğu sandık seçmen listesine meşruhat verilmek üzere kayıtlı bulunduğu sandık kurulu başkanlığına durumu yazı ile bildirir.

Bu madde uyarınca, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından kendilerine oy kullanma hakkı bulunduğuna ilişkin olarak belge verilen görevliler, bu belge ile görevli oldukları sandık bölgesinde oy verirler.

Milletvekilleri ile milletvekili adayları seçmen bilgi kağıdını göstermek suretiyle kayıtlı oldukları seçim çevresi dışında da oylarını kullanabilirler.

Sandık kurulu, bu madde kapsamında oy kullanan kimselerin ilgili belgelerini, oy verme işleminden önce alır. Bu belgeler, diğer seçim evrakı ile birlikte ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Bu madde uyarınca oy kullanan seçmenlerin ad ve soyadları ile kimlik bilgileri, oy kullandıkları sandık seçmen listesinin sonuna yazılarak, karşısına imzaları alınır.”

MADDE 19- 298 sayılı Kanununun 98 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 98- Sandık, yukarıdaki maddelerde belirtilen iş ve işlemler tamamlandıktan sonra, oy verme yerinde hazır bulunanların gözü önünde, sandık kurulu başkanı tarafından açılır.

Sandıktan çıkan zarflar, sandık kurulu başkanı tarafından yüksek sesle iki defa sayılır. İki sayım arasında fark olursa, üçüncü sayım yapılarak sonucuna göre işlem yapılır ve o seçimde kullanılan toplam zarf sayısı tespit edilir. Tespit edilen zarf sayısı, o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Bütün zarflar sayıldıktan sonra, geçerli olup olmaması yönünden kontrol edilir.

Sandık kurulunca verilen biçim ve renkte olmayan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü bulunmayan, tamamı yırtılmış olan, üzerinde ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu mührü dışında herhangi bir mühür, imza, yazı, parmak izi veya herhangi bir işaret bulunan zarflar geçersiz sayılır. Ancak, zarfın üzerinde, herhangi bir şekilde leke veya çizik olsa bile, bunun özel işaret koymak amacıyla yapıldığının kesin olarak anlaşılabilmesi halinde, bu zarflar geçerli sayılır.

İtiraza uğrayan zarflar ile itiraza uğramadan geçersiz sayılan zarflar, başkan tarafından bir kenara ayrılır. Sandık kurulu, bütün zarflar kontrol edildikten sonra, itiraza uğrayan zarfları inceleyerek, geçerli veya geçersiz sayılması yönünde kararını verir. Bundan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz oy zarflarının toplam sayısı ayrı ayrı o seçim türüne ait özel tutanağın ilgili yerine işlenir.

Geçersiz zarflar paketlenir ve paketin üzeri mühürlenerek zarf sayısı yazılır. Bu zarflar saklanır ve kesinlikle açılmaz.

Bu işlemler yapıldıktan sonra, o sandıktan çıkan geçerli ve geçersiz zarfların toplam sayısı ile o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısı karşılaştırılır.

Zarf sayısı, o seçim türü için oy kullanan seçmen sayısına eşit veya eksik ise başkaca bir işlem yapılmaz.

Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise eşitliği sağlamak için önce geçersiz zarf sayısı düşülür. Geçersiz zarf sayısının düşülmesi halinde de eşitlik sağlanamıyorsa, sandık kurulu başkanı geçerli zarflar arasından, eşitliği sağlayacak sayıda zarfı gelişiğüznel çeker ve bu zarflar açılmadan derhal yakılarak imha edilir. İmha edilen zarf sayısı tutanağa yazılır.

Yukarıda belirtilen işlemler bittikten sonra, geçerli oy zarfları sandığın içine tekrar konularak sayıma geçilir.

Bütün bu işlemler ayrıca tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Sandıklar, bütün seçimlere ait sayım ve döküm işlemleri bitinceye kadar oy verme yerinden çıkarılamaz.”

MADDE 20- 298 sayılı Kanununun 100 üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Zarfların açılması, oyların sayım ve dökümü

MADDE 100- Oyların sayım ve dökümüne derhal başlanır, açık ve aralıksız yapılır. Yapılacak şikâyet ve itirazlar, işi durdurmaz.

Sandık kurulu başkanı, sayım ve döküm işine başlamadan önce, sayım ve döküm cetvellerinin boş ve yazısız olduğunu hazır bulunanlara gösterir.

Sandık kurulu başkanı, oy sayım ve dökümünün düzenini sağlamak bakımından,

- a) Bir üyeyi sandıktaki zarfları kendisine vermek,
- b) İki üyeyi okunan oy pusulalarını sayım ve döküm cetvellerine işlemek,
- c) Bir üyeyi okunan ve dökümü yapılan oy pusulalarını ve açılan zarfları masa üzerine düzenli biçimde yerleştirmek ve korumak,

üzere görevlendirir.

Sayım ve döküm cetvellerinde, ilk önce birleşik oy pusulasındaki sıraya göre siyasi partilerin adları soldan sağa doğru sütunların yukarıdaki hanelere yazılır. Daha sonra, varsa her bağımsız adaya bir sütun ayrılarak, bağımsız adayların ad ve soyadları, birleşik oy pusulasındaki sıraya göre sütunların yukarıdaki hanelere yazılır.

Sandık kurulu başkanı tarafından görevlendirilen üye, oy zarfını sandıktan teker teker alarak başkana verir. Başkan zarfı açarak içinden çıkan oy pusulasının ön yüzünü herkesin görebileceği ve işitebileceği şekilde okur.

Birleşik oy pusulası üzerinde hangi partiye veya bağımsız adaya ait yere "EVET" mührü basılmış ise, o partinin adı veya bağımsız adayın ad ve soyadı okunur. Muhtarlık seçimlerinde ise, zarfın içerisinden çıkan oy pusulaları, hangi muhtar veya üyelere ait ise onların adı ve soyadı okunur.

Büyükşehir belediye seçimlerinde, önce büyükşehir belediye başkanlığına, sonra ilçe belediye başkanlığına ve daha sonra da belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır. Diğer belediye seçimlerinde ise önce belediye başkanlığına, sonra belediye meclisi üyeliğine ait oy pusulalarının sayım ve dökümü yapılır.

Aynı zarf içinde birden fazla oy kullanılan belediye ve muhtarlık seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı ile içinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı toplamı, zarfların açılması bittikten sonra tespit edilip sandık sonuç tutanağına işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı ve herhangi bir itiraza uğramadan geçerli sayılan her oy, okunmasını müteakiben, görevli üyeler tarafından, aynı anda sayım ve döküm cetvelinde o siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütundaki rakamlar birden başlamak üzere, sırasına göre çizilmek suretiyle, ayrı ayrı işaretlenir. Bu işlemin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, sandık kurulu başkanı tarafından sürekli denetlenir.

Okunan geçerli oy pusulaları ve zarfları, görevli üye tarafından, masa üzerinde düzenli biçimde yerleştirilir ve muhafaza edilir.

Geçersiz sayılan veya geçerli olmasına rağmen hesaba katılmaması gereken oy pusulaları ile geçerli olup olmadığı veya hesaba katılıp katılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sayım ve döküm cetveline işlenmeksizin ayrılır ve sandık kurulu başkanı tarafından muhafaza altına alınır.

Bütün zarfların açılıp okunması bittikten sonra; itiraz edilmeksizin geçerli sayılan ve her iki sayım ve döküm cetveline işlenen oy sayıları, her siyasi parti veya bağımsız adayın sütununda işaretlenmiş son rakamlar karşılaştırılarak, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oy sayısının iki cetvelde de aynı olup olmadığı, başkan tarafından kontrol edilir. Oy sayıları aynı ise, her siyasi parti veya bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları ve kendi hanelerine işlenmiş geçerli oy sayılarını gösterir rakamların her iki sayım ve döküm cetvelinde de aynı olmaması halinde ikinci sayım yapılır. İkinci sayımda, geçerli tüm oy pusulaları yeniden, tek tek okunarak, boş ve yazısız ayrı iki sayım ve döküm cetveline işlenir. Bu cetvellerdeki oy sayıları aynı ise, her siyasi parti ve bağımsız adayın aldığı geçerli oylar toplanarak, itiraz edilmeksizin geçerli sayılan bu oyların toplam sayısı, o seçim türüne ait sandık kurulunca düzenlenecek özel tutanağa yazı ve rakamla işlenir.

İkinci sayımda kullanılan sayım ve döküm cetvelinde yer alan oy sayıları da aynı çıkmazsa, yukarıda belirtilen usüle göre üçüncü sayım yapılır ve kurulun varsa siyasi partili olmayan, yoksa başkan tarafından belirlenecek üyesi tarafından tek sayım ve döküm cetveline işlenmek suretiyle, sonucuna göre işlem yapılır. Birden fazla sayım yapılan hallerde, bu sayımlarda kullanılan sayım ve döküm cetvellerinin üzerine, hangi sayıma ait olduğu büyük harflerle yazılır ve tüm cetveller muhafaza edilir.

Açılan sandığa ait son geçerli zarf açılıp içindeki oy pusulası okunduktan sonra, sandık başkanı tarafından o sandığa ait açılmayan geçerli zarf olup olmadığı kontrol edilir ve açılan zarfların sayısı ile sandıktan çıkan ve tutanağa işlenmiş olan geçerli zarf sayısı karşılaştırılır ve sonuç, tutanak defterine işlenir.

Geçerli oyların sayım ve döküm cetvellerine işlenmesinden sonra, hesaba katılıp katılmaması veya geçerli sayılıp sayılmaması yönünden tereddüt edilen veya itiraza uğrayan oy pusulaları, sandık kurulunca ayrı ayrı değerlendirilerek karara bağlanır ve bu karar, tutanak defterine yazıldıktan sonra mühürlenip imzalanır.

Sandık kurulu kararı ile geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulaları, sayım ve döküm cetvelinde ait olduğu siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılmış bulunan sütuna işlenir. Bu şekilde geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Geçerli sayılmayan veya hesaba katılmayan oy pusulaları, ayrı ayrı paket yapılarak bağlanır ve paketin üzeri mühürlenerek, sayısı yazılır ve saklanır. Bu oy pusulaları yakılmaz, yırtılmaz ve yok edilemez. Bunların sayısı, o seçim türüne ait özel tutanakta ilgili yere işlenir.

Yukarıda belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, sayım ve döküm cetvelinde siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oyların toplam sayısı, kendi sütununun altına rakamla ve yazı ile yazılır.

Sayım ve döküm cetvelinde, siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldığı oylar, orada bulunanlara, başkan tarafından yüksek sesle ilân edilir.

Bu ilândan sonra, sayım ve döküm cetvelindeki sonuçlar, sandık sonuç tutanağına işlenir. Bu bilgilerin doğruluğu, sandık başkanı tarafından sayım ve döküm cetveli sonuçları ile karşılaştırıldıktan sonra, sandık sonuç tutanağı, başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Bütün bu işlemler, tutanak defterine geçirilerek, sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Parti müşahitleri, sayım masası başında yer alabilir ve oy pusulalarını görebilirler. Ancak, parti müşahitlerinin sayısı beşten fazla ise, hazır bulunanlar arasından başkan tarafından kurul önünde ad çekme suretiyle, sandık başında kalacak beş parti müşahidi her biri ayrı partiden olmak üzere tespit edilir. Diğer müşahitlerle bağımsız aday müşahitleri için sayım işlemini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.”

MADDE 21- 298 sayılı Kanununun 101 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Geçerli olmayan oy pusulaları

MADDE 101- Aşağıda yazılı;

1. Sandık kurulunca verilen ve o seçim için düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan,
2. Arkasında “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunmayan,
3. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan,
4. Hiçbir yerine “EVET” mührü basılmamış olan,
5. Siyasi partilere veya bağımsız adaylara ayrılan alanlardan birden fazlasına “EVET” mührü basılmış olan,

6. Birden fazla siyasi partiye veya bağımsız adaya ayrılan alana taşmış "EVET" mührü bulunan,
7. Sandığın ait olduğu seçim çevresinden başka bir seçim çevresi için düzenlenmiş olan,
8. Bütünlüğü bozulacak şekilde yırtılmış veya koparılmış olan,
9. Üzerine "EVET" mührü dışında veya "EVET" mührü yerine herhangi bir özel işaret, herhangi bir isim, imza kaşesi, mühür veya parmak izi basılmış olan,
10. Üzerinde yer alan siyasi partilere veya bağımsız adaylara ait bölümleri belirgin bir şekilde ve özel olarak karalanmış, çizilmiş veya işaretlenmiş olan,
11. Üzerinde yer alan matbu yazıların ve şekillerin dışında yazılar veya harfler veya sayılar yazılmış veya şekiller çizilmiş olan,

birleşik oy pusulaları geçerli değildir.

Ancak aşağıdaki haller oy pusulalarını geçersiz kılmaz:

1. Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması.
2. Bütünlüğü bozulmaksızın bir kısmının kazaen yırtılması.
3. Herhangi bir şekilde lekelenmiş olup da bunun özel olarak işaret koymak amacıyla yapıldığının anlaşılabilmesi.
4. Birleşik oy pusulasının katlanarak zarfa konulması sebebiyle "EVET" mührü ile oy pusulasının arkasına basılan sandık kurulu mühür izinin oy pusulasının diğer kısımlarına geçmesi.
5. Bir siyasi parti veya bağımsız aday alanına basılan "EVET" mührünün sadece iki parti alanını ayıran çift çizgili bölgeye taşmış olması.
6. Başka bir siyasi partinin veya bağımsız adayın alanına taşmamak kaydıyla, bir siyasi partinin alanına birden çok "EVET" mührü basılması.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarftan çıkan oy pusulalarından bir seçim türüne ait olanının geçersiz olması, diğerlerinin geçersiz sayılmasını gerektirmez.

Muhtarlık seçimlerinde, bu maddede belirtilen geçersizlik sebeplerinin dışında oy pusulalarının hangi sebeplerle geçersiz sayılacağı Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir."

MADDE 22- 298 sayılı Kanununun 102 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Hesaba katılan ve katılmayan oy pusulaları

MADDE 102- Birleşik oy pusulalarında baskıda silinme veya yanlışlık yapılmış olsa bile, hangi siyasi parti veya bağımsız aday lehine kullanılmış olduğu "EVET" mührünün vurulduğu yerden kesin olarak anlaşılan oy pusulaları hesaba katılır.

Zarfin içinden, el ilanı, broşür ya da özel bir işaret, yazı veya şekil taşıyan kağıt veya işaret amacı taşıyan herhangi bir madde çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta tek oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarfın içerisinden o seçim türüne ait oy pusulasının dışında, aynı veya başka bir seçim türüne ait oy pusulası çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, zarfın içerisinde aynı seçim türüne ait birden fazla oy pusulası çıkmış olması halinde, sadece bu seçim türüne ait oy pusulaları hesaba katılmaz, diğerleri hesaba katılır.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, o zarfta kullanılması gereken oy pusulalarının dışında başka bir seçim türüne ait oy pusulası çıkmış olması halinde, bu zarftan çıkan oy pusulalarının hiçbiri hesaba katılmaz.

Bir zarfta birden fazla oy pusulası kullanılan seçimlerde, o zarfta kullanılması gereken oy pusulalarından biri veya birkaçı eksik çıksa bile, zarftan çıkan diğer oy pusulaları hesaba katılır.”

MADDE 23- 298 sayılı Kanunun 105 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sandık sonuç tutanağının düzenlenmesi ve ilanı

MADDE 105- Sandık kurulu, her seçim türü için ayrı hazırlanmış sandık sonuç tutanağını, iki nüsha olarak, sayım ve döküm işlemleri sırasında elde edilen bilgilere ve sayım ve döküm cetveli sonucuna göre düzenler. Bu tutanakların ait olduğu bölüme, her seçim türüne ilişkin bilgiler eksiksiz olarak işlendikten sonra, başkan ve üyeler tarafından ad ve soyadları yazılarak imzalanır ve sandık kurulu mührü ile mühürlenir.

Yukarıdaki fıkraya gereğince işlenmesi gereken bilgiler şunlardır:

1. Sandığın bulunduğu ilin, ilçenin ve seçim bölgesinin adı ile sandığın numarası.
2. Oy vermenin yapıldığı tarih ve gün.
3. Oy sandığının sandık kurulu üyeleri ve seçim yerinde bulunanlar önünde açılış saat ve dakikası ile şayet sandık saat 17.00'den sonra açılmış ise bunun sebebi.
4. Oy verme saati bitiminde sırada bekleyen ve oy kullandırılan seçmen sayısı.
5. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam zarf sayısı ile kullanılmayarak artan zarf sayısı.
6. İlçe seçim kurulundan teslim alınan toplam oy pusulası sayısı ile kullanılmayarak artan oy pusulası sayısı.
7. Sandık seçmen listesinde yazılı olan seçmenlerin sayısı.
8. Sandık seçmen listesinde kayıtlı olmayan ancak bu Kanun gereği o sandıkta oy kullanan seçmen sayısı.
9. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı.
10. Sandıktan çıkan zarf sayısı.
11. Geçerli zarf sayısı.
12. Geçersiz zarf sayısı ve geçersizlik sebebi.
13. Zarf sayısı oy kullanan seçmen sayısından fazla ise, eşitliği sağlamak amacıyla yakılan zarf sayısı.
14. Belediye seçimlerinde, oy zarfı içinden eksik oy pusulası çıkmış ise, eksik çıkan oyların hangi seçim türüne ait olduğu ve sayısı.
15. İçinden hiç oy pusulası çıkmayan boş zarf sayısı.
16. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı.

17. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulası toplamı.
18. Geçerli oy pusulalarının toplamı.
19. Geçersiz sayılan oy pusulası sayısı ve geçersizlik sebebi.
20. Hesaba katılmayan oy pusulası sayısı ve hesaba katılmama sebebi.
21. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulası toplamı.
22. Siyasi partilerin ve bağımsız adayların aldıkları toplam geçerli oyların yazı ve rakamla belirtilecek sayısı.
23. Oylama iş ve işlemlerine ve oyların sayım ve dökümüne dair yapılan şikâyetlerle bunlara ait kararların nelerden ibaret buldukları.
24. Birden fazla sayım ve döküm yapılmış ise, sayısı.
25. Sayım ve döküm sonucunun başkan tarafından orada hazır bulunanlara ilân edildiği.

Sandık sonuç tutanağının onaylı bir sureti, sandık kurulu tarafından sandık çevresi içinde herkesin görebileceği bir yere asılır. Bu tutanaklar oy verme gününden itibaren bir hafta süreyle asılı kalır.

Sandık sonuç tutanağının birer sureti, o seçim çevresinde seçime katılan ve talep eden siyasi parti ve bağımsız adayların müşahitlerine, yeteri kadar hazırlanarak sandık kurulu başkanı ve üyelerince imzalandıktan ve mühürlendikten sonra verilir. Bu tutanaklar, talep halinde öncelikle sandık kurulunun siyasi partili üyelerine imza karşılığı verilir. Ancak bu halde, o partinin müşahidine ayrıca tutanak verilmez. Müşahitlere verilecek sandık sonuç tutanakları, çok yapraklı kopyalı suret biçiminde hazırlanır.

Sandık kuruluna, her seçim türü için oy pusulasındaki siyasi parti ve bağımsız aday sayısından beş fazla sayıda sandık sonuç tutanağı verilir. Bu tutanakların düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

MADDE 24- 298 sayılı Kanunun 108 inci maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Seçim sonuçlarının ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve denetlenmesi

MADDE 108- Sandık kurullarından gelen sonuç tutanaklarının, ilçe seçim kurullarınca birleştirilmesi ve seçim sonuçlarının belirlenmesi işlemleri, açık ve aralıksız olarak yapılır.

İlçe seçim kurulunun yapacağı sayım, döküm ve birleştirme işlemleri sırasında, siyasi partilerin aday ve müşahitleri ve bağımsız adaylar ve müşahitleri ile ilçe seçim kurullarındaki siyasi parti temsilcileri istedikleri takdirde hazır bulunurlar. Hazır bulunan bağımsız aday ve müşahitleri üçten fazla olursa ad çekilerek, adı ilk çıkanlardan üçü bu işlemleri takip etmek üzere kalabilirler. Siyasi parti aday ve müşahitleri için ad çekme yapılmaz. Bu işlemlerde hazır bulunanlara, birleştirme iş ve işlemlerini yakından takip edebilecekleri bir yer ayrılır.

İlçe seçim kurulu, sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, geldikçe almakla beraber, aralıksız olarak çalışır ve gelen tutanakları, her seçim türü ve çevresine ait özel tutanaklara sandık geliş sırasına göre işlemek suretiyle birleştirmeye devam eder. En son sandık sonuç tutanağı geldikten sonra, ilçe dâhilindeki bütün sandık sonuç tutanaklarının birleştirilmesi tamamlanarak, bunun sonucu bir tutanakla tespit edilir. Bu işlemler, Kanunda belirtilen usul ve esaslara uygun olmak şartıyla, Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, bilgisayar ortamında da yapılabilir.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği birleştirme tutanaklarına;

1. İl adı,
2. İlçe seçim kurulu adı ve varsa numarası,
3. Seçimin türü ve çevresi,
4. Tutanak sayfa numarası,
5. Teselsül sırasına göre sandık kurulu numarası,
6. Sandığın bulunduğu seçim bölgesinin adı,
7. Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin sayısı,
8. Oy kullanan seçmenlerin sayısı,
9. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının sayısı,
10. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının sayısı,
11. Geçerli oy pusulalarının toplamı,
12. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulalarının toplamı,
13. Birleşik oy pusulasındaki sıralamaya göre siyasi partilerin adları ile her birinin aldığı oy sayısı,
14. Bağımsız adayların birleşik oy pusulasındaki sıraya göre ad ve soyadları ile her birinin aldığı oy sayısı,
15. Muhtarlık seçimlerinde kendilerine oy verilen kimselerin alfabetik sırada ad ve soyadları ile her birinin aldığı oy sayısı,
16. Yüksek Seçim Kurulunca gerekli görülen diğer bilgiler, rakam ve yazı ile yazılır.

Birleştirme işlemi için birden fazla tutanak kullanılmış ise, her tutanağa sıra numarası verilir.

Birleşik oy pusulası kullanılan seçimlerde, ilçe birleştirme tutanağı imzalanmadan önce, birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarındaki bilgilerin tamamını gösterir bir döküm cetveli, ilçe seçim kurulunun siyasi partili üyelerine de birer nüsha çoğaltılarak verildikten sonra, o tutanakta birleştirmesi yapılan sandık sonuç tutanaklarında, siyasi parti ve bağımsız adayların aldıkları oy sayıları, ilçe seçim kurulunda, başkanın görevlendireceği memur üyelerden biri tarafından, birleştirme tutanağındaki sıraya göre, yüksek sesle okunmak suretiyle, ilçe birleştirme tutanağına işlenen oy sayılarında yanlışlık olup olmadığı denetlenir. İlçe seçim kurullarında yeterli imkan olması halinde denetim işlemi hazır bulunanların izleyebileceği şekilde görüntülü olarak cihazlarla yayınlanabilir.

Başkan, denetim sırasında tespit edilen hataları denetim tutanağına geçirmek üzere, kurulun diğer memur üyesini görevlendirir. Denetim tutanağında, ilçe seçim kurulunun adı, denetlenen seçimin türü ve çevresi ile denetim işlemi sırasında hatalı bilgi girişi yapıldığı tespit edilen sandıkların numarasını yazmaya elverişli bir cetvel yer alır. Denetleme sırasında, ilçe birleştirme tutanağına hatalı olarak işlenmiş sandık kurulu sonuç tutanakları bir kenara ayrılır. Denetim işlemi sonucunda, düzenlenen tutanak başkan ve üyelerce imzalanır. Denetim işlemi tamamlandıktan sonra, hata tespit edilmişse, ayrılan sandık sonuç tutanaklarına göre gerekli düzeltmeler yapılarak hazırlanan ilçe birleştirme tutanağı, kurul başkanı ve üyelerince imzalanır ve sonuçlar hazır bulunanlara sözlü olarak ilân edilir.

İlçe birleştirme tutanağındaki bilgilere göre hazırlanacak tutanak özetinin onaylı bir sureti, ilçe seçim kurulunda herkesin inceleyebileceği uygun bir yere, bir hafta süreyle asılmak suretiyle ilân edilir.

İlçe seçim kurulunun düzenleyeceği ilçe birleştirme tutanak özetlerinde,

1. İl adı,
2. İlçe seçim kurulu adı ve varsa numarası,
3. Seçimin türü ve çevresi,
4. Seçim çevresindeki sandık kurullarının toplam sayısı,
5. Sandık seçmen listesinde yazılı seçmenlerin toplam sayısı,
6. Oy kullanan seçmenlerin toplam sayısı,
7. İtiraz edilmeksizin geçerli sayılan oy pusulalarının toplam sayısı,
8. İtiraz üzerine geçerli sayılan veya hesaba katılan oy pusulalarının toplam sayısı,
9. Geçerli oy pusulalarının toplam sayısı,
10. Geçersiz sayılan veya hesaba katılmayan oy pusulalarının toplamı,
11. Birleşik oy pusulasındaki sıralamaya göre siyasi partilerin adları ile her birinin aldığı toplam oy sayısı,
12. Bağımsız adayların birleşik oy pusulasındaki sıraya göre ad ve soyadları ile her birinin aldığı toplam oy sayısı,
13. Yüksek Seçim Kurulunca gerekli görülen diğer bilgiler, rakam ve yazı ile yazılır.

İlçe birleştirme tutanak özeti ile denetim tutanağının imzalı ve mühürlü birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanınca, kurulun siyasi partili üyelerine imza karşılığı verilir. Ayrıca, ilân süresi içinde yazılı talepte bulunan ve o seçim çevresinde seçime katılan siyasi parti ilçe başkanlıklarına ve bağımsız adaylara da bir defaya mahsus olmak üzere imza karşılığı verilir.

Birden çok ilçe seçim kurulu bulunan ilçelerde, her ilçe seçim kurulu, kendisine bağlı bulunan sandık kurullarından gelen sandık sonuç tutanaklarını, yukarıda belirtilen usule göre birleştirdikten sonra, düzenleyeceği denetim ve birleştirme tutanak özetinin onaylı birer suretini, bir numaralı ilçe seçim kuruluna teslim eder. Birinci ilçe seçim kurulu, aldığı bu tutanaklardaki sonuçları, kendi düzenlediği özel tutanağa, sütun başlıkları altına toplam sayıları yazmak suretiyle veya ayrı bir tutanak düzenleyerek birleştirme işlemini yapar. Birinci ilçe seçim kurulunun düzenleyeceği ilçe birleştirme tutanak özetinin ilânı ve siyasi parti ve adaylara verilmesi hususunda da yukarıdaki fıkraya göre işlem yapılır.

Milletvekili ve büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde, ilçe birleştirme tutanağının ve özetinin onaylı birer sureti, ilçe seçim kurulu başkanı ile en az iki üye tarafından, en kısa sürede ilçe seçim kuruluna teslim edilir.

Asıl ve geçici ilçe seçim kurulu başkanları, sayım, döküm ve birleştirme iş ve işlemlerinin yapıldığı yerlerde, sandık kurulu başkanlarının, sandık çevresinde sahip oldukları yetkileri kullanabilirler.

Bu maddede belirtilen tutanaklar ile tutanak özetlerinin düzenlenmesi ve seçim sonuçlarının üst seçim kurullarına gönderilmesine dair usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

MADDE 25- 298 sayılı Kanununun 128 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 128- Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir.

Bu itirazlar, sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına kadar sözle veya yazıyla, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki salı günü saat 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir.

Sandık başı iş ve işlemlerine karşı, ilçe seçim kuruluna itiraz edilebilmesi için, önce sandık kuruluna şikâyet veya itirazda bulunulmuş olması şart değildir.

İlçe seçim kurulları, itirazları en geç itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlar. İtirazı yapan hazır ise, karar kendisine bildirilir; değilse tebliğ edilir.

İlçe seçim kurulları, yukarıda gösterilen itiraz süresi sona ermeden veya süresinde yapılan itirazları inceleyip bir karara bağlamadan önce, ilçe birleştirme tutanağını düzenleyemez. Bu hükme rağmen, bu tutanağın düzenlenmiş olması, üst seçim kurullarına itiraz için Kanunda öngörülen sürelerle başlangıç teşkil etmez.”

MADDE 26- 298 sayılı Kanununun 153 üncü maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına, kanuna aykırı biçimde engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

O seçim çevresinde yapılan seçimlerde, oy kullanma hakkına sahip olan bir seçmenin, oy kullanmaya gitmesine veya sandık alanına girmesine veya oy kullanmasına engel olmak amacıyla, tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimse, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiillerin birden fazla seçmene karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.”

MADDE 27- 298 sayılı Kanuna aşağıdaki madde Ek Madde 9 olarak eklenmiştir.

“EK MADDE 9- İlçe Seçim Kurulundan Yüksek Seçim Kuruluna elektronik ortamda gönderilen seçim sonuçları eş zamanlı olarak ve bilgisayar ortamında saklanabilecek şekilde seçime katılan siyasi partilerin genel merkezlerine talepleri halinde iletilir.”

MADDE 28- 10/6/1983 Tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 18 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Adaylık için görevden çekilmesi gerekenler

MADDE 18- Hakimler ve Savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo Televizyon Üst Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, aday olmak isteyen siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler.”

MADDE 29- 2839 sayılı Kanununun 21 inci maddesinin son fıkrasında geçen “en yüksek derecedeki Devlet memurunun brüt aylığı kadar parayı” ibaresi, “en yüksek derecedeki Devlet memuruna mali haklar kapsamında yapılmakta olan her türlü ödemelerin bir aylık brüt tutarını” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 30- 2839 sayılı Kanununun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) ve (d) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, bu bendlerden sonra gelmek üzere aşağıdaki bendler ile ikinci fıkraya eklenmiştir.

“c) Siyasi parti sütunları arasında (0,75) cm ve iki çizgi ile belirlenmiş bir aralık bırakılır.

d) Bağımsız adaylar, birleşik oy pusulasının sağ tarafındaki siyasi parti sütunundan sonra ve aynı hizada olmak üzere, (0,75) cm aralık bırakılarak, dikey ve kalın bir çizgi çizildikten sonra yerleştirilir. Bir seçim çevresinde birden fazla bağımsız aday varsa sıra, aralarında çekilecek kura ile belirlenir. Başta ve ortada bağımsız adayın adı ve soyadı yazılır. Belirli bir aralık veya çizgiden sonra çapı iki santimetre olan bir boş daire basılır ve bunların altı çizilir. Birden fazla bağımsız aday sütunları arasında, (0,75) cm ve iki çizgi ile belirlenmiş bir aralık bırakılır.

Siyasi parti sütunlarının altında bağımsız adaylara yer verilmez. Ancak, bağımsız aday sayısının fazla olması ve bunların oy pusulasına yerleştirilmesinin mümkün olmaması halinde, siyasi parti adaylarından sonra kalın bir çizgi çizildikten ve beş cm boşluk bırakıldıktan sonra tekrar bir çizgi çizilerek, kalan bağımsız adaylar filigranlı kağıt ebadına uygun olarak yerleştirilir.

e) Oy pusulasında, genel başkan ve adayların nüfus kimlik belgelerindeki ad ve soyadları, tam olarak yazılır. Herhangi bir kısaltma, unvan veya sıfat kullanılamaz.

f) Birleşik oy pusulasında siyasi partilerin özel işaretleri, tüzüğüne uygun biçimde renkli olarak bastırılır. Siyasi partilerin oy pusulasında kullanılacak özel işareti, adı ve kısaltılmış adının belirlenmesinde, parti tüzüğü esas alınır. Tüzüklerine göre, kısaltılmış adları mevcut olmayan siyasi partilerin, birleşik oy pusulalarında tam adı yazılır. Birleşik oy pusulalarında, bağımsız adaylar için herhangi bir özel işaret veya ibare kullanılamaz.”

“Yurt dışı seçmenler tarafından kullanılacak birleşik oy pusulaları, bu maddede öngörülen usul ve esaslara göre hazırlanır.”

MADDE 31- 298 sayılı Kanununun 84 üncü maddesi ile 85 inci maddesinin ikinci fıkrası, 99, 103, 104 ve 106 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE- Yüksek Seçim Kurulu, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimleri için kullanılacak miktardaki oy verme araç ve gereçlerini bu Kanun hükümlerine göre hazırlar.

Mevcut oy sandıkları, oy kabinleri veya kullanılmayacak seçim araç ve gereçleri ilgili mevzuat gereğince terkin işlemi yapılarak maliyeye, “Evet” ve “Tercih” mühürleri ise Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne devredilir.

Bu Kanun gereğince hazırlanacak oy verme araç ve gereçlerinin alımı veya imali için gerekli ödenek, ayrılır.

MADDE 32- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 33- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

